

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

İNAT VE UMUT BİLDİRGESİ

TİP SENİN MECLİS SENİN

**14 Mayıs 2023 Genel Seçimleri
Politika Belgesi**

inat ve umut bildirgesi

14 Mayıs 2023

Genel Seçimleri

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

Politika Belgesi

TİP Genel Merkez: Bayraktar Mahallesi Vedat Dalokay Caddesi 100/1 No: Çankaya/ANKARA

Baskı: Deren Matbaacılık Ambalaj SAN. ve TİC. LTD.ŞTİ.

Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. No: 9/Z Beylikdüzü/ İstanbul

SUNUŞ

Değerli Yurttaşımız,

Biliyoruz ki bin bir türlü sorunun ve adaletsizliğin yıllardır çözümsüz bırakıldığı ülkemizde bugüne kadar yapılan her seçim önemli, her oy değerli oldu. Ancak 14 Mayıs seçimleri halkımız için önemli olmanın da ötesinde tarihi bir dönüm noktası, bir yol ayrımı, bir kırılma eşiğidir. Bugün ülkemiz, ömrünü çoktan doldurmuş, halkına alabildiğine yabancılaşmış, insanını mutsuz, huzursuz, çaresiz hissettiren bu Saray Rejimi'nden kurtularak bu kritik eşiği aşmak zorundadır.

Sadece bu rejimden kurtulmak da yetmeyecek; bir daha böyle bir karanlığa asla fırsat verilmemesi, halk düşmanlığının bu denli cüretle kol gezmemesi için aynı zamanda bu ülkeyi yeniden kurmaya da ihtiyacımız var. Yasaların, kurumların baştan aşağıya halkın çıkarına yenilenmesine, yıkılan kentlerimizin yeniden inşa edilmesine, devlete ve topluma tırnağını geçirmiş rant-çıkar ağlarının dağıtılmasına, birbirine düşman edilmiş halklarımızın yeniden kucaklaşmasına ihtiyacımız var. Yani önce ülkemizi kurtarmaya, sonra onu yeniden kurmaya ihtiyacımız var.

Kurtuluş ve kuruluşa damgamızı vurabilmek için Türkiye İşçi Partisi'nin senin oyuna, ama daha önemlisi mücadele yoldaşlığına ihtiyacı var!

21 yıllık siyasal İslamcı AKP iktidarı, yalnızca kendi yandaşlarına, bir avuç zengine ve halkın kanını emen çetelere hizmet eden bir parti-devleti inşa etti. Bu uğurda ülkenin en temel kurumları açgözlü, kifayetsiz ve tek adamın iki dudağına bakan yöneticilerin elinde çü-

rümeye terk edildi. Pandemide maskeyi, yangında söndürme uçağını, depremde çadırı bu yüzden gönderemediler. Depremde göçük altındaki on binlerce yurttaşımızın çığlıklarına kayıtsız kaldılar, ölümlerini seyrettiler.

Halkın temsilcilerinin yurttaşın hakkını koruduğu bir yer olması gereken meclis, Saray karşısında zayıflatıldı, etkisizleştirildi. Halkın seçtiği vekiller, belediye başkanları hukuksuzca yargılandı, özgürlükleri ellerinden alındı. Memleketin bu gidişatına karşı ses yükselten gazeteciler, akademisyenler, öğrenciler, emekçiler cezayla, baskıyla susturulmaya çalışıldı.

Ülkemizin herkese ait kamu kurumları birer birer özelleştirildi. Memleketimizde yaşayan her bir yurttaşın, her bir canlının üzerinde hakkı olan doğal varlıklarımız, taşımız, toprağımız, denizimiz, ırmığımız sonsuz bir kâr hırsıyla yağmalandı. İşsizlik hiç durmadan arttı, güvencesiz çalışma yaygınlaştı, sendikal haklar tırpanlandı. Türk Lirası eridi, iç ve dış borç katlanarak arttı. Ülke zenginliğinin asıl yaratıcıları emekçiler en temel barınma hakkından mahrum bırakıldı.

Eğitim niteliksizleştirildi; öğretmenlerimiz okullarındaki baskılardan, yoksulluk sınırı altında yaşamaktan yıldı. Kamu sağlık sistemi zayıflatıldı; aşağılanan, "giderlerse gitsinler" denerek hor görülen sağlık emekçileri şiddetin hedefi oldu.

Din; bu iktidarın elinde kendi suçlarının üzerini örtmenin, toplumun her kesimini, özellikle de kadınları baskı altına almanın bir aracı haline getirildi.

Bu karanlık tabloyu görünmez kılmak için hem içeride hem dışarıda şovenizm ve savaş politikaları körüklendi.

Esas amacı Suriye’de, Afganistan’da, Libya’da emperyalistlerden rol çalmak olan AKP iktidarı, yayılmacı hayallerinin peşine takılıp memleketin yoksul çocuklarını ölüme yolladı. Stratejik derinlik derken ülkeyi en derin çukurlara atan ve bölgesel savaşların bir parçası haline getiren bu iktidar, ikiyüzlü göçmen politikasıyla ülkemizi dünyanın göçmen idare merkezi haline getirdi. Başta "misafir" dedikleri milyonlarca insandan, sermayenin hizmetine sunulmuş bir köle-işçi

havuzu yarattılar. Göçmenleri AB ve ABD ile yürüttükleri kirli pazarlıklarda şantaj malzemesi olarak kullandılar.

Bugün tüm bunlara dur deme, ülkemizi uçurumun eşiğinden kurtarma zamanı!

İşimizi, aşımızı, neşemizi elimizden almalarına rağmen çalamadıkları umudumuzu ve inadımızı, birlikte başarma iradesine dönüştürme zamanı. Ölürken değil, yaşarken değerimiz olsun diye bu sülale devrini bitirme zamanı! Önce kurtuluşu kazanma, sonra yeniden kuruluşu hep birlikte inşa etme zamanı.

Sürekli halka parmak sallayanlara halkın kırmızı çizgilerini gösterme zamanı!

Ya hak ve özgürlüklerimizi, geçmişimizi ve geleceğimizi, düşlerimizi ve zenginliklerimizi alan bu iktidardan, Saray Rejimi'nden kurtulacağız ya da bu yağma, bu kibir, bu düşmanlık, bu hukuksuzluk ve yobazlık sürecek.

Türkiye İşçi Partisi, yakın geleceğe ilişkin planlarını kritik bir eşikte olduğumuzun bilinciyle yapıyor. TİP yurttaşlarımıza, seçimler de dahil olmak üzere mecliste, sokakta, okulda, iş yerinde mücadeleyi büyütecek bir yol öneriyor.

Yağmadan, hukuksuzluktan ve yobazlıktan usanmış yurttaşlarımızla, direnen emekçilerle, temel ilkeler doğrultusunda bizimle yol arkadaşlığı yapacak tüm siyasi parti ve çevrelerle o yolu birlikte açacağız.

Halkın kırmızı çizgilerini birlikte çekecek, karanlık günlerin bir daha yaşanmaması için memleketin sigortası olacağız.

Türkiye halkları ekonomik krizlere, emeğinin sömürülmesine, kadın ve LGBTİ+ düşmanı uygulamalara, doğanın tahrip edilmesine, açık sınırında yaşamaya, komşularıyla kavga eden bir dış siyasete, şovenizme, baskı altında ve adaletsiz bir düzende yaşamaya, ürettiği zenginliklere bir avuç sermayedarın el koymasına mahkum değildir. Türkiye İşçi Partisi, halkımızın desteğiyle önce kurtuluşa omuz vermeye, sonra da kuruluşu öncülük etmeye hazırdır.

Türkiye İşçi Partisi
halkın umudunun ve inadının sesidir.

Türkiye İşçi Partisi halkındır.

TİP NEYİ SAVUNUYOR:

HALKIN KIRMIZI ÇİZGİLERİ!

SARAY REJİMİ İLE HESAPLAŞACAĞIZ:

HALK YÖNETECEK!

Halkın iradesini gasp eden tek adam rejimi ile hesaplaşacak, bu rejimin halkımıza reva gördüğü yoksulluk ve yolsuzluk düzenine karşı mücadeleyi yükselteceğiz. Söz, yetki ve kararın halka ait olabilmesi için anayasanın demokratik ve toplumcu bir şekilde düzenlenmesine yönelik girişimlere öncülük edecek, ulusal ve yerel düzeylerde halkın kendi seçtiği temsilciler yoluyla ve meclisler kanalıyla yönetime katılmasının önünü açan düzenlemeleri savunacağız. Gerçek bir halk egemenliğine gidecek yolun önündeki ilk engeli aşmak amacıyla Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde tek adam rejimi karşısındaki güçlü ortak adayı destekleyecek, Parlamento seçimlerinde sosyalist seçeneği yurttaşlarımıza sunacak, mecliste ve sokakta halkın taleplerinin takipçisi olacağız.

TİP SENİN, MECLİS SENİN!

TEMEL İHTİYAÇLAR ÜCRETSİZ SAĞLANACAK!

Yurttaşlara temel insani haklar olarak eğitim ve sağlık hizmetleri ile ihtiyacı kadar su, enerji, internet ve iletişim hizmetini tümüyle ücretsiz sağlayacağız. Enerji üretimi ve dağıtımını kamulaştıracğız. Barınma ihtiyacını kâra konu olmayacak şekilde sosyal konutlar aracılığıyla çözeceğiz. Yurttaşların temel ve zorunlu ihtiyaçları asla rant ya da kâr konusu olamaz. Bu halkçı anlayışı tüm gücümüzle savunacağız.

TİP SENİN SESİN, TİP HAKKI OLANIN SESİ!

EMEKÇİLER İNSANCA YAŞAYACAK!

TİP sadece adıyla değil, programıyla ve üyeleriyle de bir işçi partisidir: Plaza çalışanından çiftçisine, doktorundan oyuncusuna, metal işçisinden öğretmenine, mimarından mühendisine tüm işçilerin, emekçilerin haklarını savunur. Taşeron işçiliğē, güvencesiz, güvenliksiz, kurlsız ve esnek çalışmaya, gençlerin ne eğitimde ne istihdamda olmasına, çocuk işçiliğēne karşıdır. Çalışma hakkını, insanca ücret ve çalışma koşullarını, eşit işe eşit ücreti, örgütlenme ve grev hakkını savunur. Tüm yurttaşların çalışma hakkını güvence altına almak ve gençlere gelecek kaygısı yaşatmamak üzere kamusal istihdam sağlayacak, işsizlikle mücadele edeceğiz. İşsizler için oluşturulmuş fonların sadece bu amaçla kullanılmasını sağlayıp, faydalanma koşullarını kolaylaştıracğız. Çalışamayacak durumda olanlara devlet desteğē sunacağız. Emekliler için insanca yaşanabilir ve asgari ücretin altında olmayan bir emeklilik maaşını, kazanılmış hakların gasp edilmediğē bir emeklilik hakkını sağlayacağız.

TİP SENİN SESİN, TİP EMEĞİN SESİ!

KAMUCU, EŞİTLİKÇİ, PLANLI, EKOLOJİK EKONOMİYİ SAVUNACAĞIZ!

Hırsızlığa, yolsuzluğa, kamusal varlıkların yağmalanmasına, halkın borçlandırılmasına, ülkemizin kendi kendine yetemeyecek duruma düşürülmesine, tarımı ve hayvancılığı çökerten politikalara karşıyız. Ülke kaynaklarının nasıl kullanılacağını, üretimin hangi alanlarda yoğunlaşacağını halkın ihtiyaç ve talepleri temelinde ve doğal varlıklara zarar vermeden, ekolojik dengeyi gözeterek planlayacağız. Özelleştirilen kamu iktisadi teşekküllerini geri alacağız. Neoliberal yağmanın hesabını soracak, halktan çalınanları geri alacağız. Sanayide ve tarımda ülkenin ihtiyaçlarına göre yatırım ve destekleri, kamunun planlama ve yönlendirmesi ile sağlayacağız.

TİP SENİN SESİN, TİP HALKIN SESİ!

LAİKLİKTE ASLA TAVİZ VERMEYECEĞİZ!

Dinin toplum üzerinde bir baskı aracı olarak kullanılmasını, dinsel değerlerin siyasete alet edilmesini, eğitimin imam-hatipleştirilmesini, çocukların zihninin hurafelerle doldurulmasını, bilimin itibarsızlaştırılmasını, yobazlığın saltanatını, Cumhuriyet'in ilerici kazanımlarının birer birer elimizden alınmasını reddediyoruz. Türkiye'nin siyasal düzenini, yasalarını ve eğitim müfredatını dinselleşmeden kurtarıp tarikatlardan, cemaatlerden ve dogmalardan arındıracak adımları atacağız. Alevileri, kadınları, LGB-Tİ+'ları yok sayan gerici anlayışa karşı eşit yurttaşlık taleplerinin sesi olacağız. Laikliği mutlaka kazanacağız.

TİP SENİN SESİN, TİP LAİKLİĞİN SESİ!

BARIŞI VE KARDEŞLİĞİ KAZANACAĞIZ!

Faşizme, şovenizme, halklarımız arasına nefret tohumları ekilmesine, baskı, şiddet ve savaş politikalarına karşıyız. Kürt sorununda toplumsal uzlaşa ve eşit yurttaşlık esasına dayalı, TBMM'yi merkeze alan siyasal bir çözüm mümkündür ve hayati önemdedir. Anadilinde eğitim ve kamusal hizmet sunumunun önünde engel olarak duran tekçi uygulamaları ortadan kaldıracacağız. Kürt halkının iradesini gasp eden kayyum uygulamalarına ve siyasi tutuklamalara son vereceğiz. Her ne sebeple yapılmış olursa olsun ve kimden gelirse halkta tedirginlik ve korku yaratan şiddet eylemlerinin karşısında duracağız. Bu topraklara barışı getirecek, halkların kardeşliğini kazanacağız.

TİP SENİN SESİN, TİP KARDEŞLİĞİN SESİ!

KADIN MÜCADELESİNİ SAVUNACAĞIZ!

Kadınlara yönelik düşmanlığa, şiddetin her türlüsüne ve tacize, kadınların ikinci sınıf insan muamelesi görmesine, emeğinin sömürülmesine, toplumsal yaşamdan dışlanmasına karşıyız. İstanbul Sözleşmesi'ne derhal geri döneceğiz. Anayasa ve yasalardaki ayrımcı düzenlemeleri ortadan kaldıracacağız. 4+4+4 kesintili eğitim sistemini kesintisiz hale getirecek; kız çocuklarının okuldan uzaklaşmasını engelleyeceğiz. Kadın istihdamını artıracak, yeterli sayıda ve nitelikli kreşler açacak, kamu istihdamında %50 cinsiyet kotası koyacağız. Ev içi ve bakım emeği yükünü kadınların üzerinden alacağız. Ataerkiyi yıkacak, toplumsal cinsiyet eşitliğini mutlaka sağlayacağız.

TİP SENİN SESİN, TİP KADININ SESİ!

GELECEĞİMİZDE GENÇLER SÖZ SAHİBİ OLACAK!

Her gencin, eğitimin ilk kademesinden son kademesine kadar eşit olanaklara erişmesini ve eğitimini tamamladıktan sonra işsiz, yoksul, geleceksiz kalmamasını sağlayacağız. Üniversiteleri kayyumlardan, liseleri tarikat ve cemaat yapılanmalarından arındıracağız. Öğrenciler kampüste baskı ve şiddete uğramayacak, bilimle uğraşacak. Okullarda, sokaklarda, siyasette gençler söz sahibi olacak. Yaşlıların gençler adına konuştuğu, gençlerin kaderine razı olduğu bir düzeni kabul etmeyeceğiz. Gençlerin kültür, sanat ve düşünce alanındaki yaratıcılığından ve coşkusundan korkan anlayışı reddediyoruz. Türkiye'yi, gençlerin terk etmek değil, kalıp özgürce gelişimine katkı koymak isteyeceği bir ülke haline getireceğiz.

TIP SENİN SESİN, TIP GENÇLİĞİN SESİ!

AYRIMCILIĞA İZİN VERMEYECEĞİZ, ADALETİ ve ÖZGÜRLÜKLERİ SAVUNACAĞIZ!

Bağımsız ve tarafsız yargıyı tesis edecek, hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıracak, temel hak ve özgürlükleri herkes için erişilebilir kılacağız. Etnik, dinsel, mezhepsel, cinsiyet ya da LGBTİ+ temelli hiçbir ayrımcılığa izin vermeyeceğiz. Sağlamcılığa karşı engelli yurttaşlarımızın eşit ve bağımsız bireyler olarak yaşamalarını güvence altına alacak; eğitim ve istihdamda engellilere yönelik ayrımcılıkla mücadele edeceğiz. Basının, bilimin, üniversitelerin, internetin, kültür ve sanatın üstündeki baskılara son vereceğiz. Üniversite şenliklerini ve gençlik festivallerini geri getireceğiz. Muhafazakar dayatmaya karşı yurttaşların özgür ve eşit yaşamalarını savunacağız.

TIP SENİN SESİN, TIP ADALETİN VE ÖZGÜRLÜĞÜN SESİ!

DOĞANIN VE YAŞAM ALANLARIMIZIN TALANINA İZİN VERMEYECEĞİZ!

Ekolojik yıkıma, kentsel dönüşüm adı altında yağmaya, doğanın arsa olarak görülmesine, plansız ve denetimsiz kentleşmeye, kamusal alanlarımızın elimizden alınmasına, yeraltı-yerüstü varlıklarının enerji ve madencilik faaliyetleri için yok edilmesine ve bunların kâr hırsıyla hoyratça tüketilmesine, fosil yakıtlara dayalı enerji politikalarıyla karbon salımının körüklenmesine, iklim krizinin ‘yeşil boyama’ ile kapitalizmin oyun alanı haline getirilmesine, hayvanlara kötü muameleye karşıyız. Planlı, kamucu ve doğa yararına yenilenebilir enerjiyi destekleyecek, nükleer santral projelerini derhal iptal edeceğiz. Tarım ve orman alanlarına, sulak alanlara, canlıların hayatına, tarihi ve kültürel varlıklara zarar veren projeleri durduracağız. Herkesin temiz suya erişim hakkını güvence altına alacağız.

TİP SENİN SESİN, TİP DOĞANIN VE YAŞAMIN SESİ!

ÜLKEDE, BÖLGEDE VE DÜNYADA BARIŞ

Bölgede ve dünyada militarizme, başta NATO olmak üzere tüm askeri paktlara ve savaş politikalarına karşı barışı savunacağız. Türkiye’nin komşu devletlerin iç işlerine müdahale etmesine, sınır dışına asker gönderilmesine, cihatçı terörü desteklemesine karşıyız. Tüm bölge ülkeleri ile birlikte askeri bütçelerin azaltılması girişimlerine öncülük edecek, ne ülkemizde yabancı asker olmasına ne de ülkemizin yabancı ülkelerde asker bulundurmasına onay vereceğiz. Avrupa Birliği ülkeleri ile imzalanan “Geri Kabul Anlaşmasını” iptal edecek; göç ve mülteci politikasını öngörülebilir, şeffaf ve denetimli halde yürüteceğiz.

TİP SENİN SESİN, TİP BARIŞIN SESİ!

**EMEĞİN, EŞİTLİĞİN, ÖZGÜRLÜĞÜN VE
BARİŞİN TÜRKİYESİ'Nİ KURMAK İÇİN**

TIP SENİN MECLİS SENİN

-|-

SARAY REJİMİ İLE HESAPLAŞACAĞIZ: HALK SEÇECEK, DENETLEYECEK VE YÖNETECEK!

21 yıllık AKP iktidarı altında Türkiye'deki yönetim sistemi bir partinin, devletin yasama, yürütme ve yargı dahil bütün kurumları üzerinde mutlak bir belirleyiciliğe sahip olduğu, bu partinin lideri olan Recep Tayyip Erdoğan'ın güç, söz ve yetkisinin mutlak ve dokunulmaz kabul edildiği bir biçim kazandı. Türkiye'de; halkın tamamını ilgilendiren konulara yönelik düzenlemeler kendi iktidarlarını süreklileştirme hevesindeki bir grup saray elitinin aldığı kararlara bağlı olarak yapılmaktadır.

2017'deki anayasa değişikliğiyle tek adam rejiminin ve parti-devlet yapılanmasının egemenliği kesinleşti. AKP, başkanlık sistemi sayesinde son beş yılda cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle gücünü pekiştirmek, etrafındaki bir grup sermayedarın çıkarlarını kollamak ve tüm bunlara karşı gelişebilecek bir halk muhalefetini baskılamak üzere devletin bütün kurumlarını kendi iktidarının bir uzantısı haline getirdi.

Tayyip Erdoğan'ın başında olduğu yürütme organına dünyada eşine az rastlanacak biçimde geniş ve kontrolsüz bir güç sunan bu başkanlık sistemini tanımlayabilecek en iyi kavram "Saray Rejimi"dir.

Bu ucube sistemin yalnızca demokratik katılım mekanizmalarını ortadan kaldırmakla kalmadığı aynı zamanda yurttaşların doğrudan yaşamına kastettiği, maden katliamları, yangınlar, seller, pandemi ve en son yaşadığımız büyük 6 Şubat depreminin arkasından kendisini tüm açıklığıyla ortaya koydu.

Türkiye'nin Saray Rejimi'nden kurtulması tam da bu yüzden yaşamsal bir konudur.

Saray Rejimi ile ülkemizde yalnızca demokratik süreçler askıya alınmakla kalmadı, aynı zamanda cumhuriyet düşüncesi ve yönetimi de fiilen rafa kaldırıldı.

AKP iktidarı; egemenliğin halka değil Saray'a ait kılındığı, bir avuç sermayedarın gündelik çıkarları karşısında kamu yararının "babalar gibi satarız" benzeri sözlerle açıkça alaya alındığı, bu topraklarda yaşayanların birer yurttaştan ziyade Saray'a biat etmesi gereken bir tebaya indirgendığı bir anlayışı tüm ülkeye alenen dayatmaya çalıştı.

TİP böyle bir tablo içerisinde, cumhuriyetin ilerici ilke ve değerlerini, birinci yüzyılda yapılan hataları tekrarlamayacak ve cumhuriyeti bu kez sermaye düzeninin insafına terk etmeyecek şekilde emekçiler ve ezilenlerden yana yeniden tanımlamanın ve bu değerleri sosyalizmle buluşturmanın mücadelesini vermektedir. TİP, Saray Rejimi'nin yerini alacak yönetim sisteminin bütün işleyiş mekanizmalarının da ezilenlerin mücadelesiyle gerçek içeriğine kavuşacak halk egemenliği, kamu yararı ve eşit yurttaşlık ilkeleriyle uyumlu olarak biçimlenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Sermayenin ve tek adamın egemenliğine karşı halkın egemenliği kırmızı çizgimizdir!

- Yurttaşların; kendilerini ilgilendiren yasaların ve düzenlemelerin yapım sürecinde doğrudan yer almasını sağlayacak, yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı olanakları değerlendiren demokratik katılım mekanizmaları oluşturacağız.

- Yurttaşların barınma, eğitim, sağlık, iletişim gibi temel haklarının devlet tarafından bedelsiz ve eşit bir şekilde sunulmasını engelleyecek yasama ve yürütme faaliyetinde bulunulmasına izin veremeyeceğiz.
- Yurttaşların çeşitli kademelerde yasama ve yürütme görevini üstlenecek kendi temsilcilerini şeffaf ve adil seçimlerle hem ulusal hem de yerel düzeyde seçmesini mümkün kılan bir seçim sistemi inşa edeceğiz.
- Siyasi partilerin ırkçılığa, cinsiyetçiliğe ve ayrımcılığa neden olmadığı sürece serbestçe faaliyet yürütebileceği ve temsilde adaleti sağlayacak biçimde seçimler yoluyla adaylarını yerel ve ulusal meclislere gönderebileceği bir siyasi partiler düzenlemesini ve seçim sistemini hayata geçireceğiz. Kamu çalışanlarının siyasi partilere üye olmasının ve parti faaliyeti yürütmesinin önündeki engelleri kaldıracacağız.
- Seçimle göreve gelmiş temsilci ve yöneticilerin keyfi bir şekilde görevden alınmasını engelleyen ama aynı zamanda halkın demokratik katılımıyla "geri çağırılmasını" da mümkün kılan bir idari işleyişi hayata geçireceğiz.
- Yurttaşların kamusal yaşamı ilgilendiren konularla ilgili olarak, siyasi partiler dışında sendika, dernek ve vakıflar aracılığıyla örgütlenmelerinin önündeki engelleri kaldıracak, toplanma ve protesto özgürlüğü hakkını güvence altına alacağız. Devletin güvenlik aygıtları protesto ve gösterileri engellemek değil, bunların barışçıl bir şekilde yapılmasını sağlamakla yükümlü olacak.
- Hangi kademede olursa olsun devlet yöneticilerinin yargıya atama yapmasını, yargı kararlarını yönlendirilmesini kabul etmeyeceğiz. Yüksek yargı atamalarını düzenleyen ve anayasal denetim yapacak kişileri, yargı mensupları ve avukatların demokratik katılımıyla seçilmelerini sağlayacağız.
- Kamu yararına karşı işlenmiş suçlara ilişkin yargılamaların kamuya açık bir şekilde yapılması sağlayacağız.

TİP Senin, Meclis Senin!

-II-

EMEĞİN TÜRKİYESİ İÇİN EMEKÇİLERİN HAKLARINI KAZANACAĞIZ

AKP iktidarı yıllardır “büyüyoruz” dese de sözde büyüyen ekonomi halkın refahını arttırmadı. Büyüyoruz denen dönemde işsizlik arttı, güvencesiz çalışma yaygınlaştı, emekçilerin çalışma saatleri uzadı, ücretler düştü. Büyüyoruz denen dönemde sosyal yardımlara muhtaç insan sayısı arttı.

İşsizlik kronik bir sorun haline geldi. Gerçeği yansıtmaktan uzak resmi verilere göre bile Türkiye’de işsizlik oranı dünya ortalamasının yaklaşık iki katına ulaştı. Bu kadar yüksek işsizliğe rağmen işsizlik fonu emekçilere değil sermayeye aktarıldı. İşsizlik Sigortası Fonu’ndan işsizlere ödenen tutar toplam harcamalarının yalnızca %10’uyken sermayeye verilen teşvikler işsizlere verilenin dört katı oldu. Açıkça İşsizlik Fonu “Sermaye Teşvik Fonu” haline geldi.

Büyüyoruz denen dönemde emekçiler; kıdemi, niteliği, eğitimi, sektörü ve yaşadığı yerden bağımsız olarak asgari ücretli haline getirildi. Bugün işçilerin yaklaşık yarısı asgari ücret ile çalışmaktadır. 2014’te ortalama ücret Çin’deki ortalama ücretin altına inmiş ve bir daha da üzerine çıkmamamıştır.

Ülkemizdeki 45 saatlik haftalık yasal çalışma süresi hali hazırda dünyada en uzun resmi çalışma süreleri arasındayken fiili ortalama çalışma süresi 50 saate yaklaştı. Emekçilerin yaklaşık üçte biri 50 saatin bile üzerinde çalışmak zorunda kalırken uzun çalışma süreleri yüzünden kendilerine ve ailelerine ayıracak zamanları kalmadı.

Mevcut kriz ortamı, derinleşen yoksulluk, kamu hizmetlerine ve temel ihtiyaçlara erişim kısıtları kadın emekçileri özellikle etkiledi. Ağırlıklı olarak güvencesiz ve enformel işlerde çalışan kadınlar, daha hızlı iş kaybı yaşadı ya da en ağır koşullarda çalışmayı kabul etmek durumunda kaldı. Artan işsizlik ve yoksulluk koşulları kadınların hane içindeki ücretsiz emeğinin ve bakım yükünün şiddetlenmesine yol açtı.

Güvencesiz çalışma güvensiz çalışmayla kol kola ilerledi. AKP iktidarında 30 bini aşkın işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi.

AKP, iş davalarının uzadıkça uzamasına, işverenin işçiyi yıldırmasına çanak tuttu. 2018’de iş mahkemelerine başvurmak için arabuluculuk şartı getirip işçileri haklarının çok daha altına rıza göstermek zorunda bıraktı.

AKP 21 yıl boyunca sendikal özgürlükler ve örgütlenmeyi gerilettiler, hakkını arayan işçilere suçlu muamelesi yaptı, grev hakkını neredeyse tamamen askıya aldı, işçi sayısı bakımından yasal grevlerin yaklaşık %70’ini yasakladı, özellikle 2015’ten itibaren grev hakkını neredeyse tamamen ortadan kaldırdı. Sendikali ve toplu sözleşmeli çalışanların oranı 2002’de %12 iken bugün %9’a indi.

AKP’nin kurduğu bu kölelik düzenini değiştireceğiz. Ölmeyeceğiz, sömürülmeyeceğiz ve hakça paylaşacağız.

Büyüyen ekonomiyi hakça paylaşmak, herkesin insanca yaşadığı bir ülke kurmak kırmızı çizgimizdir.

TÜM İŞÇİLERE İŞ GÜVENCESİ GELECEK, MEVCUT GÜVENCE GÜÇLENDİRİLECEK!

- İşe iadede otuz kişi kriterini kaldıracak, işyerinde çalışan sayısına, sözleşme türüne bakılmaksızın tüm işçileri güvence kapsamına alacağız.
- Kıdem tazminatı hesaplamasında tavan uygulamasına son vereceğiz.

- Mahkemenin verdiği işe iade kararının uygulanmasını zorunlu kılacağız.
- İşçiyi geçersiz bir sebepten çıkaran patronlar, işçiyi isteğine bağlı olarak işe başlatmadığı sürece işçiye ücretini borçlanacak. İşçi aynı işyerinde çalışmak istemiyorsa tazminatını patronuna ödeyeceğiz.

TAŞERON ÇALIŞMA SINIRLANACAK, İSTİSNAİLEŞECEK!

- Belediye şirketleri de dahil kamu sektöründe taşeron çalıştırmayı yasaklayacağız.
- Taşeron uygulamasını, asıl işverenin uzmanlık alanı dışındaki istisnai işlerle sınırlı tutacağız.
- Asıl işi, “üretilen mal veya hizmetin tüketicinin eline ulaşması için zorunlu olan aşamaların tamamı” şeklinde yasada tanımlayacak, sıkı şekilde denetleyeceğiz.
- Asıl işte çalışanların taşeronlar eliyle istihdam edilmesine son vereceğiz.

ÇALIŞMA SAATLERİ DÜŞECEK, İŞSİZLİK AZALACAK, İŞSİZLİK FONUNA ERİŞİM KOLAYLAŞACAK!

- Çalışma saatlerini kademeli olarak haftalık 35 saate indireceğiz.
- İşçilerin fazla mesai ücreti almasına engel olan denkleştirme ve telafi çalışmasını iptal edeceğiz.
- Çalışma sürelerini ücret kaybına yol açmaksızın azaltarak önemli ölçüde bir istihdam yaratacağız.
- Kamu hizmetlerini güçlendirecek, bu alanlardaki istihdam açığını kapatacak ve yeni istihdam olanakları yaratacağız.
- İşsizlik sigortası fonunu sermayeye aktaran uygulamalara son vereceğiz.
- İşsizlik ödeneğinden faydalanma koşullarını kolaylaştıracacağız.

- Fondan yararlanma süresi ve ödenekleri iki katına çıkaracağız.
- Fonun yönetiminde işçilerin seçtiği temsilcileri de bulunduracağız.

İŞ MÜFETTİŞİ SAYISI ARTACAK, İŞ MAHKEMESİNDE HAK ARAMAK KOLAYLAŞACAK!

- İş müfettişi sayısını beş bin işçiye bir iş müfettişi düşecek şekilde yükseltecek, yerinde ve baskın denetimleri sıklaştıracaktır.
- Kayıt dışı istihdamın takipçisi olup sigortasız işçi sayısını %3'ün altına indireceğiz.
- İş davalarında arabuluculuk zorunluluğunu ortadan kaldıracaktır.
- İş mahkemelerinin kaynaklarını artıracak, kadrosu ve altyapısını geliştireceğiz.
- Birinci basamak iş mahkemesi süresini bir yıl içinde ortalama 600 günden 120 güne indireceğiz
- İş davası açan işçinin hiçbir mahkeme masrafı ödememesini sağlayacağız.
- Yargılamanın hedeflenen sürede bitirilmemesi durumunda devletin işçiye dava konusu alacağının %80'inini gecikme tazminatı olarak ödemesini sağlayacağız.

TÜM İŞYERLERİNDE İŞÇİ TEMSİLCİLİĞİ OLACAK!

- Tüm işyerlerinde işçilerin, o işyerinin büyüklüğüne oranla artan sayıda işçi temsilcileri seçmesini sağlayacağız.
- Bu temsilciler işverene karşı mutlak anlamda güvenceye sahip olacak ve işyerinde işçilerin haklarına riayet edilip edilmediğini denetleyecek.
- Çalışma yaşamının hem devlet hem işçi tarafından denetlenmesini sağlayarak yasal hakların çiğnenmesini engelleyeceğiz.

ASGARİ ÜCRET DEĞİL TABAN ÜCRETİ

- Asgari ücret yerine taban ücret uygulamasını hayata geçireceğiz.
- Asgari ücreti, grev hakkının güvence altına alındığı, ulusal çapta bir toplu sözleşme süreciyle belirleyeceğiz.
- Asgari ücret kesinlikle yoksulluk sınırı altında kalmayacak.
- Özel öğretim kurumlarında 2014 yılında kadar uygulanan taban ücreti yeniden uygulamaya koyacağız.
- Sendikalaşma önündeki engellerin kaldırılmasıyla asgari ücret alan işçileri azınlık haline getireceğiz.
- Asgari ücretin iki katına kadar ücret alan emekçilerin ödediği gelir vergisini bugün geçerli olan %20'den %10'a düşüreceğiz.
- Emekçilerden alınan vergiyi belirleyen gelir vergisi dilimi matrihalarını her yıl enflasyon oranında artıracak, böylece emekçilerin yıllar içerisinde daha yüksek vergi vermelerinin önüne geçeceğiz.

ÇALIŞMA HAYATINDA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ SAĞLANACAK!

- Kadın istihdamını arttırmak için Kadın Çalışma Destek Merkezleri oluşturacağız.
- Kadın istihdamını arttırıcı pozitif ayrımcılık uygulamaları geliştirecek, kadın kooperatiflerini daha güçlü destekleyeceğiz..
- Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çalışma yaşamında şiddet ve tacizin önlenmesi amacı taşıyan 190 sayılı Sözleşmesi'ni onaylayacağız.
- Ücretli ve ücretsiz ebeveyn izinlerini artıracacağız.
- Kadınların istihdama tam zamanlı, güvenceli ve örgütlü katılımlarını sağlayacak düzenlemeler yapacağız.
- Ev içinde kadınların ücretsiz emeğinin sömürüsüne karşı kadınlara sosyal güvence ve emeklilik hakkı getireceğiz.

- Elli veya daha fazla işçinin çocuk sahibi olduğu her işyerinde kreş açılmasını zorunlu tutacağız.
- Kreş talebini işyeri bünyesinde karşılayamayan işyerinin kreş masrafını kamu tarafından destekleyeceğiz.
- Mahalle ve işyeri bazlı olarak ücretsiz ve yaygın bir kreş ağı kuracağız.
- Yaşlı ve engelliler için gündüz bakım merkezleri ve yaşlılar için bakım evlerini her yerel birimde zorunlu kılacağız.
- Bakım emeği üstlenen tüm bireylere sağlık ve emeklilik hakkı tanıyacağız.

İŞ HAYATINDA AYRIMCILIĞIN ÖNÜNE GEÇİLECEK!

- İş hayatındaki ayrımcılığa son vermek için Anayasa'da ve İş Kanunu'nda belirtilen yasal önlemlerin takipçisi olacağız. Bu yasaların kapsamını tarafların katılımıyla genişleteceğiz.
- Ayrımcılığın bildirilmesini kolaylaştıracak, ayrımcılık iddialarının hızlı bir şekilde incelenmesini ve ayrımcılık yapanların cezaya çarptırılmasını sağlayacağız.
- Elli veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde %3, kamu işyerlerinde ise %4 olan engelli çalıştırma zorunluluğunu, özel sektör işyerleri için %8'e, kamu işyerleri içinse %10'a çıkaracağız.
- İşyerlerinin engellilerin istihdam edileceği biçimde tamamen erişilebilir olmasını öngören engelli dostu uygulamasını hayata geçirecek, 10 kişiden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde bu uygulamayı zorunlu tutacağız.
- Türkiye'de iş hayatında en çok ayrımcılığa uğrayan gruplardan biri olan Romanlar için pozitif ayrımcılık uygulayacak, kamu işyerlerine %1 Roman çalıştırma zorunluluğu getireceğiz. Bu oranı gerek memur alımlarında gerekse diğer kamu istihdamında geçerli kılacağız. Ülke çapındaki %1'lik kota, merkezi bir

planlama ile Roman vatandaşların yoğun yaşadığı bölgelerde daha yüksek, seyrek yaşadığı bölgelerde daha düşük oranla uygulanacak. 200 ve daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde ise %0,5 Roman kotası uygulanacak. Bu kotaların uygulama esaslarını Roman sivil toplum kuruluşlarının katılımı ve yönlendirmesiyle belirleyeceğiz.

EMEKLİLER İNSANCA YAŞAYACAK!

- Emekli aylığının alt sınırını asgari ücret olarak belirleyeceğiz.
- Aylık bağlama oranını eski haline döndürecek, %35'ten %75 seviyesine çıkaracağız.
- Emeklilerin refah artışından paylarını alabilmeleri için, emekli aylığı artışlarında enflasyon ve büyüme oranını %30 değil %100 oranında dikkate alacağız.
- Emeklilerin sendikalaşma hakkının önündeki engelleri kaldıracacağız.
- Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) sorununu 28 Aralık 2022 tarihinde meclise sunduğumuz kanun değişikliği önergesindeki şekliyle çözeceğiz.
- Eylül 1999 sonrası işe girenler için geçerli olan ağır koşulları yumuşatacağız.
- Adil bir geçiş süreci için emeklilik yaş koşulunu, işe girdikleri yıla göre altı ayda bir birer yaş artarak 2008'den itibaren işe girenler için mevcut emeklilik yaş koşullarına getireceğiz.
- 696 sayılı KHK ile getirilen resen emeklilik düzenlemesini kaldıracacağız.

KAMU EMEKÇİLERİNE GREVLİ TOPLU SÖZLEŞME HAKKI GELECEK!

- En düşük kamu emekçisi maaşını yoksulluk sınırı üzerine çıkaracağız.

- Sözleşmeli, taşeron, ücretli, vekil gibi güvencesiz istihdam biçimlerine son verecek; tüm kamu emekçilerini kadrolu yapacağız.
- Mülakat, güvenlik soruşturması ve arşiv kaydı araştırması uygulamalarını kaldıracacağız.
- İstihdam, terfi ve unvan değişikliklerinde cinsiyet eşitliği sağlayacağız.
- Grev hakkı ile tamamlanmış, bütün kamu emekçilerini kapsayan gerçek bir toplu pazarlık sistemi kuracağız.
- OHAL KHK'ları ile hukuksuz bir şekilde ihraç edilen ve haklarında kamuda çalışmalarına engel teşkil edecek kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmayan tüm kamu emekçilerini göreve iade edecek, uğradıkları maddi kayıpları karşılayacağız.

UZAKTAN ÇALIŞMA & PLATFORM UYGULAMALARININ İSTİSMARI ENGELLENECEK!

- Bir çalışanın uzaktan çalışmasını öncelikli olarak kendi isteğine bağlı kılacağız. Uzaktan çalışma saatlerini kapsayan tüm masrafları işverenin karşılamasını sağlayacağız.
- Bir şahıs şirketi sürekli olarak aynı büyük şirkete iş yapıyorsa, o kişinin büyük şirketin işçisi statüsüne geçmesini sağlayacağız.
- Dijital platformlar tarafından bağımsız çalışan olarak çalıştırılan emekçilerin tüm sosyal güvenlik ve sendika haklarına sahip olmasını sağlayacağız.
- Motokuryeliği “çok tehlikeli” meslek sınıfına alacağız.

MEVSİMLİK TARIM VE SEZONLUK TURİZM İŞÇİLERİ HAKLARINI ALACAK!

- Mevsimlik tarım işçilerine ilişkin mevcut kanun, yönetmelik ve genelgeleri sıkı bir şekilde uygulayıp denetleyecek ve gerekli yeni yasal düzenlemeleri yapacağız.

- Çalışılan alanlarda bir kamu denetçisi, işçi temsilcisi olarak yer alacak.
- Sağlıklı barınma, gıda ve sosyalleşme gereksinimlerinin sağlanması için kamusal olanaklarını kullanacağız.
- İşçi çocukları için bölgelerdeki kamu ve belediye kreşlerini açık tutacağız.
- Tarım işletmelerindeki işçileri ve mevsimlik tarım işçilerini, işletmedeki çalışan sayısına bakmaksızın iş kanuna tabii kılaacağız.
- Turizm çalışanlarının işsizlik ödeneğinden yararlanmasının önündeki yasal engelleri kaldıracak ve çalışılmayan aylarda iş garantisi sağlayacağız.
- Sendikalaşma oranının en düşük olduğu bu sektörlerde işyeri bazlı değil havza bazlı sendikal örgütlenmenin önünü açacağız.
- Kayıtdışı emeğin çok yüksek olduğu bu sektörlerde kayıtdışılık oranını hızla düşüreceğiz.

GÖÇMEN İŞÇİLERİN KOŞULLARI DÜZELTİLECEK

- Göçmenler dahil bu ülkede yaşayan hiç kimsenin kayıt dışı, sigortasız ve insanlık dışı koşullarda çalışmasına izin vermeyeceğiz, gerekli denetimleri arttıracacağız.
- Göçmen işçilerin sendikalaşma oranını arttırmak için faaliyetler yürüteceğiz.

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ GARANTİ ALTINA ALINACAK!

- İşyerlerinde ölüm ve yaralanmayla sonuçlanan vakaları ve meslek hastalıklarını ulusal ölçekte kayıt altına alan bir sistem kuracağız.
- İşçi ve halk sağlığını dikkate almayan, çevreyi göz ardı eden malzeme ve teknoloji kullanımını ortadan kaldıracacağız.

- Artan sayıdaki iş müfettişleri ve uygulamaya konacak işçi temsilcileri ile sahayı sıkı bir şekilde denetleyecek ve caydırıcı yaptırımlar uygulayacağız.
- Devlet tarafından ayrılan kaynak ile ücretleri ödenen iş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerinin atandıkları işyerlerini denetlemesini sağlayacağız.
- TMMOB ve TTB bünyesinde oluşturulacak İş Güvenliği Uzmanları ve İşyeri Hekimliği komisyonlarının devletin denetim yetkisini kontrol etmesini sağlayacağız.

SENDİKAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER GELECEK!

- Sendika yetki tespitine işverenin itiraz etmesinin toplu sözleşme sürecini durdurmasına izin vermeyeceğiz.
- Yetki tespiti süreci boyunca işverenin işçilerin işini değiştirmesini veya işten çıkarmasını yasaklayacak, yasağın yaptırımını kesin olarak işe iade kılacağız.
- İşyeri sendika temsilcilerinin işçiler tarafından seçilmesini yasal zorunluluk kılacağız.
- İşçilere yönelik tüm grev yasaklarını kaldıracacağız.
- Ortaokul ve lisede işçi hakları ve sendikal haklar üzerine zorunlu ders koyacağız. Bu haklara ilişkin düzenli kamu spotları yayınlayacağız.
- Yeni bir sendikalar kanunu hazırlayacağız.
- İşkolu barajını kaldıracacağız.
- Yetki sorunlarını işçilerin ve sendikaların lehine olacak şekilde düzenleyeceğiz.
- İşkolu toplu sözleşmelerinin yapılmasına olanak sağlayacağız.

TIP SENİN SESİN,
TIP EMEĞİN SESİ!

EMEĞİN TÜRKİYESİ İÇİN SOSYAL POLİTİKALARI GÜÇLENDİRECEĞİZ

Türkiye ekonomisinin büyüme trendi yakaladığı dönemde, bu büyümenin nimetleri yurttaşlar arasında değil, bir avuç patron arasında paylaştırıldı. Özelleştirme ve piyasalaşma süreciyle eş zamanlı yaşanan bu büyüme döneminde ise olağanüstü biçimde artan sosyal yardımlar, hak temelli bir anlayıştan tamamen uzak biçimde, yurttaşları “bağımlı yoksullar”a dönüştürebilmek için AKP tarafından kullanıldı. Düzenli yardımlar yanında pek çok düzensiz ve keyfi yardım biçimi uygulamaya konuldu. Yardımlardan yararlanmanın yolu AKP’ye, derneklere, vakıflara, cemaatlere bağlılıktan geçti.

Büyüyoruz denen dönemlerde yoksullar daha da yoksullaşırken patronlara milyarlarca lira teşvik dağıtıldı. Sermayedarların borcu silindi ama yurttaşların, yoksulların, emekçilerin ve esnafın borcu arttı. Emekçiler kredileri ödeyebilmek için çalıştıkça çalıştı.

Yurttaşlarımız, evrensel insan haklarının ayrılmaz parçaları olarak gördüğümüz elektrik, doğalgaz, su, internet gibi ihtiyaçlara ulaşamaz hale geldi. AKP iktidarı bu alanlardaki kamusal yükümlülüğünü özel şirketlerin kâr aracı haline getirdi.

AKP iktidarı emekçilerin ev alabilme umudunu ve olanağını neredeyse tamamen ortadan kaldırdı. Yoksul yurttaşlar sözde kentsel dönüşümlerle kentin köşelerine itildi, son emlak krizi sonrası ateş pahası kiralar nedeniyle buralarda dahi yaşayamaz hale geldi.

Yaklaşık 14 milyon kadın evde çocuk bakmaya mahkum edildi, zaten çok yetersiz sayıdaki kamu kreşi ve anaokulları “tasarruf” gerekçesiyle kapatıldı, böylece kadınlar iş ve sosyal yaşamdan uzaklaştırıldı.

AKP'nin yarattığı siyasi ve ekonomik yıkım, gençlerde umutsuzluk ve gelecek kaygısına neden oldu. Gençler barınma sorunlarından, kredi borçlarına, işsizliğe kadar pek çok sorunla boğuştu.

**Bir lütuf değil hak olarak sosyal politikalar
TİP'in kırmızı çizgisidir.**

YOKSULLARIN BANKA BORÇLARINI SİLECEĞİZ

- Sermaye için Kredi Garanti Fonu kuranlara karşı emekçi yurttaşlarımız için Halk Garanti Fonu'nu kuracağız.
- Toplumun borçlarla boğuşan, geliri olmayan en yoksul kesimlerinin banka borçlarını sileceğiz. Banka borcu olan emekçiler için, AKP'nin tıpkı patronlar için yaptığı gibi, faizsiz biçimde uzun dönemde ödeme kolaylığı sağlayacağız.
- İşsizlerin, işsizlik süresinde banka borçlarını sıfır faiz ile donduracağız.

ENERJİ, SU VE İNTERNET TÜKETİMİNE KAMU DESTEĞİ SAĞLAYACAĞIZ

- Hane geliri net asgari ücretin 6 katının altında kalan hanelerde belirlenecek olan ortalama tüketim miktarlarının altında elektrik, su, doğalgaz ve internet tüketilmesi halinde, bu faturaları vergilerden ve katkı paylarından muaf tutacağız.
- Elektrik, su, doğalgaz ve internet ücret tarifelerinde yapılacak yıllık zam oranı asgari ücrete yapılacak yıllık zam oranını geçmeyecek.
- 8 Şubat 2022'de TBMM'ye sunduğumuz Cep Dostu Fatura Yasası teklifinde önerdiğimiz üzere TİP iktidarında aylık hane gelirlerine göre yurttaşlara fatura yardımı yapacağız.
- Gelir garantisi olmayan ve yoksulluk sınırının altındaki tüm yurttaşların enerji kullanımı faturalarını kamu bütçesinden karşılayacağız.

BARINMA HAKKI İÇİN SOSYAL KONUTLAR ÜRETECEĞİZ

- Türkiye tarihinin en büyük sosyal konut kampanyasını başlatacağız.
- Barınma hakkını temel haklar çatısı ve garantisi altına alacak; Anayasa'ya yurttaşların elverişli konutlara erişim hakkını ekleyeceğiz.
- Gelir grubuna göre yurttaşların konut hibesi ya da faizsiz borç almasını sağlayacağız.
- Yoksul yurttaşlara doğrudan konutlar tahsis ederken, gelirlerine göre maaşlı yurttaşların kira öder gibi sosyal konut sahibi olmalarını sağlayacağız.
- Şiddet mağduru kadınlara ve tek ebeveyn annelere sosyal konut sağlayacağız.

KREŞLER KURACAĞIZ

- Çocuklar Kreşe, Kadınlar İşe başlıklı kampanyamızda savunduğumuz üzere %80'i kapatılan kamu kreşlerini yeniden açacak ve sayısını daha da arttıracacağız.
- Kadınların istihdama katılmalarını sağlayacak, çocukların tarikat kuran kurslarına veya sübyan mekteplerine değil kamu kreşlerine sağlıklı ve güven içinde büyümelerini sağlayacağız.

GENÇLER, DESTEKLEYECEĞİZ

- Stajyer, bursiyer ve çırak gibi adlar altında düzenlenen, gençlerin "ucuz emek" olarak çalıştırıldığı tüm uygulamalara son vereceğiz. Mesleki gelişim ağırlıklı, adil, sigortalı, ücretli uygulamaları hayata geçirerek yaş sınırına bağlı olmaksızın iş kanununa tabi olmalarını sağlayacağız.
- Gençlerin kurduğu, işyeri demokrasisini önceleyen kolektif üretileri destekleyeceğiz.
- Genç yurttaşlar için devlet destekli girişimciliği mümkün kılacağız.

SOSYAL YARDIMLAR HAK OLACAK

- Sosyal yardımların hükümetin lütfuymuş gibi sunulmasına son verecek; sosyal yardımları yurttaşlarımız için yasal, dava edilebilir bir hak olarak kabul edeceğiz.
- Sosyal yardımlardan yararlanma düzeylerini artıracacağız.
- Yaşlılık ve engelli aylıklarını artıracacağız.
- Engelliyi ve bakım vereni eve hapseden anlayışın yerine, her yerel birimde yeterli ve ulaşılabilir yaşam alanları inşa edeceğiz. Bakım emeğini aile içinde kadınların üstündeki bir yükümlülük olmaktan çıkartıp kamunun yükümlülüğü haline getireceğiz.
- Engelli ve yaşlıların evde bakımı bir zorunluluksa, temizlik, sağlık ve rehabilitasyon hizmetlerini kamu kaynakları ile karşılayacağız.

EVRENSEL TEMEL GELİR SUNACAĞIZ

- Tüm yurttaşlarımıza, bu toplumun parçası olmalarından doğan hakla, asgari ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri aylık ve karşılıksız bir gelir olarak Evrensel Temel Gelir sunacağız.
- Yurttaşlarımızın yaşamlarını anlamlı bir düzeyde iyileştiren, insan onuruna yaraşır, tamamlayıcı bir politika olarak hayata geçireceğimiz Evrensel Temel Gelir'in finansmanını artan oranlı vergiler yoluyla sağlayacağız.
- Evrensel Temel Gelir ile, güvencesizlik ve kötü iş koşullarına mahkumiyeti ortadan kaldırmaya yardımcı olacak; tüm emekçilerin patronlar karşısında ellerini güçlendireceğiz.
- Evrensel Temel Gelir uygulamasını en yoksullardan, kadınlardan ve gençlerden başlatacak, kademeli olarak tüm yurttaşlarımıza yayacağız.

**TİP SENİN SESİN,
TİP HAKKI OLANIN SESİ!**

KAMUCU VE EMEK EKSENLİ PLANLI EKONOMİ

Bir yol ayrımında olan Türkiye ekonomisi, 2000'lerin başından bu yana ekonomiye hâkim olan dış sermaye girişlerine bağımlı, yerli ve uluslararası tekellerin sömürüsüne terk edilmiş, borç artışına dayanan, inşaat odaklı büyüme modeliyle aslında yoksullaştıran büyüme sürecine mahkûm konumda. Uygulanan politikalar makro ekonomik dengesizlikleri iyice içinden çıkılmaz bir hale getirdi. Üretim için ithalat bağımlılığının yüksek olması kendisini yüksek dış ticaret açıkları ve bitmeyen bir döviz ihtiyacı ile karşı karşıya bıraktı. Döviz kurlarının daha da yükselmemesi için el yordamıyla, rastgele alınan her yeni karar, sorunları ağırlaştırarak öteledi. Böylelikle 1989'dan bu yana artan uluslararası finansal sermayeye bağımlılık giderek ağırlaştı. Döviz ihtiyacı giderek daha fazla kaynağı belirsiz girişlerle ve bazı ülkelerden hangi siyasi tavizler karşılığında alındığı belli olmayan döviz borçlarıyla karşılanmaya çalışıldı.

Kamu bütçesi denetlenemez bir biçimde sermayedarların yararına kullanıldı. Teşvikler, vergi afları ya da sermayeden tahsil edilmeyen vergiler aracılığıyla kamu kaynakları sürekli sermaye sahiplerine aktarıldı. Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) adı altında yapılan projelerde kamu zarara uğratarak suç işlendi. Kamusal eğitime, sağlığa, doğal, kültürel ve tarihi varlıklarımızın korunmasına harcanabilecek çok değerli kamu kaynakları bir avuç sermayedara yıllar sürecektir ödeme garantileri ile bağlandı. Öte yandan kamuya ait varlıklar, araziler her gün satışa çıkarıldı, devletin harcamaları kamunun kontrolü dışında ve halkın öncelikli ihtiyaçlarının uzağında gerçekleşti.

Bir yandan gıda fiyatlarındaki artış herkesi vururken bir yandan da tarım ve hayvancılık en zor günlerini yaşadı. Çiftçilerin girdi fiyatları hızlı bir biçimde artarken ellerine geçen gelir aynı hızla artmadı,

geriledi. Bu hem kırsal yoksulluğu artırdı hem de tarımsal üretimin artırılması önünde bir engel olarak durdu. Verimli tarım arazileri rant yaratma politikaları çerçevesinde tarımdan koparılıp inşaaata açıldı.

Bunca yıldır inşaat ve gayrimenkul faaliyetlerine milyarlarca liralık aktarılmışken 6 Şubat 2023 Maraş depremi, bu kaynakların aslında sağlıklı ve dayanıklı barınmanın sağlanması için değil sadece kâr ve rant yaratmak için kullanıldığını tüm açıklığıyla gösterdi. Deprem aynı zamanda kamunun içinin nasıl boşaltıldığını, kaynaklarının nasıl yağmalandığını ve ihtiyaç anında kullanılabilecek kamu kaynaklarının ve kapasitesinin nasıl tahrip edildiğini ortaya koydu.

Son dönemde hem ülkemizde hem de dünyadaki ekonomik, siyasal ve sosyal göstergeler kapitalizmin insanlığın sorunlarını çözmenin çok uzağında kaldığını açık olarak sergiliyor.

Küresel kapitalizm bir yandan çok büyük gelir ve varlık eşitsizlikleri yaratırken, bir yandan da temel ihtiyaçların sağlanmasını giderek daha fazla piyasaların ve kâr güdüsünün insafına terk ediyor.

Sorunlarımızı çözecek olan, insanlığın ihtiyaçlarını karşılayacak olan kâr hırsına dayanan daha fazla piyasa, daha fazla özel işletme, daha fazla kapitalizm değildir. İhtiyacımız olan sosyalizmdir.

Planlı, eşitlikçi, katılımcı ve kamucu bir ekonomi TİP'in kırmızı çizgisidir.

EMEKLİLERİN YAŞADIKLARI GELİR KAYIPLARI TELAFİ EDİLECEK

- AKP'nin iktidar olur olmaz düşürdüğü kurumlar vergisi oranını %22'den %35'e çıkaracağız.
- Vergi sistemimize yılda bir kere toplanacak olan servet vergisini ekleyecek ve gelir vergisi sistemini yüksek gelirlilerden mevcuttan daha yüksek oranlarda vergi alacak şekilde değiştireceğiz.
- Emeklilerin ücretlerinden alınan vergileri düşüreceğiz.

- Son yıllarda pandemi, yüksek enflasyon, aşırı kur artışından dolayı kârlarını 3-4 kat artıran işletmelerden “aşırı kâr” vergisi alacağız.
- Çok kazanan ve çok tüketenlerden daha fazla vergi alınırken temel ihtiyaç maddeleri üzerindeki vergileri sıfırlayacağız.
- Yönetimin kamusal niteliğini bütçeye yansıtacağız. Başta sağlık, eğitim ve bakım hizmeti harcamaları olmak üzere tüm kamu hizmetleri için ayrılan payların, toplumun gereksinimlerini karşılayabilecek düzeye çıkarılmasını sağlayacağız. Bu hizmetlerinin kalitesi ve kapsamını geliştireceğiz. Kamu hizmetlerinin mevcut durumundan ötürü gelişen özel sektöre yönelik talebi minimize edeceğiz.
- Deprem bölgesinin ve depremden etkilenen yurttaşlarımızın ihtiyaçlarını hızlı bir biçimde karşılayacak, bunun için kamu bütçesinin ve bütçe dışında tutulan kaynakların şeffaf bir biçimde devreye sokulmasını sağlayacağız.
- Tarımsal teşvikleri GSMH’nın %0.3’den asgari %3’e çıkaracağız. Hem tarımsal üretimi ve çiftçileri teşvik edip hem de gıda güvenliğimizi koruyacağız.
- Gıda, ulaştırma, enerji gibi dışsal fiyat spekülasyonlarına ya da tekelleşmelerin insafına bırakılmış alanlarda fiyat kontrolleri sağlayacak, kamu payını hızla artıracacağız.
- Bu politikalar sayesinde emeğin milli gelirden daha fazla pay almasını sağlayacağız.

KAMU KAYNAKLARINI YAĞMALAYANLARDAN BİZE AİT OLANLARI GERİ ALACAĞIZ

- Özelleştirmelere, kamu varlıklarının satışına derhal son vereceğiz.
- Son 21 yılda yapılan özelleştirmeleri inceleyecek, Özelleştirilme kararında kamu zararı oluşmuşsa farkı faiziyle tahsil edecek, kamu yararı varsa yeniden kamulaştıracacağız.

- Kamu hizmetini sınırlayan özelleştirmeler, lisans dağıtımları vb. uygulamalarla kaybedilen hakları geri alacağız.
- Kamu-Özel İşbirliği (KÖİ) projelerini iptal ederek, bu projeleri yeniden kamulaştıracak, buraya ayrılan kaynakları geniş kitlelerin ihtiyaçlarına yönlendireceğiz.
- Son 21 yılda satışı yapılan tüm kamu arazi satışlarını yeniden inceleyecek, kamu zararına uğratılan yerlerde satışları iptal edecek ya da ek bedeller alacağız.
- Devletin üst kademelerinin sınırsız ve sorumsuz harcamalarına son verecek, bu kaynakları hızlı bir biçimde geniş kitlelerin ihtiyaçlarına yönlendireceğiz.
- Milletvekili maaşlarını "asgari ücret değil taban ücret" raporumuzdaki kriterlere göre belirleyecek, mevcut avantajlı emeklilik uygulamasını kaldıracağız.
- Saraya ait uçakları, arabaları, yatları ve atları satacağız.
- Merkezi yönetim bütçesini şeffaf biçimde denetleyecek ve bütçeyi emekçilerin doğrudan katılımıyla demokratik bir biçimde hazırlayacağız.
- Sermayeye uygulanan vergi muafiyeti, istisnası, indirimi ve vergi aflarına son vereceğiz. Geçmiş vergi ve varlık barışlarında kamuyu zarara uğratanları tespit edecek ve zararı tahsil edeceğiz.
- Varlık fonunu lağvedecek, tüm varlıkları bütçe içerisine aktaracağız.
- Son 21 yılda "davet usulüyle" kapalı kapılar arkasında yapılan tüm ihaleleri yeniden inceleyecek, kamunun zarara uğratıldığı tespit edilen ihalelerdeki farkları tahsil edeceğiz.
- Kamusal hizmetlerin yaygınlaştırılmasını, bu hizmetlere erişimin kolaylaştırılmasını ve bu hizmetlerin sermayenin kâr güdüsünün insafına bırakılmamasını sağlayacağız.

TOPLUMUN İHTİYAÇLARINA ODAKLANAN, EKOLOJİYİ GÖZ ARDI ETMEYEN BİR EKONOMİ

- Orta vadede ülkenin ve toplumun ihtiyaçlarını gözetken makro-ekonomi politikalarını devreye sokacağız.
- Özellikle eğitim, sağlık, barınma, enerji ve telekomünikasyon alanlarında kamunun ağırlığını peyderpey artıracacağız. Bu alanlarda bazı istisnalar hariç kamu mülkiyetini egemen kılacağız.
- Kamu hizmetlerinin yaygınlaşması, niteliği ve kalitesinin artması için kamu istihdamını yaklaşık iki katına çıkaracağız. Kamu istihdamında emekçiler işyerlerinin yönetim ve idaresinde söz sahibi olacak. İşyeri demokrasisini geliştireceğiz. Kamu bu açıdan özel sektörde gerçekleştirilecek benzer uygulamalara öncülük edecek.
- Ekonominin ithalata bağımlılığını azaltan önlemler alacağız. İthalat serbestliğine son vererek, kontrollü bir ithalat politikası uygulayacağız. Gümrük sınırlamaları getirerek, gereksiz ithalatı engelleyeceğiz. Türkiye’de üretilebilen malların ithalatını zorlaştıracacağız.
- Gıda üretimi ile tıbbi malzeme ve ilaç sanayinde kendine yeterliliği hedefleyeceğiz.
- Alkollü içeceklere uygulanan fahiş vergilerde olduğu gibi vergi politikalarında özel yaşamı ve özgürlükleri şekillendirmeye çalışan ceza/ödül politikalarını terk ederek adaletli vergi politikaları uygulayacağız.
- Bütün sektörler ihracata teşvik edilmeyecek. İhracatı, sektörlerin mevcut durumu ve stratejik önemini gözeterek yapılan uzun vadeli bir planlama ile seçilen belirli sektörlerde destekleyip yoğunlaştıracacağız. Bu yoğunlaşma ile ülkenin kalkınması hem daha planlı ve rasyonel bir rotaya oturacak hem de bu sektörlerde kamunun sübvansiyonları üretim maliyetini düşürme rekabetinin işçiye yansımalarını bertaraf edebilecek.

- Sanayi ve tarımda ülkenin ihtiyaçlarına göre yatırım ve destekleri, kamunun planlaması ve yönlendirmesi ile sağlayacağız. Bu plan ve yatırımlarda dışa bağımlılığı azaltmayı ve istihdamı artırmayı önceleyeceğiz.
- Planlı kalkınma sürecinde sanayi alanında teknoloji yoğun sektörlerin geliştirilmesine, teknoloji alanında atılım yapılmasına, bu şekilde dışa bağımlılığı azaltmaya özel önem vereceğiz. Öte yandan istihdam açısından avantajları sebebiyle seçilen belli emek yoğun sanayi sektörlerini de koruyarak geliştireceğiz.
- Finans alanında kamu denetimi ve kamunun sektördeki ağırlığını kademeli olarak artıracacağız.
- Yeni kamu yatırımları ve girişimlerini, bölgesel eşitsizliklerin azaltılması, ekonomik gelişmenin adil bir biçimde en geniş toplumsal tabana yayılması ve deprem bölgelerinde nüfus yoğunluğunun azaltılması hedeflerine bağlı olarak planlayacak ve uygulayacağız.
- İklim krizini ve ekolojik yıkımı ekonomik büyümeden ayrı ele almayacağız. Yenilenebilir enerji yatırımları ile enerjide dışa bağımlılığı azaltıp istihdam olanakları yaratacağız.
- Ülkenin genç, yetişkin, eğitimli insan kaynağının değerlendirilmesine yönelik önlemler alacak, insanlarımızın ülkede kalmalarını teşvik edeceğiz.
- Yerel, kadın, gençlik, tarım kooperatifleri ve kolektif üretim merkezlerini teşvik edeceğiz. Gerekli kaynakları ve lojistik destekleri kamu tarafından karşılayacağız.

**TIP SENİN SESİN,
TIP HALKIN SESİ!**

TARIM VE KIRSAL KALKINMA: YENİDEN TARIM, HERKES İÇİN GIDA!

Küresel ısınma, COVID-19 pandemisi, Rusya-Ukrayna Savaşı ve 6 Şubat depremi gibi çok sayıda büyük felaketin tüm dünyayı ve Türkiye'yi ciddi bir gıda krizine getirdiğine tanıklık ettik. Artan üretim maliyetleri, yıllık %100'den fazla artan gıda fiyatları, zaten yoksulluk içinde yaşayan büyük kitlelerin yoksulluğunu derinleştirdi; açlık tehdidi her gün arttı.

1980'li yıllara kadar tarımsal üretimde piyasa bağımlılığı girdi ve ürün piyasalarıyla sınırlı olup küçük çiftçiler üretim üzerinde halen söz sahibi konumdayken; 1980'li yıllardan itibaren kurgulanıp, 2000'li yıllarda hızla uygulamaya sokulan yeni tarımsal yapıda küçük üreticiler üretim sürecinden ürünlerin pazarlanmasına kadar her aşamada tarım-gıda şirketlerinin kontrolü altına girdi.

Bu bağlamda küçük ölçekli çiftçi sayısı azaldı, ürün deseni dönüştü, devlet destekleri azaldı ya da tamamen kalktı ve kırdaki küçük üreticiler güvencesizleşip yoksullaştı. Tarımsal arazinin tarım dışı ve spekülasyon kullanımı yaygınlaşmasına sebep olan enerji ve imar politikaları ve kırsal kamu hizmetlerinin gerilemesi gibi unsurlar üreticinin tarımdan kopuşunu hızlandırdı. Türkiye tarımında neoliberalizm küçük üretici için devasa bir mülksüzleşme ve işçileşme dalgasına yol açtı.

Tarımsal KİT'ler özelleştirildi, Tarım Kooperatifleri işlevsizleştirildi.

2006 Tohumculuk Kanunu, piyasada satılan tüm tohumların kayıtlı ve sertifikalı olmasını şart koştu. Küçük üretici için aynı zamanda bir gelir kaynağı olan tohum üretme hakkı elinden alındı, sertifikasız tohum kullananlara para cezası uygulandı.

Türkiye tarımında ürün deseni değişimi, temel gıda ürünlerinden endüstrinin ve süpermarketlerin ihtiyaç duyduğu ürünlere doğru yöneldi. Bu yöneliş de ithal girdilere bağımlılığı arttırdı. Kentlerin taze sebze ve meyve gereksinimlerine yanıt veren tarım-gıda şirketleri sermaye yoğun teknolojilerle üretim yaparak küresel düzeyde merkezileşmiş dağıtım kanalları geliştirdi.

Kırda kalan, ancak aile tarımıyla geçimini sürdüremeyen nüfus, yaşamını sürdürebilmek için sözleşmeli tarıma başvurdu. Sözleşmeli tarımda, küçük çiftçiler üretim sürecindeki kontrolü tarım-gıda şirketlerine transfer ederken, üretimi hane emek rezervini kullanarak sürdürdü. Geçmişteki devlet desteğinin kalkması, küçük çiftçiye kendi toprağındaki gizli proleterlere dönüştürdü. Bu gelişmelerle birlikte tarımda borçluluk önemli bir sorun haline geldi. Şubat 2022 itibarıyla çiftçilerin bankalara olan borcu bir yıl öncesine göre %32 artarak 192 milyar TL oldu.

Tarımdaki yapısal dönüşüm, hem küçük ölçekli tarımsal üreticilerin hem de kapitalist çiftçilerin ucuz işgücü sömürsüne dayalı üretimini şiddetlendirdi. Bunun için en uygun işçi grubu, mevsimlik göçmen işçiler oldu. 1990'lı yıllarda zorunlu göçe maruz bırakılan Kürtler ve Suriye Savaşıyla Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen işçiler Türkiye'nin mevsimlik tarım işçileri oldular.

İklim değişikliği en iyimser tahminlerle önümüzdeki 10 yıl içinde tarımsal üretimde %10 kayba sebep olacaktır. İklim değişikliği kuraklık ve sel gibi aşırı doğa olaylarının sıklaşmasına, beklenmeyen verim kayıplarına ve ürün deseninde kaymalara neden olacaktır.

Üreticilerin yoksullaştırılması, tarımsal üretimi sürdüremez hale gelmesiyle gıdanın metalaşması ve karşı karşıya olduğumuz kitlesel açlık tehlikesi bir ve aynı sürecin ürünüdür.

Gıda sistemi üzerinde güçlü demokratik denetim ve katılımcı yönetim ilkeleri temelinde sürdürülebilir tarım, hayvancılık, balıkçılık ve bahçeciliği savunuyoruz. Tüm yurttaşların sağlıklı ve yeterli gıdaya eşit erişimine olanak tanıyan, küçük çiftçiler ve tarım-gıda işçilerine refah sağlayan; ekosistemi koruyan ve ekolojik ayak izini

azaltan bir tarım gıda sisteminde kurulmalı, toplumsal refahtan, çevre sağlığından ve gelecek nesillerin kendilerine sağladıkları olanaklardan ödün vermeyen bir kırsal kalkınma planıyla yola çıkılmalıdır.

İçinde bulunduğumuz ve yakın gelecekte daha da derinleşmesi beklenen gıda krizinin çözümü için gıdanın üretim ve dağıtım sürecinde, meta ilişkilerinin dışında köklü bir değişim zorunludur. Bunun için hem tarımsal üretim hem de kırsal yaşamın yeniden yapılandırılması gereklidir.

Gıda sistemlerinde verimlilikten dayanıklılığa, büyük çiftçiliğin ve ölçek ekonomilerinin desteklenmesinden küçük çiftlikleri yok olmaktan kurtarmaya doğru bir dönüşüm gerçekleşmelidir.

Tarımın yeniden ayağa kaldırılması, kamunun görevi olarak gıda güvenliği ve egemenliğinin sağlanması TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Hem ekolojik ve daha az dış girdi kullanımına dayanan uygulamaların ihtiyaç duyduğu emeğin karşılanması, hem de şehirlerde artan nüfus ve istihdam baskısının hafiflemesi için şehir ile kırsal arasında artan iktisadi ve sosyal eşitsizliği azaltacak, kırsal nüfusun düşüşünün yavaşlatılmasına dönük bir kırsal kalkınma programı uygulayacağız. Bu program kapsamında kırsal yerleşimlere geniş kapsamlı kamu yatırımları yapacağız.
- Özellikle genç nüfusun kırsal bağına korumak ve yeniden kurmak üzere 'genç çiftçi' teşvikleri sağlayacak; köylerde eğitim, sağlık, kültür ve spor alanında kamusal yatırımları önceleyecek, kırsal nüfusun tamamının bu hizmetlere eşit erişimini sağlayacağız.
- Köylerin kentlerle bağının yeniden kurulması için üretici-tüketici kooperatifleri arasında koordinasyon sağlayacak mekanizmalar kuracağız.
- Kırsal toplumsal ve kültürel yaşam yeniden yapılandıracağız. Kırsal ve kent arasındaki sosyal etkileşimin artması için çocuk ve

gençler için köy kampları düzenleyecek, geleneksel şenlikler canlandıracak ve yeni kırsal şenlikler düzenleyeceğiz.

- Küçük çiftçiye gerekli kamusal desteği sağlayacak, bunun için Kamu İktisadi Teşekkülleri kuracağız. Kamu eliyle tüm bölgelerde organik gübre ve diğer zirai girdileri üretme tesisleri kuracak ve bunları küçük üreticiye sübvansé edilmiş şekilde, orta ölçekli üreticilere ise maliyetine sunacağız.
- Kırdá küçük üreticinin kuşaklar boyunca oluşturduğu bilgi birikiminin, kadim uygulamaların ve atalık tohumların korunmasını ve yeni kuşaklara aktarılmasını sağlayacağız.
- Uzun vadede petrole dayalı dış girdi kullanımını ihtiyacını düşürecek, toprağın bereketini ve direncini koruyacak, iklim değişikliğine direnç sağlayacak ve halk sağlığını gözetecek geleneksel ve modern 'agroekolojik' uygulamaların araştırılması ve teşvik edilmesini sağlayacak tarım araştırma ve uygulama merkezleri kuracağız.
- Yerel-katılımcı denetim mekanizmalarını teşvik edecek, üretici pazarlarını yaygınlaştıracak, yerel yönetimler ve kamu kuruluşlarında alım önceliğini üretici örgütlerine vereceğiz.
- Doğa ve ekoloji dostu ve çiftçilerin agroekolojik üretime geçişini sağlayacak tarımsal üretim teknolojilerine kamusal yatırım yapacak ve bu teknolojilere tüm çiftçilerin eşit erişimini olanaklı kılacak sosyal, örgütsel ve iktisadi mekanizmalar geliştireceğiz.
- Ürün deseninde piyasa odaklı yaklaşımı terk ederek, halkın temel gıda ihtiyaçlarının ülke kaynakları ile karşılanmasını sağlayacak, ekolojik dengeyi ve iklim krizine karşı dirençli bir ürün çeşitliliğini gözetecek bir tarımsal planlamaya geçeceğiz.
- Tarım politikası çevresel, sosyal ve ekonomik faydanın bir arada ele alındığı, farklı bölge ve dönemlere uygun araç ve politikaların belirlendiğı ve etkisinin değerlendirildiğı dinamik ve bütüncül bir bakış açısıyla şekillendireceğiz. Bu planlamanın yapılabilmesi için tarım-gıda sistemindeki tüm mal, ürün ve hiz-

metler için girdi-çıktı ve maliyet bilgilerinin toplandığı ve erişilebilir olarak sunulduğu bir kamu bilgi sistemini kuracağız.

- Tarım Kooperatifi Birliklerini etkin hale getirecek, küçük üreticilerin örgütlenerek değer zincirinde daha büyük bir paya sahip olmasını sağlayacak, bunun için yasal düzenlemeleri iyileştirip kooperatif mevzuatını düzenleyecek; küçük üreticilerin tüccara ve aracılara finansal bağımlılığını ortadan kaldıracak alım destek mekanizmalarını yeniden tesis edecek ve tabandan yukarıya örgütlenen 'kredi kooperatifleri'ni özendiracağız.
- Kentli tüketicilerin doğrudan küçük üreticiye ulaşmasını sağlayacak üretici pazarları kuracak, küçük üreticinin tüketiciye erişimini kolaylaştıracak kolektif ve kamusal çözümler (lojistik, soğuk-zincir depolama kooperatifleri ve kamu teşebbüsleri gibi) sunacağız.
- Enerji, maden vb. yatırımlar yüzünden verimliliğini kaybetmiş tarım arazilerini rehabilite edeceğiz.
- İklim değişikliğine uyum kapsamında oluşturulan kaynakları, kömür ve maden gibi sürdürülebilir olmayan sektörlerden çıkışta sermayenin kaybının telafi edilmesi için değil, bu sektörlerde çalışan emekçiler için kırsal istihdam ve gelir imkanlarının yaratılmasına yönelik bir planlama içinde kullanacağız. Adil dönüşüm süreçlerinin planlamasında başta üreticilerin yer aldığı demokratik katılımcı süreçler inşa edeceğiz.
- Tarımda kayıt dışı çalışmaya son vereceğiz: Çoğunluğu kadınlar ve göçmenlerden oluşan tarım işçilerinin çalışma koşullarını yeniden düzenleyecek, işçi sağlığı ve iş güvenliğini sağlayacak, tarımda sigortasız ve taban ücretinin altında ücretlerle işçi çalıştırmayı engelleyeceğiz.
- Tarımda aile içi ücretsiz emek sömürüsüne son verecek, sosyal güvenliklikten faydalanamayan aile işletmelerinin Bağkur primlerini devlet tarafından karşılayacağız.
- Tarım-gıda sisteminde taşıma ve perakende sürecinde özellikle sebze meyve kayıplarının azaltılması için belediye ve üretici ör-

gütlerinin katılımıyla döngüsel ekonomi uygulamalarını (pazar atıklarının komposta çevrilmesi gibi) yaygınlaştıracacağız.

- İklim krizinin topraktaki etkilerini analiz edebilecek -çoğunlukla kuru tarımın yapıldığı iller öncelikli olacak şekilde- kamusal kurumlar açacak ve sulama yatırımlarının bu kurumların yapacağı çalışmaların yönlendirmesiyle şekillenmesini sağlayacağız.
- Kapsamlı ve erişilebilir bir tarım sayımı ve ülke genelinde toprak analizi yaparak toprak haritası çıkaracak, çiftçinin bu haritaya doğrudan erişimini sağlayacağız.

**TİP SENİN,
TOPRAK SENİN, GIDA SENİN!**

KENT VE YEREL YÖNETİMLER

Yerleşim alanlarının/yapılarının ne denli dayanıksız ve riskli olduğunu 6 Şubat 2023 tarihinde yaşadığımız Kahramanmaraş depremleriyle bir kez daha deneyimledik. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, TOKİ, AFAD, Kızılay; mevzuatı ranta kurban eden belediyeler; müteahhitler, emlak ve inşaat tekelleri, bu büyük yerle bir oluşun ana aktörleri oldu. Depremzedeler yakınlarını enkaz altından çıkarmak için kendi imkanlarıyla çırpınırken, insanlara çadır ulaştırmaktan bile aciz Cumhurbaşkanlığı, 24 Şubat günü bölgede büyük konut projeleri ile sermaye birikimini yandaş müteahhitlere aktaracak 126 Sayılı OHAL KHK'sını çıkardı.

Doğal afetler karşısındaki hataların ve yetersizliklerin sonucunda yaşanan ağır kayıplarımız, ne yazık ki, depremlerden ibaret değil. Her yıl yaşanan orman yangınları, seller ve su baskınlarının ardından siyasal iktidar, afetlerin yıkıcı etkilerini önleme ve acil müdahale konusunda sorun çözücü olmaktan ziyade afetleri; inşaat faaliyetleri, doğal alanların imara açılması ve kırların kentleştirilmesi için fırsat olarak değerlendirdi. Deprem ve diğer felaketlere karşı kamusal bir anlayışla yurttaşların ihtiyaçlarını karşılayan bir devlet yerine, 'doğal' felaketleri yeni vurgun-sömürü-baskı aracı olarak gören neoliberal bir anlayışın gelişimine ve onun despotik rejiminin inşasına tanıklık ettik.

AKP iktidarı, "kentsel dönüşüm" uygulamalarını, küçük bir zengin kesim dışındakileri kent merkezlerindeki semtlerinden ve mahallelerinden, pek çok kentsel, sosyal ve fiziksel donatıdan yoksun çeperlerdeki yapay konut alanlarına sürmenin aracı haline getirdi. Özellikle afetler ve sonrası süreçte korunma ve barınma olanağı sunabilecek tüm kentsel boşluklar ve yeşil alanlar yok edildi.

Pek çok yerde yapı stoğunun yarısından çoğu bu süreçte yasal ya da yasadışı biçimde inşa edilirken büyük ve orta ölçekli kentlerin, çevresindeki kırsal ve ekolojik alanların betonlaştırılmasıyla hızlı biçimde genişlediği görüldü. Kentsel dönüşümün kaldıraçlarından olan Kuzey Marmara Otoyolu, Üçüncü Köprü, Üçüncü Havaalanı, Galataport, İstanbul-İzmir Otoyolu, Orhangazi Köprüsü, Çanakkale Köprüsü gibi mega projelerle hassas ekolojik alanlar, doğal yaşam alanları çok büyük bir yıkıma uğradı; kamusal alanlar yok edildi. Semti, mahallesi kentsel dönüşüm ya da soylulaştırma projelerine konu olan emekçiler ve yoksullaşan halk kesimleri on yıllardır oturdukları evlerini terk etmeye zorlanırken, yerinden edilenlerin yerini iktidarın zenginleştirdiği burjuva kesimleri, yabancı gayrimenkul yatırımcıları aldı.

Ekim ve Kasım 2011 tarihinde yaşanan Van Depremleri sonrasında çıkarılan 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun” iktidarın kentsel alanlarda istediğini yapmak için kullandığı bir maymuncuk oldu. İktidar bu yasa ile, afet riski altındaki alanların sağlıklılaştırılmasını gerekçe göstererek giriştiği “kentsel dönüşüm projelerinin” hedefindeki mahallelerde halk direnişlerini kırmayı, halkın ve meslek odalarının önündeki hukuki yolları tıkamayı amaçladı.

Yasanın uygulamasında ise, afet riskli alanların ve binaların dönüşümü tümüyle müteahhitlik şirketlerine bırakıldı, dönüşüm alanlarının seçimi ve uygulamadaki öncelikler, en riskli alanlara değil, rantı en yüksek alanlara verildi.

İktidarın 2002’den beri 9 kez çıkardığı, en sonuncusu ve kapsamlısı 2018 seçimlerinden önce “İmar Barışı” olarak ilan edilen imar aflarıyla, ülkedeki toplam yapı stoğunun dörtte birini oluşturan yasalara aykırı yapılar imarlı hale getirildi. Yüzde 60’ı birinci ya da ikinci derecede deprem riski altındaki ülkemizde, yaşamının zorunlu kıldığı planlama ilkesi etkisizleştirilirken, bölgesel veya metropoliten ölçekteki planlar, sonradan üzerine büyük kentsel projelerin “işleneceği” altlıklar olarak araçsallaştırıldı.

AKP iktidarı döneminde kamu kaynaklarıyla lüks konut üretimi doruk noktaya ulaştı. Fazlasıyla güçlendirilmiş ve büyük kaynaklara sahip olan TOKİ'nin çok sayıda konut üretmesi konut sorununa bir çözüm getirmediği gibi, tam tersine dar gelirli halkın barınma/konut hakkını gasp etti.

Anayasa tarafından güvence altına alınan halkın barınma hakkını sağlamak bir yana AKP, özellikle son yıllarda konut ve kira fiyatlarını toplumun geniş ücretli kesimleri açısından ulaşılamaz seviyelere çıkararak büyük bir barınma krizi yarattı.

Kentsel gelişmenin ekonomik boyutunu sosyal boyutunun önüne geçiren, belediyeyi personel ve mal-hizmet üretimi açılarından olabildiğince küçülten iktidarın yönetimi altındaki muhafazakar ve neoliberal kent yönetimleri, kentleri sosyal ve kültürel bakımdan çoraklaştırdı.

Öte yandan, halkın seçtiği yerel yöneticilere Saray'ın hukuku aracılığıyla ve kayyumlarla darbeler yapıldı. HDP'li Belediye Başkanları hakkında hukuksuz ve gayrimeşru hapis cezaları ve siyasi yasak kararları alındı. 2016-18 Arasında çıkarılan OHAL KHK'larıyla pek çok belediye çalışanı kamu görevinden ihraç edildi. Yerel yönetimlerin yetki alanları birçok konuda merkezi yönetim tarafından gasp edildi. Covid-19 salgını döneminde belediyelerin hukuka uygun şekilde topladığı bağışlara Saray Rejimi el koydu.

İnsan onuruna yaraşır, erişilebilir kentler ve herkes için sağlıklı, güvenli barınma hakkı TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Afetlere “doğal”, “kader”, “fıtrat” diyerek sorumluluktan kaçılmasına izin vermeyeceğiz. Afetlere karşı bilimsel ve teknik her türlü önlemi alacağız. İnsan onuruna yakışan, güvenli konutlarda ve erişilebilir bir yaşamı kuracağız.
- Depreme ve tüm afetlere dirençli ve herkes için erişilebilir konutlarda yaşayabilmek için arsa ve konut üretim ve fiyatlandırmasını rantsal spekülasyonun konusu olmaktan çıkaracağız.

- 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunu acilen değiştireceğiz. Yapı üretim ve denetim sürecini müteahhitlerin insafına bırakan sistemi ortadan kaldıracacağız.
- “İmar barışı” ile ruhsat verilen tüm yapıların, mühendislik-mimarlık hizmeti bakımından kamusal denetimden geçirilmesini zorunlu kılacağız.
- Afet riskli alanlarda yaşayanlar, riski en yüksek olanlardan başlayarak, etaplar halinde, kamu mülkiyetinde olan rezerv konutlara geçici olarak yerleştirilecek. Riskli alanları bütüncül bir planlamayla güvenli yerleşim alanlarına dönüştüreceğiz. Kendi evini güvenli hale getirmek isteyen yurttaşların, kooperatiflerle, mühendislik ve mimarlık hizmeti alarak yaşanabilir kent planlamalarına uygun olarak yapılmasının teknik ve mali alt yapısını kuracağız.
- Bugüne dek toplanan deprem vergilerinin bilançosunu şeffaf ve anlaşılır biçimde kamuoyuyla paylaşacağız.
- Afet kriz planları hazırlanarak göstermelik tatbikatlar değil, deprem ülkesinde yaşayan nüfusun, afet anı ve sonrasında yapacakları konusunda eğitimi, hayata geçireceği dayanışmacı örgütlülüğün temelini atılması için mahalle afet gönüllü ağlarını kuracağız.
- Hızla, bilimsel olarak yeni afet toplanma alanlarını yaratacak, alanları halka yaygın biçimde duyuracağız.
- Halkın çoğunluğunu tehdit eden barınma ve temel altyapı hizmetlerine erişimdeki politik ve ekonomik engelleri yenilikçi bir sosyalist belediyeçilik anlayışıyla çözeceğiz.
- Barınma sorununun çözümü için her yerelde, sosyal, ekonomik, mekânsal boyutlarıyla, bütüncül bir planlama kapsamında, mevcut konut stoğunun durumunun sayısal ve nitelik olarak kısa süre içinde tespitinin yapılmasını, boş tutulan konutların kiracıların kullanımına açılması için ek vergiler ve kamusal teşvikler gibi önlemlerle kullanıma açılmasını, kullanılabilir du-

rumda olmayanlar konutların yenilenmesini ve ailelerin yapısı, ihtiyaçlar da göz önünde bulundurularak yeni tür kiralık sosyal konutların üretilmesini sağlayacağız.

- Konutların ihtiyaçtan fazla konut mülkiyeti edinimi yoluyla, spekülatif rant geliri sağlama aracı olması durumuna son vereceğiz. Bu kapsamda; kişilerin sahip olduğu ikinci konuttan itibaren, her ek konut için geometrik biçimde artan oranlarda vergi alınması ve kira artışlarına yasal sınırlar getirilmesi gibi caydırıcı önlemlerle barınma sorununun önüne geçilmesinin yanında, kentlerin betonlaşmasının önüne geçilip, ortak kullanım alanları artırılacağı bir modeli kuracağız.
- Kuruluş amacının tümüyle dışına çıkarılıp, kentsel rantın dağıtımının bir aracı haline getirilen TOKİ'yi lağvedip, yönetiminde yerel yönetimler, muhtarlar, konut kooperatif birlikleri, kiracı birlikleriyle ilgili odalar ve sendikalardan temsilcilerinin de yer aldığı yeni bir sosyal konut idaresini kuracağız.
- Konutu meta olmaktan çıkarma mücadelesinin, aynı zamanda sosyalist sınıf mücadelesi olduğu gerçeğinden hareketle, mülkiyete ve ranta odaklı değil, sağlıklı, güvenli, güvenceli barınma odaklı konut sistemleri geliştireceğiz.
- Kent toprağında kullanım değerinin ön planda tutulduğu, üretici, kaynak yaratıcı, halkın yönetim, hizmet üretimi ve bütçe süreçlerine müdahil olduğu, bunun gereği olarak yeniden ölçeklendirilmiş, uzmanlık bilgisiyle halk katılımını birleştiren bir imar planlama pratiğiyle toplumcu, ekolojik, toplumsal cinsiyet eşitlikçi, yerelin sosyo-kültürel özgünlükleri ve kimliksel farklılıklarını yaşatılması gereken değerler olarak gören bir mekansal pratiği hedefleyeceğiz.
- Kadınların sırtına yüklenmiş bakım emeğini, her mahalleye kreşlerle, yaşlı bakım evleriyle, ortak çamaşırhane-fırın-mutfaklar, mahalle kantinleriyle toplumsallaştıracacağız.
- Bilimsel ve demokratik katılım esaslarına göre hazırlanacak ÇED Raporları ışığında, doğal yaşam alanlarına, yerel halk başta

olmak üzere buralardaki hayvan ve bitki türlerinin hayatına, tarımsal faaliyetlere tehdit oluşturan ya da oluşturma potansiyeli taşıyan enerji, altyapı, madencilik proje ve faaliyetlerini yeniden değerlendirecek, gerekirse ruhsatları iptal edecek, faaliyetleri derhal durduracağız.

- Üzeri kapatılan, beton ile doldurulan; ancak her yağışta kendini gösteren derelerin, su taşkın alanlarının yapı yaklaşım sınırlarını bilimsel olarak tespit edecek ve koruyacağız.
- Ülkemizin su politikasının merkezine, temiz suya erişimin temel bir insan hakkı olduğu anlayışını oturtacağız. Yağmur suyu hasadı ve su yönetimi konularında gerekli tüm çalışmaları yapacağız.
- Toplumun tarihi ve kültürel değerlerini koruyacak düzenlemeleri, yaşatarak korumayı ve koruma bilincinin oluşturulmasını destekleyeceğiz. Kamusal mekanlarımız üzerindeki kamusal niteliği bozacak uygulamaları durduracağız.
- Kültür mirasının korunması, yenilenmesi, kullanımının denetlenmesi ve tanıtımını, envanter ve tescil çalışmalarını kurallı ve şeffaf biçimde yürüteceğiz. Tarihi kent merkezleri ve tarihi-kültürel ve doğal varlıklarımızı afet risklerine karşı özel bir hassasiyetle güçlendireceğiz.
- Evrensel duyarlılıklar, kolektif hafıza, kültürel süreklilik konuları dikkate alınarak, kamusal yarar, kentin ve kentlinin gereksinimleri ve kullanımı gözetilerek, yetkin kişi ve kurumlarca çağdaş yerel ve evrensel koruma ilkeleri doğrultusunda, kentlilik bilinci ve kamuoyu yaratılmasına yönelik kararlar alacağız.
- Belediye hizmetlerini özelleştirip, geniş emekçi sınıfların ihtiyaç duyduğu kolektif hizmetleri pahalılaştıran, sunması gereken hizmetleri kendi personeliyle üretip sunmak yerine, taşeronlardan, müteahhitlerden tüccarlardan satın almayı tercih eden neoliberal belediyecilik anlayışının karşısında olacağız.

- Yerel yönetimlerin yetki alanlarını merkezi hükümetin gaspından koruyacak, yetki darbelerine, kayyum yönetimlerine, hukukun yerel yönetimlere karşı araçsallaştırılmasına son vereceğiz.
- Ülke ölçeğinde mekânsal strateji planlarının kurumsallaşmasını, bu planlar aracılığıyla kentsel-kırsal gelişmenin ve bölgeler arası farklılıkların dengelenmesini sağlayacağız.
- Ülke, bölge ölçeğinden mahalle ölçeğine kadar, her alt ölçekli planın, bir üst ölçekten aldığı girdilerle ve onun temel kararlarına uygun olarak, ait olduğu ölçeğin gerektirdiği ayrıntıları içeren mekânsal planlama ve imar mevzuatı düzenlemelerini sosyalist bir perspektifle yenileyeceğiz.

DOĞAYI VE YAŞAMI SAVUNUYORUZ

21 yıllık iktidarı boyunca AKP'nin en fazla yıkıma neden olduğu alanlardan biri doğa oldu. Yarattığı piyasacı Saray Rejimi'ni ayakta tutacak sermaye birikiminin kaynaklarından biri olarak doğanın sömürüsünü gören AKP, özellikle yandaş şirketlere verdiği ihalelerle doğal varlıkları yağma ve talana açtı. Yasaları ve KHK'ları doğanın sömürüsünde yasal bir araç olarak kullanarak ülkenin her bir karış toprağını, suyunu, ormanlarını, zeytinliklerini, meralarını, biyoçeşitliliğini, koruma alanlarını; Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Raporları dikkate alınmaksızın ruhsat ve izin verilen maden alanlarıyla, taş ocaklarıyla, enerji santralleri projeleriyle tahrip etti.

Maden Kanunu'nda en az 21 kez, Orman Kanunu'nda en az 28 kez değişiklik yapıldı. Zeytinlikleri, kıyıları, meraları imara açan yasa teklifleri Torba Kanunlar içerisinde defalarca kez Meclis'e geldi.

21 yılda 1 milyon hektarın üzerinde toprak, tarım alanı olmaktan çıkarıldı. Muğla'da kıyılar otel inşaatına kurban edilirken, Erzincan İliç'te altın madenciliği yüzünden toprak siyanürle zehirlendi. Özellikle topraktan beslenen emekçilerin yaşam ve geçim alanları yok edildi.

Yanlış politikalar ve kuraklık sonucu nehirler, göller kurudu, aşırı miktarda sanayi ve çevresel atık bırakılması vb. nedenlerle Marmara Denizi müsilaj etkisine girerek neredeyse bir ölü deniz haline geldi. Tüm bunlar yaşanırken Marmara'nın ekosistemini tamamen alt üst edecek ve İstanbul'u depreme karşı savunmasız bırakacak olan Kanal İstanbul projesi desteklenmeye devam etti.

Hem ülkemizde hem de küresel ölçekte yıkıcı sonuçlarını her geçen gün daha fazla deneyimlediğimiz iklim krizini, fosil yakıta da-

yalı enerji politikalarıyla AKP iktidarı daha da körükledi. Karbon salımına neden olan fosil yakıtlardan çıkışı planlamak yerine, kömüre dayalı enerji politikalarını teşvik etti.

İklim krizi ile birlikte susuzluk ve kuraklık yüzyılın en önemli yaşamsal konularından biri olarak öne çıktı. Kullanılabilir su kaynaklarını bilinçsiz kullanımla yitirdiğimiz ülkemizde, musluklarımızdan akan sular içilemez hale geldi, suyun kullanımı ticarileşti, suya bağlı üretim yapılan tarım ve sebzeçilik faaliyetleri sekteye uğradı, tüm süreç su ve gıda krizini beraberinde getirdi.

İklim değişikliğinin en can alıcı hali orman yangınları ve sel felaketleri ile yaşandı. Manavgat'tan Cudi'ye, Dersim'den Mazi'ya tüm yurttan ormanlarımız yanarken devletin hiçbir hazırlığının olmadığı, yangın uçağı bulundurmamak gibi kamusal hizmetleri neoliberal politikalar yüzünden tasfiye ettiği, ormanları ve tüm yaşayanları yalnızca halkın kendi dayanışmasıyla koruyabildiğimiz görüldü. Sel felaketlerinde plansız, denetimsiz imar faaliyetleri, dere yataklarının kurutulup HES'ler inşa edilmesi nedeniyle onlarca canımız yitirildi.

AKP iktidarı, Türkiye'nin enerji üretimini doğalgaz ve kömüre dayalı termik santrallerden sağladı, özellikle doğalgaza bağlı enerji üretimi ise dışa bağımlılığımızı arttırdı. Türkiye'nin teknolojik atılımını sağlayacağı, üretim kapasitesini arttıracacağı, dışa bağımlılığını ortadan kaldıracacağı iddia edilen Hidroelektrik ve Termik Santraller ise dışa bağımlılığı durdurmadığı gibi çevrelerindeki canlı yaşamını derinden ve olumsuz yönde etkiledi.

Öte yandan, fosil yakıtlara alternatif olarak temiz enerji olduğu öne sürülen nükleer santral projeleri ise henüz tamamlanmadan, inşaat sürecinde bile insana ve doğaya zarar verdi, çok sayıda işçi iş cinayetlerinde yaşamını yitirdi, proje sahaları için ormanlar katledildi. Bu kayıpların ötesinde, nükleer santraller karbon temelli olmasa da işletme riskleri ve yaratacağı devasa nükleer atık sorunu nedeniyle temiz enerji olarak kabul edilemezler.

JESler, RESler gibi yenilebilir enerji kaynakları da teoride temiz olmalarına rağmen ülkemizde özel şirketlerin elindeki kâr odaklı, plansız ve denetimsiz uygulamaları nedeniyle doğayı tahrip etti.

Plansızlığın bir başka boyutu ise kendini depremlerle gösterdi. Risk yönetimi anlayışı bulunmayan, kentsel değil rantsal dönüşümle kentleri depreme karşı savunmasız bırakan AKP iktidarı deprem sonrasında ortaya çıkan enkazın kaldırılmasında doğayı ve insan sağlığını gözetmedi, asbest yüklü molozları yaşam ve tarım alanlarına yığmaktan çekinmedi.

AKP döneminde açığa çıkan bir başka önemli sorun ise plastik çöp ithalatı oldu. Özellikle Avrupa ülkelerinin çöp kolonisi haline getirilen ülkemizin başta Adana olmak üzere birçok kentine denetimsiz biçimde çöp yığıldı ve bu çöpler çoğu kez yasadışı yollarla bertaraf edilerek doğaya ve insan sağlığına zarar verildi.

AKP'nin tümüyle temsil ettiği kapitalist düzen hiçbir canlı için yaşam vaat etmiyor. Kent yaşamındaki dönüşüm ile ekosistemleri gözetmeyen projeler kentteki ve kırlardaki tüm canlıların yaşam alanlarını etkiledi. Endüstriyel hayvancılık ve ticarileşmiş tıp uygulamaları, hayvanların parayla satılması, barınak koşulları, hayvanların yaşam alanlarından dışlanması, cinsel saldırı ve öldürme her geçen gün arttı. Verilen cezaların yetersizliği ve yasalarda hayvanların eşya statüsünde değerlendirilmesi, hayvanlara karşı her türlü kötü muameleyi arttırdı. Av adı altında cinayet işlendi, devlet eliyle bu cinayetler ihaleye açıldı, turizm yoluyla pazarlandı.

Saray Rejimi'nin yıkıma uğrattığı doğayı ve yaşamı savunmak TİP'in kırmızı çizgisidir.

- AKP iktidarında neoliberal politikalarla turizm, sanayi, maden ve enerji ihtiyacı bahanesiyle talan edilen tüm doğal alanlarımızı geri kazanacağız.
- Ekolojik yıkıma yol açan, kuş göç yollarını tehdit eden, tarım ve orman alanlarına, nehirlerle, göllere ve sulak alanlara, biyoçeşitliliğe zarar veren enerji ve atık politikalarına, nükleer santrallere ve nükleer denemelere, karbon ticaretine, suyun ve doğal varlıklarımızın metalaştırılmasına izin vermeyeceğiz.

- İklim krizini durdurmak için karbon salımını azaltacak önlemleri derhal alacağız, fosil yakıta dayalı enerji politikaları yerine yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı planlı politikaları hayata geçireceğiz. Kömürlü termik santralleri, bu santrallerde çalışan işçilerin haklarını gözeterek kademeli olarak kapatacağız. Emek ve ekoloji mücadelesini kol kola yürüteceğiz.
- Özel şirketlerin elindeki tüm enerji santrallerini kamulaştıracğız, halkın ücretsiz enerji hakkına erişmesini sağlayacağız.
- Ülkemizin su politikasını ivedilikle çözüme kavuşturacak, temiz suya erişimi temel insani bir hak olarak göreceğiz, yurttaşlara içilebilir musluk suyu sağlayacak, yağmur suyu hasadı ve su yönetimi konularında gerekli tüm çalışmaları yapacağız.
- Ekosistemlerimizi her türlü doğal ve insan kaynaklı felakete karşı korumaya alacak, bilimsel ve kamucu risk yönetimi anlayışıyla doğanın ve canlıların felaketlerden zarar görmemesini sağlayacağız.
- Çöp ithalatını kesin olarak yasaklayacağız. Ülkedeki atık tesislerini denetim altına alacak ve yasadışı bertarafı engelleyeceğiz.
- Sahipli ve sahipsiz hayvan ayrımını ortadan kaldıracğız. Hayvanların eşya değil canlı olduklarının tüm toplum tarafından benimsenmesini ve Türk Ceza Kanunu'nun sahipli-sahipsiz ayrımı gözetmeden tüm hayvanlara yapılan kötü muamelelere karşı caydırıcı cezalar içermesini sağlayacağız. Devlet eli ve izni ile gerçekleşen cinayetleri, av turizmini yasaklayacağız. Hayvanat bahçelerini kapatacağız.
- Tüm canlılar için güvenli bir yaşam ile doğanın korunmasını sağlayacağız.

KAMUSAL EĞİTİM VE TOPLUMCU BİLİM

21 yıllık iktidarı boyunca eğitim, AKP iktidarının en kötü sınavı verdiği başlıklardan biri oldu. Defalarca kez sistem, müfredat ve bakan değiştirip eğitimi tam bir yapboz tahtasına çevirerek çocukların ve gençlerin nitelikli eğitim hakkını tümüyle elinden aldı. Bugün artık eğitimde çok boyutlu bir yıkımla karşı karşıyayız.

Siyasal İslamcı ajandasına uygun olarak kindar ve dindar nesiller yetiştirmek hedefiyle AKP iktidarı eğitimi sistematik olarak dinselleştirdi, okullardan akıl ve bilimi dışladı, din derslerinin sayısını arttırdı, dahası bu dersleri öğrencilere zorla seçtirdi. İmam Hatipler bu hedef doğrultusunda en büyük araç olarak kullanıldı. Pek çok nitelikli, köklü okul İmam Hatiplere dönüştürüldü.

Milli Eğitim Bakanlığı, cemaat ve tarikatlarla protokol imzalayarak sosyal, kültürel, sportif etkinlikler, mesleki ve teknik kurslar, vb. düzenlemek için gerici yapılara okullarda yer açtı. Okul öncesi eğitim de fiilen cemaat ve tarikatlara bırakıldı, sübyan mektepleri yaygınlaştı.

AKP, zorunlu eğitimi sözde yaygınlaştırmak ve uzatmak için 4+4+4 eğitim sistemini getirdi ancak bu kesintili sistem pratikte öğrencilerin daha kısa sürede okulsuzlaşmasına neden oldu. Özellikle ilk dört yılın sonunda kız çocukları okuldan alındı, eğitimden mahrum bırakıldı, eve kapatıldı, çocuk yaşta evliliklere zorlandı. Kız çocuklarının okullaşma oranı son on yılda yaklaşık %6 azaldı. Çoğunlukla erkek çocukların payına ise piyasada ucuz işgücü olarak çalıştırılmak düştü.

Eğitim dinselleşirken bir yandan da piyasalaştı. Son on yılda özel ilköğretim okulu sayısı 5 katına, öğrenci sayısı yaklaşık 3 katına, 2022 itibarıyla örgün eğitim içindeki özel okul sayılarının toplam okul sayı-

sına oranı ise %20'yi aştı. Nitelikli, laik, bilimsel eğitim yalnızca parası olanların erişebildiği bir meta haline geldi.

Ülkemizde başta Kürtçe olmak üzere birçok dile karşı tekçi siyaset ile yaklaşıldı, müfredat dinci, milliyetçi, cinsiyetçi, militarist öğelerle ayrımcılık ve düşmanlığı körükledi.

Ülkemizde yaklaşık yarım milyon öğretmen işsiz, göreve atama bekliyor. Çok sayıda atama bekleyen öğretmen maddi yokluk ve geçim derdi nedeniyle bunalıma sürüklendi. Bugüne kadar, işsizlik girdabından çıkış bulamayan onlarca öğretmenimiz yaşamına son verdi.

Eğitimdeki sorunlar ilk ve ortaokul düzeyi ile sınırlı değil. 1980 askeri darbesinin ürünü YÖK'ün kurulmasıyla ve özelleştirmeye dayalı neo-liberal politikalarla başlayan, üniversiteleri devletin, siyasi iktidarların ve sermayenin denetimi altına almaya çalışan süreç 21 yıllık AKP iktidarıyla doruğa ulaştı.

Bugün niteliksiz, içi boş, sayısı 200'ü bulan, üçte biri Vakıf ve çoğu apartmandan bozma üniversiteleriyle, akademik yeterliliği olmayan yandaşlarla doldurulmuş kadrolarıyla, üniversite bileşenlerinin iradesini hiçe sayan tepeden inme kararlarla, Cumhurbaşkanınca atanmış kayyum rektörlerle, bilimsellikten gitgide uzaklaşan ve metalaşan eğitimiyle, ders içerikleri bilimsel gerekliliklerle değil, piyasanın ihtiyacına göre biçimlenen, kampüslerinde polisin kol gezdiği, muhbirlik, yandaşlık, biat ortamları haline getirilen, ağır yıkıma uğratılmış bir akademiyle karşı karşıyayız.

AKP iktidarı boyunca üniversite sayısı yaklaşık üç katına çıkmasına karşın merkezi yönetim bütçesinin toplam bütçeye oranı ortalama yalnızca %3 civarında kaldı, dahası son beş yılda bu oran gitgide azaldı. Azalan bütçeyle birlikte öğrencilere sunulan kamusal hizmetler de daraldı. Her 100 üniversite öğrencisinden ancak 9'u Kredi ve Yurtlar Kurumu yurtlarında kalabildi, geri kalanları özel yurtlara veya tarikat yurtlarına mahkum edildi.

Cadı avına dönen KHK'larla yüzlerce aydınlanmadan ve barıştan yana akademisyen kamudan ihraç edildi. Onlarca akademisyene ağır ceza mahkemelerinde yargılandı.

Kamusal, laik, bilimsel ve anadilinde eşit eğitim hakkına erişim ve toplumcu bilim anlayışı TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Okul öncesi dahil her kademede herkes için 12 yıl kesintisiz, nitelikli, parasız, laik ve bilimsel eğitim sağlayacağız. Okullar çocuklarımızın ve gençlerimizin kendilerini geliştirebilecekleri alanlar olacak.
- Eğitim herkes için eşit ve kamusal bir hak olacak. Özel eğitim kurumlarını ve vakıf üniversitelerini kamulaştıracız.
- Eğitimde gerici, piyasacı kuşatmayı dağıtacağız. Okullarda huralar değil, akıl ve bilim egemen kılınacak. Kamu yararına bilimi temel ilke kılacağız.
- Çocuklarımız kızılı erkekli bir arada okuyacak. Ayrımcılığı, kini değil, dostluğu, dayanışmayı, eşitliği, bir arada yaşamayı öğrenecek, tüm toplumun yararını gözeterek bireyler olarak yetiştirecek.
- Eğitimin her kademesinde ve müfredatta toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeterek, din, dil, ırk, cinsiyet ve LGBTİ+ oldukları için ayrımcılık uygulanmasına engel olacağız.
- Ülkenin ihtiyaç duyduğu din görevlisini yetiştirecek sayının ötesindeki tüm İmam Hatip okullarını kapatacağız.
- Cemaat ve tarikatlarla yapılan bütün protokolleri iptal edecek, gerici yapıların eğitime dahil olmasına izin vermeyeceğiz. Tüm cemaat ve tarikat yurtlarını kamulaştıracız.
- Öğrencilerin sağlıklı beslenme, güvenli ulaşım ve barınma haklarını ücretsiz olarak güvence altına alacak, kamusal yemekhane ve yurtları tüm üniversitelerde kuracağız.
- Hiçbir çocuğumuzun eğitimden ayrı kalmasına izin vermeyeceğiz. Kız çocukları için pozitif ayrımcı politikalar yürüteceğiz. Bir insanlık suçu olan çocuk işçiliğini yasaklayacağız.
- Eğitimi yaygınlaştıracak, özellikle köy okulları sayısını arttıracak, öğretmenlerimize güvenceli kadro yaratacak, kamuda istihdamı

iki katına çıkararak atanamayan öğretmen utancına son vereceğiz.

- Arttırılan köy okulları sayesinde taşınmalı eğitime son verecek, öğrencilerimizin evlerinden uzakta okumasının, devlet yurtlarının olmadığı yerlerde tarikat yurtlarına mahkum olmasının önüne geçeceğiz.
- Türkiye’de en çok ayrımcılığa uğrayan gruplardan biri olan Romanların eşit yurttaşlığa kavuşabilmeleri için eğitim hakkına erişimleri kritik önemdedir. Uygulayacağımız sosyal politikalar Romanların eğitim hakkına erişimlerini kolaylaştıracaktır. Bunlara ek olarak, Romanların yoğunlukla yaşadıkları mahallelerde eğitimin desteklenmesi için Toplum Merkezleri açılacaktır. Roman sivil toplum kuruluşlarının katılımı ve yönlendirmesiyle, bu merkezlerde çocuklara yönelik sosyal, psikolojik ve eğitimi destekleyici faaliyetler yürütülecektir.
- YÖK’ü kaldırarak, üniversiteleri özerkleştirileceğiz. Yükseköğretime ayrılan yıllık kamu bütçesi, merkezi yönetim bütçesinin %5’inin altına düşmeyecek.
- Atanan tüm kayyum rektörleri görevden alacağız. Üniversitelerin yönetimini, bileşenlerinin iradesine bırakacağız.
- Üniversitelerde baskıya son verecek, düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğünü garanti altına alacağız. Polisi üniversitelerden uzaklaştıracak, KHK’lar ile haksız yere kamudan ihraç edilen öğretim elemanlarını görevlerine iade edeceğiz.
- Üniversiteler biat edenlerin değil, bilimde ve özgür düşüncede inat edenlerin yuvası olacak.

HERKES İÇİN PARASIZ, EŞİT VE NİTELİKLİ BİR SAĞLIK HİZMETİ

1980’li yıllardan itibaren kapitalist ülkelerde sağlık hizmetlerinin yeni bir sermaye birikim alanı olarak görülmesine bağlı olarak sağlık hizmetlerinin piyasalaştırılması ve ticarileştirilmesi “sağlık reformları” adı altında uygulanmaya başlandı. Benzer şekilde AKP de iktidara gelir gelmez uyguladığı ve adını “Sağlıkta Dönüşüm Programı” koyduğu neoliberal politikalar ile sağlık hizmetlerini piyasalaştırdı. Sağlık sistemini iyileştirmek, sağlık emekçilerinin sorunlarını çözmek iddialarıyla iktidara gelen AKP arkasında bir enkaz bıraktı. Yurttaşların nitelikli sağlık hizmetine ulaşımı gittikçe zorlaşırken, “paran kadar sağlık” anlayışı topluma dayatıldı. “Hastanelerdeki kuyrukları bitirdik” dediler, oysa şimdi sadece randevu alabilmek bile yurttaşlar için eziyet haline geldi. En temel ilaçlar ve tıbbi malzemeler bile bulunamazken yurttaşlar tedaviye ulaşabilmek için yardım kampanyalarına mahkum edildi.

Alınan vergiler yetmedi, katkı payları, sigorta primleri, ek ödemeler gibi doğrudan veya dolaylı ödemelerle sağlık hizmetlerinin finansmanı sürekli artan oranlarla halkın cebine yansıtıldı. Yurttaşlar en temel sağlık gereksinimleri için bile kredi çekti, borçlanmak zorunda kaldı. Hizmete erişemeyenler acil servislere yığıldı, sağlık sistemi kitlendi.

Sağlıktaki sınıfsal ve bölgesel eşitsizlikler çözülmediği gibi var olan eşitsizlikler derinleşti, bunlara yenileri eklendi. Temel sağlık ölçütleri, sağlık altyapısı, sağlık insan gücü, sağlığa ayrılan bütçe gibi birçok başlıkta uluslararası sıralamada geride kalındı, yine bu göstergeler açısından iller ve bölgeler arasında uçurum oluştu.

İşlemeyen sağlık sisteminin yükü sağlık emekçilerinin üzerine yıkıldı. Sağlık emekçilerinin ücretleri ve özlük hakları gerilerken emekçiler tükenmişlik içerisine itildi. İktidarın söylemleri yurttaşlar ile sağlık emekçilerini karşı karşıya getirdi, sağlıkta şiddet görülmemiş boyutlara ulaştı. Sağlık emekçileri üzerindeki baskı artarken, ifade ve örgütlenme özgürlükleri kısıtlandı. “Giderlerse gitsinler” denilerek istifaya ya da yurt dışında iş aramaya zorlandı.

Kamusal istihdam olanakları yaratılmadan ve yeterli altyapı oluşturulmadan açılan fakülteler sağlık eğitiminin niteliğini düşürürken, sağlıktaki işsizliği rekor düzeyde arttırdı. Atanamayan sağlıkçıların sayısı yarım milyonu aştı. Saray Rejimi halkın sağlık ihtiyaçlarını veya sağlık emekçilerini değil bir avuç sermayedarın çıkarlarını gözettti.

Sağlık alanındaki ayrımcı uygulamalar yurttaşların sağlık hizmetlerine erişimini engelledi. Temel bir hak olan sağlık hakkı fiili olarak veya yasal düzenlemelerle engellenmeye çalışıldı. Ayrımcılığa uğrayanlar görmezden gelindi, dezavantajlı gruplara yönelik iyileştirmeler yapılmadı.

Devletin bütün olanakları yurttaşların sağlık gereksinimlerini karşılamak yerine patronlar ve özel sağlık kurumları için seferber edildi. Teşvikler sunuldu, krediler verildi, reklamın önü açıldı. Kamuyu zarara uğratacak biçimde özelden hizmet satın almanın her türlü aracı geliştirildi. Kamu-özel iş birliği projelerinin sağlık alanındaki ayağı olan Şehir Hastaneleri sağlığa ayrılan bütçenin kara deliği oldu. Sağlık yatırımlarına ayrılması gereken kaynaklar birkaç müteahhittin cebine aktı. Hasta garantili bu hastanelerin açılabilmesi için yurttaşların kolaylıkla ulaşabildiği, kent merkezlerindeki hastaneler kapatıldı.

COVID-19 salgınından “başarı hikayesi” çıkarmaya çalışanlar yurttaşa üç tane maskeyi dağıtamadı. 6 Şubat depremleri ve ardından gelişen süreçte sağlık sistemi paralize oldu. Gönüllü olarak bölgeye koşan ve depremzede olmasına rağmen özveriyle çalışmaya devam eden sağlık emekçileri dışında acil sağlık hizmetleri büyük ölçüde sunulamadı, organizasyonsuzluk ve plansızlık binlerce ölüme neden oldu. Toplum adeta kaderine terk edildi, Saray Rejimi depremzede

yurttaşların en temel sağlık gereksinimlerini bile karşılayamadı. Ölümler gizlendi, sağlık riskleri görmezden gelindi, halka açıkça yalan söylendi.

Kamusal, eşit ve nitelikli bir sağlık sistemi TIP'in kırmızı çizgisidir!

- Sağlık hizmetlerini tümüyle parasız hale getireceğiz. Ülkemizde yaşayan tüm yurttaşların sadece kimlik belgesini göstererek, elini cebine atmadan, prim şartı veya katkı payı olmadan bütün sağlık hizmetlerinden parasız şekilde yararlanabileceği bir sağlık sistemini kuracağız. Herkesin eşit, bilimsel ve nitelikli bir sağlık hizmetine erişebilmesini sağlayacağız. Mahallelerde, okullarda, tüm işyerlerinde, kısacası insanın bulunduğu her yerde sağlık birimleri kuracağız. Sağlık örgütlenmesini kamucu bir perspektifle ve sosyalleştirme temelinde yeniden organize edeceğiz.
- Sağlık alanındaki eşitsizlikleri derinleştiren neoliberal politikalara son vereceğiz. Sosyalist bir perspektifle yeniden düzenlenecek sağlık hizmetleri örgütlenmesinde mevcut eşitsizliklerin hızla giderilmesi amacıyla önceliklendirme yapacağız. Her türlü eşitsizliği kök nedenlere inerek çözeceğiz. Sağlık hizmetlerini sağlıklı geliştirici, koruyucu, önleyici, tedavi ve rehabilite edici hizmetler şeklinde bütüncül, entegre ve basamaklı biçimde sunacağız.
- Sağlık emekçilerini tükenmişliğe mahkûm eden çalışma düzeyine son vereceğiz. Güvenceli çalışmayı, güvenceli geleceği ve insanca yaşanabilecek ücret düzeyini bütün emekçiler için sağlayacak, sağlık alanındaki aşırı iş yükünü kamusal istihdamı ve hizmet ağını genişleterek çözeceğiz. Sağlıkta şiddeti doğuran ana nedenleri ortadan kaldıracak etkili önlemler alacağız. Sağlık alanında emek göçüne neden olan politikalara son verecek, tüm sağlık emekçileri için güvenli ve sağlıklı çalışma ortamları oluşturacağız. Planlama, uygulama, denetim gibi sağlık sisteminin her aşamasına halkın, sağlık emekçilerinin ve sağlık

emek-meslek örgütlerinin doğrudan katılımını sağlayacağız. Meslek yasası bulunmayan sağlık emekçilerinin meslek yasasını çıkaracağız.

- Atanamayan sağlıkçı sorununu kalıcı olarak çözeceğiz. Sağlık emekçilerinin istihdam, ücret, sosyal hak, kadro statüsü, emeklilik gibi haklarını yasal olarak güvence altına alacağız. Sağlık insan gücü planlamasını piyasanın beklentilerine göre değil halkın sağlık gereksinimlerine göre yapacağız.
- Sağlık alanında mevcut olan etnik, kültürel, cinsiyet, fiziksel temelli bütün ayrımcı uygulamaları ortadan kaldıracacağız, ana-dilinde sağlık hizmetleri sağlayacağız. Sıfır ayrımcılık ilkesini sağlık sisteminin tüm kademelerinde hayata geçireceğiz. Sağlık hizmetlerine erişimi eşit yurttaşlık ve toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde, anayasal düzeyde garanti altına alacağız.
- Halkın sağlık gereksinimleri için harcanması gereken kaynakların bir avuç toplumsal parazite aktarılmasına derhal son vereceğiz. Özel sağlık kurumlarını, kamu-özel ortaklı Şehir Hastaneleri gibi sağlık kurumlarını/birimlerini hızla kamulaştıracacağız. Kent merkezlerindeki hastaneleri yeniden halkımızın kullanımına açacağız. Bugüne kadar halktan çalınan bütün kaynakları halka iade edeceğiz.
- Salgın ve deprem süreçlerinde ölümleri engellemeyen, yeterli hazırlık yapmayan, halka karşı yalan söyleyen, gerçekleri gizleyen, kamuyu zarar uğratan ve suç işleyen bütün sorumluları yargılayacağız. Pandemiye ve deprem felaketini fırsata çevirmeye çalışarak buradan rant sağlayan tüm unsurlardan hesap soracağız. Benzer acıların tekrar yaşanmaması için sağlık sisteminin bütün kademelerini olağanüstü durumlara hazırlıklı hale getireceğiz.

ADALETİ SAĞLAYACAĞIZ

Ülkemizde yıllar boyunca hukuk sistemi, adaleti sağlayacak bir yapı olmaktan çok siyasi iktidarın hedefleri ve amaçları doğrultusunda kullanılan bir araç işlevi gördü. Adaleti sağlayacak yasalar yapması gereken yasama organı Meclis işlevsizleştirildi ve etkisizleştirildi, yürütme Saray'ın isteklerine göre işletildi, yargı organları mensupları sadakat esasıyla AKP il/ilçe örgütlerinden belirlendi. Bu yapı üzerine kurulu bir hukuk sisteminin organlarından; hukuk kurallarıyla değil siyasal tercihler ve talimatlarla karar veren bir yargı mekanizmasından adalet beklenemez.

Hakim ve savcılar AKP örgütlerinden belirlenirken, AKP iktidarının karşısında yer almaktan geri durmayan avukatlar, her geçen gün daha ağır koşullarda çalışmaya itildi. Yurttaşın hak arama özgürlüğünün güvencesi avukatların meslek örgütü Barolar, AKP iktidarınca ele geçirilmek istendi, bu gerçekleştirilemeyince paralel Barolar kuruldu. Yurttaşlar bu Barolara kayıtlı avukatlara yönlendirildi, yargı kararlarının tarafsız ve bağımsızlığı konusundaki son güvencenin de ortadan kaldırılması amaçlandı.

Yurttaşların haklarını araması her geçen gün daha da zorlaştı. Yüksek miktarlardaki dava masrafları ve yıllarca süren davalar nedeniyle hak arama özgürlüğü sınırlandırıldı, arabuluculuk gibi yargı dışı çözüm yollarıyla yargı özelleştirildi.

Ekonomik ve sosyal haklar başta olmak üzere temel hak ve özgürlükler, yalnızca bir avuç azınlığın erişebildiği haklar haline getirildi. İşçilerin, kadınların mücadelesiyle kazanılmış pek çok hak bugün mücadelenin özneleri tarafından erişilemez niteliktedir.

Soma'da, Torunlar İnşaat'ta ve daha pek çok yerdeki işçi katliamının esas sorumlusu olan patronlar ve siyasi sorumlular cezasızlık zırhı ile

korundu. İşçilerin kıdem tazminatı başta olmak üzere birçok hakkı gasp edilmeye çalışıldı, hak arama özgürlüğü zorunlu arabuluculuk uygulamasıyla engellendi, uzun yıllar alan mahkeme süreçlerinde emekçiler hak ettiklerinden çok daha azına razı edilmeye zorlandı.

Kadın cinayetlerinde, kadına yönelik her türlü şiddet ve taciz olaylarındaki cezasızlık ve çeşitli indirimlerle katiller ve tacizciler korundu. Siyasi iktidar mensupları kadın düşmanı açıklamalarıyla tacizin, şiddetin ve cinayetlerin önünü açtı, bu suçları meşrulaştırarak failleri cesaretlendirdi.

Gericiliğin bir başka sonucu ise çocuklara yönelik cinsel istismar olaylarındaki artıştır. Sanıkların gerekli cezaları almaması, sorumlular hakkında gerekli işlemlerin yapılmaması yeni vakaların önünü açtı. Ensar Vakfı'nda, Hiranur Vakfı'nda ve benzer olaylarda suçların üzerinin örtülmeye çalışılması, istisnai bir durum gibi gösterilmesi kabul edilemez.

Son yıllarda basın açıklaması, yürüyüş ve benzeri eylemlere katıldığı ve sosyal medya hesaplarından muhalif içerikli paylaşımlar yaptığı için binlerce kişi gözaltına alındı, tutuklandı ve hakkında davalar açıldı. Anayasal birer hak olan düşünce ve ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı tamamen askıya alındı. Muhalif kimliği nedeniyle birçok avukat, gazeteci, siyasetçi, akademisyen ve öğrenci halen cezaevlerinde tutuklu.

15 Temmuz sonrasında ilan edilen OHAL hukuken sona ermiş olsa da fiilen halen yürürlüktedir. OHAL, ülkedeki muhalifleri tasfiye etmek, etkisizleştirmek ve siyasi baskıyı sürdürmek için kullanılan bir araca dönüştürüldü. OHAL, inşa edilmek ve süreklileştirilmek istenen tek adam rejiminin meşruiyet kaynağı haline geldi. Muhalif belediyelere, medya kuruluşlarına kayyım atandı, onbinlerce kişi sadece siyasi iktidara muhalif olduğu için KHK'lar ile ihraç edildi,, işsiz bırakıldı.

Herkes için adalet, hak arama ve savunma özgürlüğü TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Bağımsız ve tarafsız bir yargı için hukuk sistemini adaleti sağlayacak bir yapı olarak yeniden inşa edeceğiz.

- Yurttaşların hak arama özgürlüğünün güvencesi olan savunmaya yönelik saldırıları ortadan kaldıracacağız.
- Yurttaşların hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıracak, herkese eşit ve ücretsiz adalet sağlayacağız.
- Temel hak ve özgürlükleri herkesin erişebileceği haklar haline getireceğiz.
- İşçilerin, emekçilerin katledilmelerine, haklarının gasp edilmesine izin vermeyeceğiz.
- Kadınlara yönelik her türlü kötü muamelenin önüne geçmek için gerek yasal düzenlemeler gerekse uygulamadan kaynaklı sorunlarla ilgili önlemlerin alınmasını sağlayacak, gerici ve kadın düşmanı yasal düzenlemelere geçit vermeyeceğiz.
- Ülkemizin aydınlık geleceğinin sahibi olan çocuklarımızın, gençlerimizin güven içerisinde yaşayacakları bir ülkede, onlara karşı işlenen suçların tüm sorumlularının yargılanmaları için mücadele edeceğiz.
- Şiddet, nefret, ayrımcılık ve savaş övgüsü içermeyen her türlü düşünce ve ifadenin özgürce dile getirilebilmesini, barışçıl her türlü toplantı ve gösteri yürüyüşünün sınırlandırılmaksızın yapılmasını sağlayacağız.
- Haksızlıklara ve hukuksuzluklara karşı çıktıkları, adaletsizliklere karşı sessiz kalmadıkları için keyfi şekilde tutuklanan muhaliflerin derhal serbest bırakılmasını sağlayacağız. Düşünceleri ve muhalif kimlikleri nedeniyle kimsenin gözaltına alınmasına ve tutuklanmasına izin vermeyeceğiz.
- Hukuka aykırı tüm KHK'lar başta olmak üzere OHAL'in tüm etkilerini ortadan kaldıracacağız.

**TİP SENİN SESİN,
TİP ADALETİN SESİ**

KADINLARIN HAKLARINI VE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ KAZANACAĞIZ

Türkiye’de kadın sorunu toplumsal yaşamdan iş yaşamına, aileden siyasete çok boyutlu bir konu olarak karşımızda durmaktadır. Tarih boyunca ve AKP iktidarı süresince katlanarak, kadınlar kamusal alandan, çalışma hayatından, siyasi alandan uzaklaştırılmaya, ev içi işlere mahkum edilerek kadın düşmanı ve gerici politikalarla baskı altına alınmaya çalışıldı.

TÜİK 2022 verilerine göre Türkiye’de istihdam oranı erkeklerde %65, kadınlarda ise %30’dur. Üstelik kadın istihdamının yarısı kayıt dışı gerçekleşmekte, 3,6 milyon kadın kayıtdışı çalışmaktadır. En fazla kayıt dışılık aile içi, ücretsiz tarım sektöründe görüldü. Kadınlar esnek ve ağır çalışma koşulları altında, vasıfsız, taşeron işlerde, daha düşük ücretlere güvencesiz ve düzensiz çalıştı, iş yerinde tacize, ayrımcılığa ve mobbinge uğradı.

Kadınların aile içinde sırtına yüklenen ev içi işler ve çocuk bakımı iş yaşamına katılımının önünde önemli bir engel oluşturdu. Hamilelik, doğum ve emzirme gibi biyolojik gereksinimler nedeniyle işten uzak kalan kadınlar patronlarca hemen işten çıkarıldı. İşçilerin sadece %7’sine işyerlerinde kreş veya kreş desteği sunuldu. Çocuklu kadınlar, ücretsiz ve uygun kreş bulamadığı ve çocuğunu bırakamadığı için işini bırakmak zorunda kaldı.

Türkiye’de her 10 kadından 4’ü fiziksel şiddete uğradı, kadın cinayetlerinde her yıl yüzlerce kadın yaşamını yitirdi. Şiddetin boyutu yalnızca fiziksel olmakla kalmadı. Türkiye’de kadınların neredeyse yarısı yaşamının herhangi bir döneminde psikolojik şiddete maruz kaldı ancak fiziksel ya da psikolojik şiddete uğradıklarında devletçe

ve toplumca yalnız bırakıldı, bu nedenle şiddeti bildirmekten korkar hale geldi. Korku ve baskıya karşın yargıya başvursalar da karşılarına cinsiyetçi yasalar, kolluk güçleri ve hâkimler çıktı; kadına yönelik şiddet failleri, iyi hal indirimleriyle ödüllendirildi. Kadın cınayeleri cezasız kaldı.

Toplumsal yaşamın dinselleşmesi, kadınların özgürlüklerinin kısıtlanmasına neden oldu. Kadınların yaşamı ve bedeni ile ilgili karar hakkı, sözde gelenek ve manevi değerler bahanesiyle ellerinden alındı. Kadınların bedenleri siyasete malzeme edildi, kaç çocuk doğuracakları, hangi yöntemle doğuracakları meydanlardan dikte edildi. Kadınların mücadelesiyle kazanılmış bir hak olan kürtajı, AKP iktidarı fiilen yasaklamaya çalıştı.

AKP kadın düşmanı yasaları ve uygulamaları ile kadınların en temel haklarını dahi elinden aldı. Müftülere resmi nikâh yetkisi veren Müftülük Yasası ile evlilik kurumunu yurttaşlık zemininden çıkararak dini kurallar çerçevesine sokmaya, Medeni Kanun'la kazanılan boşanma, velayet ve nafaka gibi hakları kadınların elinden almaya çalıştı. AKP, boşanmayı zorlaştırmak, tecavüzleri aklamak, mal paylaşımını kadın aleyhine düzenlemek için 'arabuluculuğu' tartışmaya açtı.

Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizliği sıralamasında 156 ülke arasından 133. sırada yer alırken kadınların parlamentodaki oranı yalnızca %17'de kaldı. OHAL döneminde en önce kadın dernekleri, çocuk hakları dernekleri ile kayyum atanan belediyelere ait kadın merkezleri kapatıldı. Kadınlar siyaset ve örgütlenme alanlarından dışlandı.

Kadınların yaşamı ve hakları TİP'in kırmızı çizgisidir.

ÇALIŞABİLİR HER YURTTAŞ İÇİN ÇALIŞMAK HAKTIR. KADIN İSTİHDAMINI ARTIRACAĞIZ!

Çalışma koşulları kadınlar için özel sağlık sorunu ve tehlike arz eden sektörler dışında her sektörde asgari kadın çalışan oranı belirleyeceğiz.

Kamuda kadın istihdam oranının %50 olmasını sağlayacağız.

Tüm bunlar sağlanana kadar işsiz kadınlar için “temel gelir” ödemesini hayata geçireceğiz.

Kadın istihdamını ve kadınların kamusal alana katılımını artırmak için ücretsiz, 24 saat açık ve 3 yaş altını kapsayan kamu kreşleri ve anaokulları yaptıracak; kadın ve erkek fark etmeksizin 50 ebeveyn çalıştıran tüm işyerlerine kreş açma zorunluluğu getireceğiz. Daha az sayıda ebeveyn çalıştıran işyerleri için kreş ücreti ödeme zorunluluğunu getireceğiz.

Güvencesiz, kayıt dışı ve taşeron çalışmayı yasaklayacağız! Tarımda karşılıksız kadın emeğine son vereceğiz! İş yerindeki ayrımcılık ve mobbinge karşı yasaları düzenleyeceğiz. İş yaşamında şiddet ve tacize karşı ILO 190 sayılı sözleşmenin uygulanmasını sağlayacağız.

Doğum öncesi 3 ay, doğum sonrası 6 ay ücretli izin kadınlar için hak olacak! Doğum sonrası ikinci 6 ay için babalık izni devredilemez bir zorunluluk olacak! Hamile kadınların işten atılmalarını yasaklayan düzenlemeler getireceğiz.

Eşit işe eşit ücreti hayata geçireceğiz. İşyerlerinde yönetici kademe-lerden kadının dışlanmasını yasal düzenlemelerle engelleyeceğiz.

Zorunlu olmasına rağmen yeterli denetim sağlanmadığı için okula gönderilmemiş ya da okuldan alınmış kadınların istihdamını sağlamak amacıyla meslek edindirme kursları açacak ve göçmen kadınları da kapsayacak şekilde yaygınlaştıracacağız.

KAMUSAL, ÜCRETSİZ VE YAYGIN BAKIM HİZMETİ İMKANI SUNACAĞIZ!

Sadece kadınların sırtına yüklenen çocuk yetiştirme ve evde bakım (hasta, yaşlı, engelli) hizmetlerini kamu hizmeti olarak ücretsiz karşılayacağız. Türkiye'nin her yerine gündüz bakım evleri, kreşler ve yuvalar açacağız.

Görünmeyen emeğin görünür olmasını sağlayacağız. Bakım emeği dışında ev içinde kadınlar tarafından sağlanan temizlik ve yemek gibi

işlerin kamusal hizmetlerle sağlanabilmesini ya da kolaylaştırılmasını mümkün kılan kamusal işletmeler açacağız.

KADINA ŞİDDETE GEÇİT YOK!

Kadına yönelik şiddete karşı mücadele edeceğiz. Kadına yönelik şiddeti cezasız bırakmayacağız. Şiddete uğrayan kadınların korunması ve rehabilitasyon süreci için kadın örgütleriyle beraber yıllık planlamalar yapacağız.

İstanbul Sözleşmesi'ni geri getirecek ve uygulayacağız! 6284 sayılı kanunun etkin uygulanmasını sağlayacağız. Bu kazanımların kadın düşmanı siyasetlere malzeme yapılmasını engelleyeceğiz.

Kadınlar için ücretsiz, şiddetten Korunma Merkezleri açacak ve oldukça yetersiz sayıdaki kadın sığınma evlerinin sayısını artıracacağız. Milli Eğitim müfredatındaki cinsiyetli tüm içerikleri kaldırarak, toplumsal cinsiyet eğitimi zorunlu kılacağız. Şiddet mağduru kadınlara istihdam önceliği ve sosyal konut hakkı sağlanacaktır!

Kadınlar için güvenli kamusal yaşamı sağlayacağız. Eksik aydınlatmayla kadınlar için güvensiz hale gelen kent mekanlarını, kadınların istedikleri saatte kente dahil olabilecekleri şekilde düzenleyeceğiz. Bu çerçevede güvenli, kesintisiz toplu ulaşım hizmeti sağlayacağız.

Ulaşım hizmetleri bebekli arabaları, tekerlekli sandalyeleri ve bisiklet gibi alternatif ulaşım biçimlerini desteklemek için geliştirecek, rampa sistemleri hem kaldırımlarda hem toplu ulaşımdayaygınlaştırılacaktır.

EŞİT YURTTAŞLIĞI VE LAİKLİĞİ KAZANACAĞIZ!

Kadınların özgürlüklerine ve bedenleri üzerindeki haklara müdahale eden politikalara son vereceğiz. Kürtaj, isteğe bağlı ya da istenmeyen gebeliklerin sonlandırılması için bir halk sağlığı hizmeti olarak devlet tarafından ücretsiz uygulanacak. Kadınların kaç tane ya da nasıl çocuk doğuracağı kadınların kararı olacak.

Her kadının cinsel sağlık, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, doğurganlık ve doğum kontrolü yöntemleri hakkında sağlıklı ve anadilinde

bilgiye ve hizmete erişimini; önleyici yöntemleri ve tedavileri ücretsiz ve yaygın olarak sağlayacağız. Kadın sağlığının erkek egemen sistem içinde hiçe sayıldığı uygulamalara son vereceğiz. Kadın hastalıkları alanında HPV, mamografi gibi düzenli takip edilmesi gereken alanlardaki takip tetkikleri yaygın ve ücretsiz kılacağız.

Kadınların siyasette, ülkenin geleceğinde söz sahibi olması için bütün siyasi partilerde kadın kotasını zorunlu tutacağız. Kadın adaylara özel devlet yardımı vereceğiz. Kadınların siyasete katılma ve örgütlenmesinin önündeki toplumsal engelleri kaldıracacağız.

Müftülük Yasası'nı kaldıracacağız. Kadınların toplumsal konumunu ve medeni haklarını zayıflatan her türlü uygulamaya son vereceğiz. Tüm yasaları laik ve eşitlikçi bir anlayışla kadınlar lehine yeniden düzenleyeceğiz.

GENÇLİĞİN ÜLKESİNİ KURACAĞIZ

21 yıllık AKP iktidarı gençlerin geçinemediği, eğitim ve barınma masraflarını karşılayamadığı, KYK borçları altında ezildiği bir ülke yarattı. Tüm bunlara ek olarak devlet, eğitim, sağlık, barınma gibi kamusal hizmetlerden geri çekilerek, bu alanları planlı ve programlı biçimde tarikat-cemaatlere açması sonucu gençler tarikat-ce-maat karanlığına hapsedildi.

Devletin kamusal yaşamdan elini çekip neoliberal politikalarla özelleşmeye alan açması ve sosyal devlet ilkesinin terk edilmesi okullaşma oranını etkiledi; neredeyse tüm devlet okullarının imam hatiplere dönüştürülmesiyle nitelikli, laik eğitim için özel okullara mahkum edilen özellikle yoksul öğrenciler eğitimden çekildi, Covid-19 pandemisi sürecinde de gençlerin okuldan ayrılma oranının artması okulsuzlaşma sorununu katmerledi. İşsizlik sorunuyla da boğuşan milyonlarca genç ne eğitimde ne de istihdamda olabildi.

Bu koşullar altında eğitimini sürdürebilmek ve masraflarını karşılayabilmek için önceden “part-time işçi olarak çalışan öğrenciler”, düşük ücretlerle, kısa zamanlı, güvencesiz çalışmak zorunda kalan “tam zamanlı çalışan part-time öğrencilere” dönüştü.

AKP iktidarında barınma öğrencilerin en büyük sorunlarından biri haline geldi. Türkiye’de yükseköğretim kurumlarında yaklaşık 8 milyon kayıtlı öğrenci bulunmasına karşılık KYK kapasitesi yalnızca 695 bin kişi ile sınırlı kaldı. Ülkemizde barınma ihtiyacı olduğu halde yurda yerleşemeyen öğrencilerin oranı yüzde 82’ye yükseldi.

Gençlerin kitap okuyamadığı, kültür sanat etkinliklerine gidemediği, müzik, resim, dans gibi sanat dallarına yönelemediği, spor yapamadığı, kendini gerçekleştirme için gerekli tüm olanaklardan

uzaklaştırıldığı AKP düzeni, gençleri geleceksiz, güvencesiz bıraktı, düşlerini elinden çaldı. Bu tablo, Türkiye'nin genç yurttaşlarıyla kurduğu bağı zayıflattı; çeşitli araştırmaların gösterdiği üzere Türkiye'den yurt dışına eğitim, çalışma ve yaşama amaçlı göç etme isteği belirgin biçimde arttı.

Ülkenin geleceği gençler TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Gençleri piyasanın çarkları arasında ezdiren, tarikat karanlığına hapseden, geleceksiz, güvencesiz ve hayalsiz bu düzeni ortadan kaldıracğız.
- Çıkaracağımız Enes Kara Yasası ile tarikat ve cemaatlerin eğitim, barınma ve sağlık hizmetlerindeki etkinliklerini sonlandıracğız.
- Dini yapılanmaların elinde olduğu tespit edilen tüm özel öğrenci yurtlarını kamulaştıracak; KYK yurtları başta olmak üzere, devletin, tüm öğrencilere ücretsiz, güvenli ve konforlu barınma hizmeti sunmasını sağlayacağız.
- Yeni devlet yurtlarını, öğrencilerin gözetim altında tutulması gereken çocuklar olarak değil, yetişkin yurttaşlar olarak gördüğümüz; psikososyal destek sunan, sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirildiği, sağlıklı, nitelikli ve ücretsiz beslenme hizmeti sunan, ileri sosyal yaşam alanları olarak inşa edeceğiz.
- Üniversite kampüsleri ile öğrenci yurtlarının şehir merkezlerinden uzağa taşınmasına son verecek; üniversitelerin ve yurtların toplumsal yaşamdan koparılmasına izin vermeyeceğiz.
- Üniversiteleri ve yurtları, kadın ve LGBTi+ öğrenciler başta olmak üzere, tüm gençler için güvenli alanlar haline getirecek; üniversitelerde cinsel şiddetle ve tacizle mücadele etmek için Cinsel Tacizi Önleme Birimleri kuracağız.
- Tüm öğrencilerin, 12 yıl kesintisiz, parasız, bilimsel ve laik eğitim hakkını garanti altına alacak; istisnasız her öğrenciye, okullarda bir öğün ücretsiz yemek ve sınırsız içilebilir temiz su imkanı su-

nacağız. Okullarda sunulacak yemeklerde farklı diyetleri (glütensiz, vegan, vejetaryan vb.) gözütecek, alternatif menüler sunacağız.

- Gençlerin barınma sorununu hızlıca çözecek ve ülkemizde kalacak yer bulamadığı için kaydını dondurmak zorunda kalan, okulundan uzaklaşan tek bir öğrenci bırakmayacağız
- Öğrencileri müşteri olarak gören zihniyeti yaşamın her alanında ortadan kaldıracacağız. Temel bir hak olan eğitimi tümüyle ücretsiz kılacağız. KYK borçlarını tamamen silecek; ülkemizde yapılan tüm sınavlara giriş ücretleri ile ikinci öğretim harçlarını kaldıracağız. Öğrencilere internet hizmetini ücretsiz, kotasız ve fiber hızda sağlayacağız. Öğrenim hayatı devam eden gençlerden vize ve pasaport ücreti almayacağız. Öğrenciler için elektronik cihazlardan alınan vergiyi kaldıracağız.
- Gençlerin kamusal olarak sunulan ya da desteklenen kültür ve sanat aktivitelerinden öğrencilik hayatı devam ettiği sürece ücretsiz yararlanmasını sağlamak için “kültür kartı” vereceğiz.
- Vicdani red hakkını tanıyacak, zorunlu askerliğin kamu hizmetiyle yerine getirilmesine olanak sağlayacağız. Bedelli askerlik uygulamasına da son vereceğiz.
- Üniversitelerde AKP iktidarı döneminde yok edilen festival kültürünü yeniden inşa edecek, gençlerin özgürce eğlenebildiği gençlik festivallerinin her kampüste yeniden gerçekleşmesinin önünü açacağız.

**TIP SENİN SESİN,
TIP GENÇLİĞİN SESİ!**

MUTLU VE HAKLARI OLAN ÇOCUKLARIN ÜLKESİNİ KURACAĞIZ!

18 yaşın altındaki her insan çocuktur. Çocukların hakları vardır ve bu haklar ülkemizde, 191 ülkenin imzaladığı Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile güvence altına alınmıştır. Her çocuğun sağlık hizmetlerine, eğitime, kültürel-sosyal olanaklara ve insanca bir yaşama erişim hakkı, istismar ve ihlalden korunma hakkı, ekonomik sömürden korunma hakkı ve oyun hakkı vardır.

Çocukların ekonomik sömürsü bir insanlık suçudur. Oysa AKP Türkiye’inde zorla çalıştırılan “çocuk işçiler” resmi kayıtlara göre 2 milyona ulaştı. Bu 2 milyonun %78’i kayıt dışı çalıştı, geri kalanı ise çıraklık ve mesleki eğitim adı altında kayıt altına bile alınmadı. Türkiye’de her dört çocuktan biri yoksul hale geldi.

Çocuk istismarıyla ilgili açılan dava sayısında geride bıraktığımız 10 yılda yaklaşık 3 kat artış görüldü. Çocuğun cinsel istismarında Türkiye dünyada ilk sıralarda yer aldı. İstismarcıları aklamaya çalışan ve bunun için Türkiye Büyük Millet Meclisi’ne iki kez yasa teklifi sunan AKP iktidarı, cinsel saldırı faillerine ve cinsel istismarcılara defalarca arka çıktı. “9 yaşındaki çocuk evlenebilir” açıklaması yapan Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığı ile çocuk yaşta evlendirme ve istismar meşrulaştırılmaya çalışıldı.

**Mutlu, gelecekte umutlu, hakları olan çocukların ülkesini
kurmak TİP’in kırmızı çizgisidir.**

- Çocuk işçiliğiyle, yoksulluğuyla, istismarıyla, çocuğa yönelen şiddetin her türlüyle mücadele edeceğiz.

- Ebeveynlerin ve eğitimcilerin çocuk hakları konusunda bilgilendirilmesini sağlayacağız. Çocuk yetiştirmede sorumluluğu yalnızca ebeveynlere yıkmayacak, çocukların tüm toplumun geleceği olduğu gerçeğiyle devletin çocuk bakım ve gelişimiyle ilgili sorumluluklarını genişleteceğiz.
- 18 yaşın altındaki çocukların işçileştirilmesini yasaklayacağız. Çocuk işçilikle, yoğun denetimler yoluyla mücadele edeceğiz. Çocukları çalıştıranlar için ağır cezai yükümlülükler getireceğiz.
- Her çocuğa, nitelikli, besleyici temel gıda yardımı bulunacak; çocukları derin yoksulluk karşısında koruyacağız.
- Çocuklarımızın eşit, kamusal, parasız, nitelikli, bilimsel eğitim almasını; parasız, nitelikli ve güvenli kamu yurtlarında barınmasını sağlayacak; onları eğitimleri boyunca çok yönlü geliştirerek yaşama hazırlayacağız.
- Kız çocuklarının eğitim hakkından eşit biçimde yararlanmasını sağlayacak; toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile her alanda mücadele edeceğiz.
- Çocuklarla herhangi bir şekilde ilişkili tüm yasal mevzuatı ele alacak; çocuk hakları ile uyumlu hale getireceğiz.
- Çocuklarımızı koruyacak; çocuklara kamu güvencesi altında şeffaf çalışan özel sosyal hizmet ağı kuracağız.
- Çocuğa yönelik her türlü şiddet ve istismarın ağır bir şekilde cezalandırılması ve önüne geçilmesi için yasaları yeniden düzenleyeceğiz.

TIP SENİN SESİN,
TIP SENİN GELECEĞİN!

LGBTİ+'LARA YÖNELİK AYRIMCILIĞI SONLANDIRACAĞIZ

Türkiye AKP'li yıllarda en fazla nefret cinayetinin işlendiği Avrupa ülkesi olarak kayda geçti. LGBTİ+'lar eylem, düşünce ve ifade, örgütlenme ve toplanma özgürlüklerinden mahrum bırakıldı, 2015'ten bu yana Onur Yürüyüşleri devlet tarafından yasaklandı.

Toplumsal değerlerin, kuralların ve politikaların heteronormativiteden hareketle belirlenmesi LGBTİ+'ları toplumsal yaşam, demokratik hak ve karar alma mekanizmalarının tamamen dışında bıraktı, LGBTİ+'lar her türlü ayrımcılığa ve dışlanmaya maruz kaldı. Eğitim, beceri ve temel yetkinlikleri sınırlandırılan LGBTİ+'lar iş bulmaktan, mesleki gelişimden, gelir, sağlık ve eğitim olanaklarından, toplumsal yaşamdan uzaklaştırıldı.

LGBTİ+'ların her zamankinden çok ayrımcılığa maruz kalmalarına otoriterleşme ve muhafazakarlaşma neden oldu. Türkiye'de de güçlenen baskıcı otoriter siyaset ve onun temsilcisi Saray Rejimi LGBTİ+'ları kriminalize ederek ayrımcılığı ve nefreti besledi.

İktidar, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkma yönünde aldığı hukuksuz kararı LGBTİ+ ayrımcılığı ile gerekçelendirirken, ayrımcılığı Anayasal bir zemine kavuşturmaya çalıştı. Gökkuşaağı suç sembolü olarak ilan edilirken, LGBTİ+'ların etkinlik ve eylemleri gerekçe gösterilmeksizin yasaklandı. Toplumsal yaşamın pek çok noktasında LGBTİ+'lar baskıya maruz kaldı, katledildi. Nefret cinayetlerinin kovuşturulmaması ve cezasızlık failleri cesaretlendirdi, LGBTİ+'ların güvenli ve insanca yaşam hakkını elinden aldı.

Tüm toplumun olduğu gibi işçiler ve emekçiler arasında LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılıklar da diğer ayrımcılıklar gibi emekçilerin birliğine karşı sermayenin çıkarlarını yansıtır. Dünyada yükselen sağ ve mu-

hafazakar iktidarlar gibi AKP de emekçilere yönelik muhafazakar politikalarında kadın ve LGBTİ+ düşmanlığını öne sürdü ve bunu “aileyi korumak” gerekçesine dayandırdı. AKP, köktenciligi, homofobi ve transfobi körükleyerek toplumda bizzat kendisinin alevlendirdiği bir tartışma ve kamplaşma ortamı yaratırken karşısındaki kitleyi milliyetçi, muhafazakar ve LGBTİ+ düşmanı politikalarla sürekli hazırda ve kontrol altında tutmayı amaçladı.

Sağcı politikaların enstrümanı olarak görülen erkek egemen “aile”, kadınların ev içi ve bakım emeğinin görünmez kılındığı, kadınların şiddete maruz kaldığı, çocukların en temel haklardan yoksun bırakıldığı ve LGBTİ+’ların yok sayıldığı bir alan olarak örgütlenmektedir. Bu nedenle LGBTİ+’ların varlığı AKP tarafından, sağcı muhafazakar oyların ve nesillerin garantisi olarak görülen aile anlayışı için tehdit olarak görüldü ve nefretle karşılandı.

Geçmişte, ülkemizde ve dünyada, emek mücadelesi ve LGBTİ+ hareketi birbirine güç verdi ve birbirlerinden beslendi. Emek mücadelesine karşı engellemelerin, otoriter politikaların ve LGBTİ+ düşmanlığının da benzer şekilde pek çok yerde paralel ilerlediği görüldü. LGBTİ+’ların özel sorunları nedeniyle emekçiler arasında LGBTİ+ görünürlüğüne ihtiyaç vardır. LGBTİ+’lara yönelik yok sayılma, baskı ve şiddet, hem ailede ve eğitimde hem de iş ve çalışma alanlarında sistematiktir.

Son yıllarda devlet politikalarıyla şiddet ve baskı giderek arttı, LGBTİ+’lar iş, barınma, eğitim ve sağlık haklarından giderek daha fazla yoksun bırakıldı.

LGBTİ+ların eşit yurttaşlık hakları TIP’in kırmızı çizgisidir.

- LGBTİ+’ların temel insan haklarına erişimini anayasa ile güvence altına alacağız.
- Transfobi ve homofobi ile mücadele edeceğiz. LGBTİ+ haklarını tanıyan, LGBTİ+ temelli ayrımcılığa ve nefret suçlarına karşı önlemler alan yasalar hazırlayacağız.
- Onur Yürüyüşlerinin güvenli bir şekilde yapılabilmesini sağlayacağız.

- Aile politikalarını, ataerkil aile yapısına karşı mücadele eden, tüm farklılıkları kapsayan, kadın emeğinin ve bedeninin sömürülmediği, sevgi temelinde yeniden kurulacak bir aile anlayışını benimseyecek şekilde geliştireceğiz.
- Çalışma yaşamında, işçiyi koruyan tüm haklar kapsamında, LGBTİ+'ların kimlikleri yüzünden yaşadıkları ayrımcılığa karşı önlemler alınması için mücadele edecek ve ayrımcılığa uğrayan herkes için tazminat, işe iade ve diğer tüm hukuki yolları açacak düzenlemeleri yapacağız.
- Sağlık hizmetlerine erişimde LGBTİ+'ların yaşadığı ayrımcılıkların, hizmetten mahrum bırakılmalarının önüne geçeceğiz.
- Temel yurttaşlık hakları olarak interseksleri yasal olarak tanıyacak ve sağlık haklarına ilişkin düzenlemeler yapacağız. Cinsiyet uyum ameliyatı ve hormon tedavilerine erişim kolaylığı sağlayarak bunların sigorta ve sağlık güvencesi kapsamı altına alınması için bürokratik engelleri kaldıracacağız.
- Eşit yurttaşlık ilkesiyle LGBTİ+'ların birlikteliklerinin kamusal alanda tanınması, hasta ziyareti, cezaevi görüşü, miras bırakabilme, defin işlemlerini gerçekleştirebilme gibi haklardan LGBTİ+'ların mahrum kalmaması adına yasal düzenlemeleri yapacağız.
- Genç LGBTİ+'lar için ev içi şiddet ya da eğitimde akran baskısına karşı önlemlerin alınmasını, dezavantajlı ya da şiddet mağduru tüm bireyler için güvenlik ağı politikalarının daha fazla kaynak ayrılarak güçlendirilmesini sağlayacağız.
- Tüm kamu kuruluşlarında ve memurluk atamalarında LGBTİ+'ların yaşadığı her türlü ayrımcılığa karşı yasal güvenceler oluşturacağız.
- Nefret suçlarının ve cinayetlerinin kovuşturulması, cezasız kalmaması için Türk Ceza Kanunu'nda ilgili düzenlemeleri yapacağız.

LAİKLİK TEN VAZGEÇMİYORUZ!

Cumhuriyetin temel kazanımlarından biri olan laiklik, bugün neredeyse yok edilmiş durumdadır.

Laiklik, 21 yıldır iktidardaki AKP ve uzun süreli ortağı Gülen Cemaatı'nce hedef haline getirildi. Saray, iktidarını kurmak ve güçlendirmek için halkın inançlarını yıllarca sömürdü.

Türkiye'yi siyasal İslamcı çizgiye çekmeyi amaçlayan emperyalist projelerin de desteğiyle yargı, ordu, polis, sağlık, eğitim dahil devletin tüm kurumlarına cemaat ve tarikat üyeleri yerleştirildi. Mahkeme kararları, eğitim ve sağlık politikaları bile neredeyse din referans alınarak belirlenir hale geldi. Müftülere resmi nikah kıyma yetkisi verildi. Gericilik ve muhafazakârlık yaşamın her alanına yayıldı. Kadınların kahkahasına, bedeniyle ilgili kararlara din adına karışılır, gençler kızlı-erkekli sokaklarda yürüyemez oldu. Çocuklar tarikat yurtlarında istismara uğradı.

Diyanet İşleri Başkanlığı 21 yıl boyunca AKP'nin siyasal İslamcı politikalarını uygulamada en kullanışlı aygıtı oldu. Diyanet'e ait televizyon kanalı, dergiler, kitaplar, birçok bakanlıkla imzalanan protokoller ile Diyanet'in emrindeki camiler ve imamlar üzerinden AKP propagandası yapıldı, dinci-gerici söylemler meşrulaştırıldı. Öyle ki Diyanet, yayınladığı "babanın kızına şehvet duyması haram değil" fetvasıyla enseste, "buluş çağına erişen kız ve erkek çocukları evlenebilir, kız çocukları gebe kalabilir" fetvasıyla pedofili, cinsel istismar ve çocuk evliliğine onay verdi. Bugün Diyanet, birçok bakanlıktan daha yüksek bütçesi olan bir kurum haline getirildi.

Laiklik yalnızca bir yaşam tarzı sorunu değil, aynı zamanda sınıfsal bir sorundur ve herkesin, en çok da kadınların, çocukların, yoksul-

ların ihtiyacıdır. Zenginlerin çocukları laik eğitim veren nitelikli özel okullarda okurken, yoksul ailelerin çocukları sıbyan mekteplerine, tarikat yurtlarına mahkum edildi.

Toplumsal yaşamın temel ilkelerinden biri olan laiklik TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Bu ülkeyi kadınları, çocukları, yoksulları istismar eden din tacirlerine, şeriat yanlılarına bırakmayacağız.
- Çocuklarımızı gerici karanlığa, cemaatlara ve tarikatlara teslim etmeyeceğiz. Cemaat ve tarikatlara ait tüm kurum ve yurtları kamulaştıracacağız.
- Kadınların din baskısıyla susturulmalarına, eve kapatılmalarına izin vermeyeceğiz.
- Din ve mezhep ayrımlarına son verecek, barış içinde bir toplumsal yaşam kuracağız. Dinci-gerici zihniyetin cisimleştiği Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kapatacağız. Din işlerini, tüm din ve mezheplere eşit mesafede duran bir kurumda yeniden düzenleyeceğiz.
- Sıbyan mekteplerini, tarikat yurtlarını kapatacağız. Tüm vatandaşlarımızın kolaylıkla erişebilecekleri ücretsiz ve nitelikli bir kreş ağı kuracağız. Okul çağındaki çocukların çalışan ebeveynleri eve dönene kadar okullarında kalabilmelerini sağlayacak nitelikli etüt ve etkinlik hizmetlerini okullarımızda standart haline getireceğiz.
- Çocuklarımızın eşit, kamusal, parasız, nitelikli, bilimsel eğitim almasını, parasız, nitelikli ve güvenli kamu yurtlarında barınmasını sağlayacağız.

ALEVİLER İÇİN EŞİT YURTTAŞLIK

AKP, laiklik gibi cumhuriyetin temel ilkelerini, Anayasa'yı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarını, vb.ni çiğneyerek eşit yurttaşlık ilkesini iktidara geldiği günden beri ihlal etmektedir. Bu yüzden AKP döneminde Aleviler, belki de hiç olmadığı kadar ayrımcılığa maruz kaldılar.

AKP, Aleviliği kendine özgü bir inanç olarak tanımadı, Alevileri asimile etmeye ve "kontrollü biçimde" camiye sokmaya çalıştı. 21 yıllık iktidarında AKP'nin siyasal İslamcı politikalarını hayata geçirirken kullandığı en önemli kurum Diyanet İşleri Başkanlığı oldu. Diyanet cemevlerine ibadethane statü verilmesine karşı çıktı.

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan "Alevi-Bektaşî Kültür ve Cemevi Başkanlığı" Alevi inancını kültürel bir öğeye indirgemeye çalıştı. İktidarın inkar ve asimilasyon yaklaşımını benimsemeye devam ettiğini ortaya koyan bu kurum Aleviler tarafından ise kabul görmedi.

12 Eylül darbesinin mezhepçi zorunlu din dersleri uygulaması, AKP döneminde zorunlu din dersleri sayısının artırılması ve seçmeli din derslerinin de zorla tercih ettirilmesiyle devam etti. Aleviler, zorunlu din derslerini AİHM'e kadar taşıdı. AİHM, bu uygulamayı bir insan hakları ihlali olarak karara bağlasa da AKP tarafından karara uygun adımlar atılmadı.

Eşit yurttaşlık temelinde Alevilerin hakları TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Eşit yurttaşlığın garantisi için Türkiye'yi gerçekten laik bir ülke kılcacağız. Devlet, din içinde değil; din dışında kalacak.
- Alevilerin eşitlik haklarının sağlanması için yasalardaki ayrımcılık içeren tüm madde ve ifadeleri çıkaracağız. Gerek yasaları değiş-

tirerek gerekse uygulamadaki sorunları ortadan kaldırarak yasal ve fiili eşit yurttaşlığı sağlayacağız.

- Alevilerin “ne olduklarına”, “nasıl yaşamaları gerektiğine” dair dışarıdan dayatmalara izin vermeyeceğiz.
- Cemevlerine derhal ibadet yeri statüsünü vereceğiz. Alevi köylerine cami yaptırma politikasını kabul etmeyecek, bu köylerdeki imamları geri çağıracağız.
- Zorunlu din derslerini kaldıracağız. Ders kitapları, sözlükler, ansiklopediler ve Milli Eğitim Bakanlığı’nca önerilen yardımcı kitaplardaki Aleviliği aşağılayan ifadeleri kaldıracağız.
- Radyo, televizyon ve dijital medyada Alevileri dışlayan, aşağılayan yayınlara izin vermeyeceğiz. Din ve inanç farklılıklarını halkları birbirine düşman etmek üzere kışkırtan radyo, televizyon ve dijital medya yayınlarını eşit yurttaşlık ve toplumsal barış anlayışı teminde denetleyeceğiz.
- Kamuda Alevi yurttaşların yaşadığı dışlanma, atanmama gibi dışlayıcı ve eşitsizlik yaratan uygulama ve bakış açısının son bulması için çalışacağız.
- Alevilere karşı işlenmiş nefret suçlarının açığa çıkarılması, katliam ve asimilasyonlarla yüzleşilmesini ve Madımak Otel’inin utanç müzesi yapılmasını sağlayacağız.
- Alevilerin kutsal mekanlarının ve dergahlarının geri verilmesi talebini karşılıksız bırakmayacağız.
- Devletin, başta Alevilik olmak üzere farklı din, mezhep ve inançlara mensup ve inanmayan yurttaşlara bir inancı dayatarak baskı kurma çabasını engelleyeceğiz.
- Tüm din ve inançlara mensup yurttaşların kutsal atfettikleri yerlere yapılan saldırıları nefret suçu kapsamına alacağız ve bu cezaların uygulanmasını takip edeceğiz.

KÜRT SORUNUNDA BARIŞIN VE EŞİTLİĞİN İNŞASI

Kürt sorunu Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri olmaya devam ediyor. On yıllardır devam eden çatışma süreci nedeniyle on binlerce insan yaşamını yitirdi. Yurttaşlarımız evlerinden, köylerinden göç etmek zorunda bırakıldı. Kürt halkının seçtiği belediye başkanları, milletvekilleri, siyasi liderler içi boş iddianamelerle, kanunlar ayaklar altına alınarak hapsedildi. AKP düzeninin bir parçası olmayı reddettikleri için Kürtlerin siyasi iradesi gasp edildi.

Sınıfsal, ekonomik, etnik ve kültürel boyutları olan bu soruna sermaye iktidarları bu bütünlükle yaklaşmak yerine inkarcı, tekçi, pragmatist ve güvenlikçi eksende bakmayı tercih etti. Halkların kardeşliğinden değil düşmanlığından, birlikte yaşamdan değil bölünmeden, barıştan değil savaştan beslenen sermaye iktidarları tarafından ırkçılık ve milliyetçilik pompalandı.

Yıllarca Kürtlerin ve Kürtçe'nin varlığı inkar edildi. 12 Eylül döneminde Diyarbakır cezaevindeki işkence ve infazlar Türkiye'nin demokrasi ve insan hakları tarihine kara bir leke olarak geçti.

AKP dahil tüm hükümetler aynı vahşeti devam ettirdi. Kürt halkında büyük umutlar yaratmasına rağmen, AKP'nin samimiyetsiz, dar çıkar hesaplarıyla yaklaşip nihayetinde sonlandırdığı "çözüm süreci"nin ardından, ağır şiddet ve faşist uygulamalar dönemine geçildi.

Özellikle 7 Haziran 2015'teki genel seçimle beraber, Türk ve Kürt emekçilerinin birliğinden korkan AKP, iktidarda kalmanın tek yolu olarak o bilindik yönleme, halklar arasına savaş ve şiddetle nifak sokmaya başvurdu. Suruç ve 10 Ekim katliamları, dönemin HDP Eş Genel Başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ başta olmak üzere siyasilere tutuklanması, barış isteyen akademisyen-

lerin üniversitelerden ihraç edilmeleri, HDP'li belediyelere kayyım atanması, Suriye'nin kuzeyine düzenlenen askeri operasyonlar AKP'nin ancak faşist yöntemlerle, halklar arasına düşmanlık tohumları ekerek iktidarda kalabileceğini gösterdi.

Bu haliyle bugün Kürt sorunu hem Kürtlerin eşit yurttaş olma sorunu hem de sağcı iktidarların Türkiye'deki bütün emekçileri savaş politikaları üzerinden baskı altına alıp yönlendirmesi sorunudur.

Eşit yurttaşlık, barış ve kardeşlik TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Türkiye Cumhuriyeti'nin asli kurucu unsurlarından biri olan Kürt halkının demokratik ve kültürel haklarını iade edeceğiz.
- Anadilinde eğitimi, boşaltılan köylerin ve yıkılan kentlerin halka iadesini, seçim barajının kalkmasını, siyasi tutukluların özgürlüğünü, belediyelerin halkın iradesine teslim edilmesini sağlayacağız.
- Kürt halkının kendi geleceğine ilişkin fikrine saygı duymakla birlikte, bu ülkede Türklerle Kürtlerin eşit yurttaşlık temelinde birliğini savunacağız.
- Türkiye'nin mevcut düzenden kurtuluşunun Türk ve Kürt emekçilerinin birlikte mücadelesinden geçtiğini savunacağız.
- Silahların susmasını, barış dilinin konuşulmasını sağlayacağız. Ne Türk ne de Kürt, hiç kimsenin birbirine silah doğrultmasına izin vermeyeceğiz. Gençlerimizden hiçbirinin bir daha asla kılına zarar gelmemesi için uğraşacağız.
- Emperyalist projeleri ve yayılmacı hayalleri reddedecek; kendi sorunumuzu kendimiz çözmek için, siyasetin ve meclisin çözümde öne çıkması için, halkın temsilcilerinin sözlerini söylemesi için çaba harcayacağız.
- Başta Suriye olmak üzere, bölgemizde halkların emperyal he-deflere sahip güçlerle değil, birbirleriyle el ele vererek ülkele-rinin kaderlerini ellerine almaları için mücadele edeceğiz.

GÖÇMEN VE SİĞİNMACI SORUNUNA GERÇEKÇİ VE İNSANİ ÇÖZÜM!

Ülkemiz göç ve iltica dinamiklerinden geçtiğimiz 30 yılda çokça etkilendi. Türkiye, 2010'lı yıllardan önce, özellikle Ortadoğu ve Asya'dan Batı'ya göç etmek isteyenler için bir geçiş ülkesi konumundaydı. Ancak Türkiye'nin "geçiş ülke" konumu, 2010'lu yıllarda AB ve AKP'nin göç yönetim yaklaşımı sonucu değişti, Türkiye küresel göç hareketlerinin idare edildiği bir merkez haline geldi.

Bununla birlikte, 2011'de başlayan Suriye iç savaşının ardından ülkemize kısa bir sürede ve olağanüstü büyüklükte bir sığınmacı nüfusu yerleşti. Bugün Türkiye'de çeşitli ülkelerden sayısı yaklaşık 4 milyonu geçen sığınmacı bulunmakla birlikte bunun neredeyse 3.6 milyonunu Suriyeliler oluşturmaktadır. Bu haliyle Türkiye bugün dünyanın en büyük sığınmacı nüfusunun yaşadığı ülke konumundadır. Her ne kadar her sığınmacı grubunun kendine özgü sorunları olsa da hem sayısal büyüklüğü hem de politik yansımaları itibarıyla Suriyeli sığınmacıların ülkedeki statüsüne ve geleceğine dair geliştirilecek politikalar bir bütün olarak Türkiye'nin göçmen ve mülteci meselesine yaklaşımını etkileyecektir.

Bugün ülkemizdeki Suriyeli nüfusu AKP iktidarının 2014 yılında yürürlüğe koyduğu "geçici koruma yönetmeliği" kapsamında idare edilmeye çalışılmaktadır. Bu yönetmelik uyarınca ülkemizdeki Suriyeliler "geçici koruma" altında yaşamaktadırlar. Bunun dışında İçişleri Bakanlığının açıklamalarına göre yaklaşık 250 bin Suriyeli'ye vatandaşlık verilmiştir. Vatandaşlığın kimlere, hangi ölçütlere göre, nasıl bir planlamanın ürünü olarak verildiği ise belirsizdir.

Geldiğimiz noktada AKP'nin "geçici koruma yönetmeliği" eksenin-

deki politikası gerçek bir fiyaskoya dönüşmüş durumdadır. Geçici koruma rejimi, AKP'nin 10 yılı aşkın süredir ülkemizde olan ya da burada doğmuş ve büyümüş Suriyelilerin gelecekte nerede ve nasıl yaşayacaklarına dair hiçbir plana sahip olmadığının göstergesidir. Bu sistem "günü kurtarmaya" yönelik olarak hazırlanmış olan ve esas olarak sığınmacı emeğini sömüren patronlara hizmet eden AKP'nin bir büyük garabeti olarak öne çıkmaktadır.

Bugün ülkemizdeki 3.6 milyon Suriyeli sığınmacının çoğunluğu, geçimlerini açlık sınırının altında ücretlerin ve uzun çalışma saatlerinin dayatıldığı, türlü şiddet ve istismarının yaşandığı kayıtdışı işlerle sürdürmektedir. AKP iktidarı; her türlü hak ihlalinin gerçekleşebildiği kayıtdışı istihdam pratiklerine müdahale etmemekte, bunun patronlara sağladığı fırsatlarla açıkça övünebilmektedir.

Son 10 yılda AKP'nin dış siyaseti, göç politikası ve patron seviciliği ortaya geleceği belirsiz, sefaletle sürüklenmiş, kendi içerisinde "get-tolaşmış" 3.5 milyonu aşkın bir nüfus çıkarmış durumdadır.

Yurttaşlarımız AKP'nin savruk, şeffaflıktan uzak, yalnızca patronlara hizmet eden göç politikasından şikayet etmekte haklıdır. Öte yandan son yıllarda, AKP'nin dış siyasetinin ve göç/sınır politikasının ürünü olarak ortaya çıkan bu tablonun faturasının ülkemizde bulunan sığınmacılara çıkarılması eğiliminin planlı biçimde yaygınlaştırıldığı göze çarpmaktadır.

TİP, her konuda olduğu gibi burada da sorunun esas kaynaklarını teşhis etmeden gerçekçi ve halk yararına bir çözümün ortaya konulamayacağını bilincindedir.

Göçmen ve sığınmacı sorununda insan haklarını gözeten, gerçekçi ve halk yararına bir çözüm TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Türkiye'yi Suriye'deki savaşın bir parçası olmaktan çıkaracak, başta Suriye olmak üzere bütün bölgede halkların yerinden edilmesine yol açan savaş ve çatışmaların ve emperyalist müdahalelerin karşısında duracağız.

- Ülkemizdeki sığınmacıların anavatanlarına gönüllü bir şekilde dönme seçeneğinin ortaya çıkabilmesi için öncelikle Suriye’de barışın ve istikrarın gerçekleşmesi gereklidir. Buna göre Suriye devleti ile bu güvenli koşulların sağlanmasına yönelik olarak ilişki kuracağız.
- Kendi ülkesindeki çatışmalarda savaşçı gruplar içerisinde yer almış ve insan yaşamına, özgürlüğüne, onuruna ve cinsel dokunulmazlığına kasteden suçlar yüzünden aranan ve yargılananların Türkiye’ye geçmesini engelleyen bir sınır politikasını benimseyecek ve etkili kayıt sistemi geliştireceğiz.
- BMMYK esasları uyarınca can güvenliği kaygısı ve ayrımcılık yaşayan başka ülke yurttaşlarının, sığındıkları ülkede koşulsuz bir şekilde koruma altına alınması gerektiğini savunacağız. Mülteci haklarıyla beraber kamu yararı ve güvenliğini gözetken, AKP’nin ideolojik tercih ve hedeflerine bağlı olmayan bir sınır politikası geliştireceğiz
- 2016’da AB ile imzalanmış geri kabul anlaşmasını belirli bir tarihte kesin olarak iptal edeceğiz.
- Bu tarihe kadar özel olarak Suriyelilerin başka ülkelere gönüllü yerleşim esaslarının belirleneceği, genel olarak da mülteci hareketlerinin idaresine yönelik BMMYK esaslarına ve insan haklarına uygun sözleşme ve anlaşmaların tasarlanacağı BM bünyesinde acil bir uluslararası konferansın toplanmasını talep edeceğiz..
- Sığınmacı ve göçmen politikasını sermayenin beklentilerine göre değil kamu yararını ve göçmenlerin haklarını gözeterek oluşturacağız. Bu doğrultuda, AKP’nin kayıt dışı göçmen istihdamı karşısında sürdürmekte olduğu tavrın yerine ülkede yaşayan herkes için iş güvencesinin ve örgütlenmenin olduğu, insan onuruna yakışır ücretlerin sunulduğu bir düzen yaratacağız. Kayıtsız, sigortasız, insanlık dışı şartlarda çalışan hiçbir işçi bırakmayacağız.
- Sığınmacıların geleceği ile Türkiye’de yaşayan bütün halkların

eşit yurttaşlık haklarına dair eş zamanlı mücadele yürütecek, ülkemizde yaşamaya devam etmek isteyen göçmen ve sığınmacılara için bir entegrasyon programını bu bütüncül mücadele içerisinde çıkaracağız.

- Emeğiyle geçinen ve Türkiye toplumunun içerisinde yaşama arzu ve iradesine sahip herkesin etnik, köken, dinsel inanç ve geldikleri yer fark etmeksizin eşit sosyal, siyasal ve medeni haklara ve yükümlülüklerle sahip olmasını sağlayacağız.
- Bugün Türkiye'nin farklı kentlerinde karşı karşıya kaldıkları sömürü, ayrımcılık ve istismarla beraber yalıtık bir toplum görüntüsü sunmaya başlayan sığınmacı ve göçmenlere, bu ülkede yaşama iradesi gösteren herkese tanınan sosyal ve siyasal hakların sunulmasını savunacak, göçmenlerin bu haklardan eşit bir şekilde yararlanması için mücadele vereceğiz.
- Sığınmacıların bilimsel, ücretsiz, laik eğitim sisteminden, önleyici sağlık hizmetlerinden, sendikal örgütlenme ve ifade özgürlüğünden bu ülkede yaşama iradesini beyan eden herkes gibi eşit biçimde yararlanmasını sağlayacağız.
- Türkiye'de eşit yurttaşlık mücadelesinin parçası olmanın ölçütünü dil, din, köken fark etmeksizin bu ülkede alın teriyle yaşıyor olmak ve burada yaşamaya devam etme iradesini benimsemek olarak tanımlıyoruz. Bu doğrultuda AKP iktidarının benimsemediği belirli bir döviz miktarında iş yatırımı yapılması ya da gayrimenkul satın alınması karşılığında yabancılara Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı statüsü verilmesi uygulamasını derhal terk edeceğiz.

BAĞIMSIZLIĞI SAVUNUYORUZ: BÖLGEDE VE DÜNYADA BARIŞ

Ülkede, bölgede ve dünyada hemen her kriz silahlı çatışmalara evrilirken bu çatışmalarda gittikçe daha çok insan ölüyor, yaralanıyor veya yerinden edilip mültecileşiyor. Üstelik bu çatışmalar Yemen, Libya, Suriye örneklerinde olduğu gibi çok sayıda devletin müdahil olduğu bir biçimde gerçekleşiyor.

Bu durum Birinci ve İkinci Dünya Savaşları öncesinin uluslararası siyaset arenasını anımsatıyor. Yakın çevremizde, Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkaslarda Soğuk Savaş sonrası bölgesel çatışmalardan etkilenmeyen tek bir ülke kalmadı.

Bu çatışmaların çoğu ya dondurulmuş ya da çözümsüzlüğe itilmiş, yeni çatışmaları bekler durumdadır. 2000'lerin ortasına kadar bu gerilimlere görece daha mesafeli olan Türkiye'de AKP iktidarı sözde inisiyatif kullanma ve ümmet dayanışması çerçevesinde çatışmaların daha da büyümesine hizmet etti.

Ortadoğu'nun içine düştüğü mezhepçi rekabet bir kıyım siyasetine yol açtı. AKP iktidarının da dahil olduğu tüm mezhepçi kutuplar kendi halklarının toplumsal kurtuluşlarını, kadın haklarını ve evrensel değerleri yok etmek için çalışırken, sözde ABD ve İsrail karşıtlığından bahsetmekle birlikte tam da onların istediği rolleri oynadılar.

Komşularıyla süreklileştirilmiş sorunlar içinde olan Saray Rejimi bölgesel ve uluslararası emperyalist iktisadi ve siyasi oluşumların programlarını, bunlara karşı olmak bir yana harfiyen uyguladı.

Ülkemizin ekonomik ve siyasi egemenliği yani tam bağımsızlığı, emperyalistlerle bu tür ilişkilermeler, uluslararası finans kuruluşları ve

yine emperyalist bir oluşum olan Avrupa Birliği kurumları ile yapılan anlaşmalar ile fazlasıyla zarar gördü. Başta tarım, hayvancılık ve sanayi olmak üzere ülkemizin kendi ayakları üzerinde durabilmesi neredeyse imkansız hale getirildi.

Komşularla sıfır sorun politikası uygulanacağını iddia edenlerin aksine AKP döneminde komşularla sık sık sorunlar yaşandı. Kıbrıs sorunu, Ermenistan ile olan sorunlar, Yunanistan ile Ege Denizi'nde sürmekte olan anlaşmazlıklar, ülkemiz ve bölgemiz için barış ve işbirliğinin önüne engel olarak kondu. Bu durum ayrıca halklar arasında nefreti körükledi.

Silahlanma, bölgede ve dünyada barışı tehdit eden başlıklardan biridir. Emperyalizm silah satışından daha çok, siyasal ve finansal bağımlılık yaratmak olsa da ABD emperyalizmi son 10 yılda bölgedeki her aktörün daha da fazla silahlanmasına neden oldu.

Başta NATO olmak üzere tek taraflı ve dayanaksız askeri müdahalelerde bulunan uluslararası örgütler, bloklar ve ABD, İngiltere, Fransa gibi ülkeler ve silahları bölgeye neredeyse tümüyle yayıldı.

Resmen kabul edilmemiş olsa da İsrail'in, silah üretilmesine yönelik boyutları uluslararası antlaşma ile sınırlanmış olsa da İran'ın nükleerleşme çalışmaları, Suudi Arabistan ve Türkiye gibi ülkeleri de etkiledi. Bu ülkelerin izlediği nükleerleşme sürecini diğer rakip ülkelerin de takip etmeleri beklenmektedir.

Savaş ve çatışmadan beslenen dış politika ve güvenlik politikalarına dur demek TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Egemenliğimizi ve bağımsızlığımızı kısıtlayan her türlü uluslararası anlaşmayı feshedeceğiz.
- Ülkemizin bölgede Yeni Osmanlılık adı altında emperyalist politikaların maşası olmasına ve bir mezhepsel kutup haline getirilmesine karşı mücadele edeceğiz.
- Yakın bölgemizde ve komşu ülkelerle yaşanan sorunların çözümünü diplomasi ve siyaset sahasına yönlendirecek, söz konusu

sorunların tarafları arasında ekonomik, siyasi, kültürel vb. işbirliğini ve güveni arttırarak sorunların aşılmasına hizmet edeceğiz.

- Başta Ortadoğu olmak üzere tüm dünyada son 10 yılda yeniden yükselişe geçen silahlanma ve nükleerleşme eğilimlerine dur diyeceğiz. Ülkemizin, komşularıyla emperyalist tekellerden silah alma yarışına ve nükleer rekabete girmeyecek, diğer ülkeleri de barış, işbirliği ve diplomasi sahasına davet edecek bir ülke olması için çalışacağız.
- Silahlı kuvvetlerin yurt ve yurttaşın savunulması dışında dinsel, mezhepsel amaçlar ya da uluslararası güç merkezlerinin çıkarları doğrultusunda kullanılmasına izin vermeyeceğiz.
- Hiçbir ülkenin başka bir ülke sınırları içinde askeri üsler kurması, operasyonlar yürütmesi veya vekalet savaşları yürütmesine seyirci kalmayacağız.
- Ülkemizde yabancı devletlerin/kurumların kurduğu ve Türkiye'nin başka ülke topraklarında kurduğu askeri üsleri kaldıracak, başta NATO olmak üzere bu tür askeri ittifaklardan çıkacağız.
- İsrail'in işgalci tutumuna ve zulmüne son verebilmek için Filistin halkıyla dayanışmak üzere uluslararası BDS (Boycot, Yatırımları geri çekme ve Yaptırımlar Hareketi) hareketi ile uyumlu olarak İsrail'e karşı kapsamlı bir boykot yaklaşımını savunacağız.

**TIP SENİN SESİN,
TIP BARIŞIN SESİ!**

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜNÜ VE MEDYANIN BAĞIMSIZLIĞINI SAĞLAYACAĞIZ

21 yıllık AKP iktidarı güncel siyasi hayatımıza “havuz medyası” kavramını hediye etti. Medya eskiden de bağımsız değildi ancak iktidarın bir savaş aygıtına dönüşmesi buradaki sermaye egemenliğinin bizzat iktidar tarafından yönetilmesi 21 yılın temel pratiği oldu.

AKP yönetemediği bağımsız özgür basını da KHK’larla kapattı. Özgür ve bağımsız gazetecileri tutukladı, her haberin karşılığı yıllarca hapis tehdidi olan davalar oldu.

AKP gelişmekte olan internet gazeteciliğini, bağımsız medya platformlarını da kapattı. Kapatamadığı yerlerde sansür politikasını genişleterek “bant daraltma” gibi yöntemler uyguladı.

AKP’nin bunca yandaş medyası, uyguladığı baskı yetmedi, Göbbels propaganda taktiklerini uygulayan İletişim Başkanlığı kurdu. Kadrolu kadrosuz birçok vasıfsız trölü kamu kaynakları ile besledi.

Özgür basın ve medyanın bağımsızlığı TİP’in kırmızı çizgisidir.

- Düşünce, ifade ve basın özgürlüğünü engelleyen tüm yasaları kaldıracağız. Bu hakkın kullanılmasını yasaları yanlış yorumlayarak engelleyen, tüm idari, yargı ve güvenlik düzenlemelerini iptal edeceğiz.
- Özgür basının gelişebilmesi ve sermaye odaklarının tekeline girmemesi için, medya faaliyetindeki işverenlerin başka bir sektörde faaliyet göstermesine izin vermeyeceğiz. Bunu sağlayan medyayı, çalışanların oluşturacağı meclis yönetimlerine devir edeceğiz.

- Yurttaş gazeteciliğini özendireceğiz. Alternatif, bağımsız, kamu yararını temel alan bir gazetecilik teşvik edilecek.
- İnternet yasaklarını, sansürleri ve sosyal medyadaki düşünce ve iletişim özgürlüğü önündeki engelleri kaldıracacağız. Kişisel hakları koruyucu yasaların, tamamen yasaklamaya ve kapatmaya dönüştürüldüğü düzenlemeleri iptal edeceğiz.
- RTÜK gibi düzenleyici kurumları kapatacağız. Ülkedeki basın özgürlüğüne dolaylı olarak sansür uygulayan Basın İlan Kurumu vb. mesleki kamu kurumlarının yönetimine basın ve medya temsilcileri seçimle gelecek. Bu kurumları iktidarın etkisinde kalmayacak şekilde düzenleyeceğiz.
- Cumhurbaşkanlık İletişim Başkanlığı'nı Saray ile birlikte lağve-dileceğiz.
- Son 21 yıldaki basın ve medya haberlerinde kişisel hakları dezenformasyonla ihlal edilen kişilere geriye dönük tazminat verilmesini sağlayacak ve yeniden yapılmasını engelleyecek yasal düzenlemeleri hayata geçireceğiz.

SAĞLAMCILIĞA KARŞI ENGELLİLER İÇİN EŞİT YURTTAŞLIĞI SAVUNACAĞIZ

Yurttaşlardan yoksullar, yoksullardan ise kendine bağımlı kıldığı kitleler imal eden AKP iktidarının lütuf ve şükür anlayışından en olumsuz etkilenen toplum kesimlerinin başında engelliler gelmektedir.

AKP iktidarının politikaları engellileri toplumsal yaşamdan izole etmeyi hedefledi; engelliler ile çoğunlukla kadın olan bakım verenlerini eve hapsetti, engellilerin mümkün olduğu durumlarda dahi bağımsızlaşmasının önüne geçti ve eşit yurttaşlık hakkını ihlal etti.

Maaş bağlanırken engellileri “yurttaş” olarak kabul etmeyen, engelliye değil, parçası olduğu ailenin gelir durumunu esas alan bu sistem, engelli yurttaşlarımızın bağımsız yaşamasına ve topluma dahil olmasına katkı sunmadı; eşitsizlikleri yeniden üretip kalıcı hale getirerek ötekileştirici, dışlayıcı ve ayrımcı tutum ve davranışları kuvvetlendirdi.

Covid-19 pandemisi döneminde engelli yurttaşların %20’si işini kaybetti; engelli aylıkları ve evde bakım ödenekleri Türkiye’deki döviz krizi ve yüksek enflasyon ortamında eridi. Engelliler, AKP’nin ekonomi politikalarının sonucunda sürekli düşen alım gücü karşısında çaresiz hale geldi, derin yoksullukla yüzleşti.

Özellikle engelli yurttaşlarımızın yaşamını sürdürdüğü bakımevlerindeki şüpheli ölüm ve işkence iddialarına yönelik takipsizlik toplumun farklı kesimlerindeki güven ve adalet inancını ciddi şekillerde sarstı, engelliler ve engelli olmayan insanlar arasında yaşam hakkına ilişkin bir değer hiyerarşisi oluşturuldu.

Engelli yurttaşların arasında hiyerarşiyi benimseyen, engelliği ağır-orta-hafif gibi insana atfedilmemesi gereken sıfatlara layık gören Saray Rejimi, deprem döneminde de engelli depremzedenin ihtiyacına yanıt veremedi; engelli depremzedelerin ihtiyaç duydukları araç ve ilaç-malzemelerini ulaşılabilir ve erişilebilir hale getiremedi, insan yaşamını hiçe saydı.

Engellilerin eşit yurttaşlık ve yaşama katılma hakları TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Engellilerin eşit ve özgür yurttaşlar olarak toplumsal yaşamda varoluşunu evin içindeki bakım verenine tabi kılmaya çalışan ve bu yolla çoğunlukla kadınları da evin içine hapseden bu düzene karşı eşit, özgür ve insan onuruna yaraşır bir yaşamı savunacağız.
- Bakım evlerindeki şüpheli ölüm ve işkence iddialarının ve yurttaşlarımızın uğradıkları haksızlıkların peşini bırakmayacak, faillerin yargılanmasını sağlayacağız.
- Engelli yurttaşların eğitim, sağlık, barınma, erişilebilirlik, güvenlik, kentsel haklar ve diğer tüm hakları için çalışacak Engellilere Yönelik Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşit Yaşam Bakanlığı'nı kuracağız.
- Engellilerin bağımsızlaşmalarını, uygun koşullarla çalışma ve eğitim hayatına katılmalarını, hayata katılım süreçlerinin zenginleştirilmesini, kendi yaşamları üzerinde tam denetime sahip olmalarını, öznelerin kendilerini ifade edebileceği alanları yaratmalarını esas alan toplumsal yaşama tüm ve tam katılımlarının desteklenmesini sağlayacak; hak temelli, zorunluluk esasına dayalı sosyal politika anlayışını hayata geçireceğiz.
- Eğitimin bireyselleştirilmesinin sözde bırakılmasına izin vermeyeceğiz. Engellilere yönelik özel eğitimin, engellinin be-

yanına ve istedikleri desteğe tanısıl kategoriler olmadan ulaşabilmeleri için ihtiyaçlarına odaklanarak belirlenmesi ve süreklileştirilmesi için politikalar üreteceğiz.

- Hem en az kısıtlayıcı hem de bireyin en üstün yararı ilkesine uygun ortam oluşturmalarını sağlayacak kararları birlikte alacağız. Sürdürülebilir engellilik-özel eğitim politikaları oluşturarak engellilik konusunda toplumsal seferberlik gerçekleştireceğiz.
- Engelli yurttaşlarımızı “iyileştireceğini” iddia ederek bilimsel geçerliliği olmayan uygulamalarla haksız kazanç sağlayan, engelliliği utanılması gereken bir varoluş olarak yansıtan ve umut tacirliği yapan girişimleri sonlandıracağız.
- Engelliye yönelik bakım desteğinin, aylıkla sınırlı tutulmasını sağlayacağız. Bakım emeğini ailenin ve özellikle aile içindeki kadının bir sorumluluğu olarak gören muhafazakar sosyal politika anlayışını reddedecek; engellilerin toplumdan izole olmaksızın barınma, bakım, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanacağı evrensel standartlarda yaşam alanları inşa edeceğiz. Şiddetsiz ve bağımsızlık kazandırma amacı taşıyan bakımevlerinin oluşturulması için politikalar üreteceğiz.
- Engelli yurttaşlarımızı küçümseyen ve aşağılayan, evine hapseden, engelli varoluşu bir sorun olarak yansıtan, meslek sahibi engellilerin imzasını reddeden, bakım aylığını sadakalaştıran lütuf ve şükür düzenine son vereceğiz.
- Elli veya daha fazla işçi çalıştıran özel sektör işyerlerinde %3, kamu işyerlerinde ise %4 olan engelli çalıştırma zorunluluğu, özel sektör işyerleri için %8'e, kamu işyerleri içinse %10'a çıkaracağız.
- Engelli aylıklarını enflasyon karşısında koruyacak; kanunla belirlenecek yasal asgari ücretten daha düşük bir engelli aylığı verilmemesini sağlayacağız.

- Bu çalışmaların hepsini engelli yerine geçerek değil, engelli yurttaşlarımızın önderliğinde gerçekleştireceğiz. İletişimi, sağlamcı ve seçkinci kalıplara sığdırmaya, insana şekil atamaya çalışan anlayışı, engelli yurttaşlarımızın eşit yurttaşlığını esas alarak reddedeceğiz.

**TIP SENİN SESİN,
TIP ENGELSİZ YAŞAMIN SESİ**

HERKES İÇİN SPOR

Sporu sadece seyir zevki veren bir hobi veya madalya yarışı olarak görmek, spor planlamasının eksik olmasına yol açar. Türkiye’de spor ancak planlı bir yaklaşımla hak ettiği yere getirilebilir. Spor politikaları, müstakil ve gündelik çözümler yerine eğitim, sağlık, beslenme, kent politikaları ile bir bütünlük içinde belirlenmelidir. Aksi takdirde sporun kronikleşen sorunlarına çözüm üretmek olanaklı değildir.

Ülkede kentlerimiz sporun yaygınlaştırılması açısından temel eksikliklere sahiptir. Eğitim müfredatında sporun yeri sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi açısından yetersizdir. Spor, sadece boş zamanların değerlendirileceği, yalnızca ekonomik özgürlüğe sahip olanların hobi alanı değildir. Spor, sağlıktan bağımsız düşünülemez. Devlet her yurttaşın sağlıklı yaşama hakkını sağlamakla yükümlüdür ve bu hakkın en temel nüvelerinden biri olan spora dair gerekli adımları atmak zorundadır. Spor alanından çekilerek, şirketler, dernekler ve kulüpler eliyle bu alanı piyasanın insafına bırakmak, devletin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi anlamına gelmektedir.

Ülkemizde spora olan ilgi yalnızca birkaç spor dalı ile sınırlıdır. Yalnızca piyasada karşılığı olan spor dallarına yatırım yapılmakta, diğer branşlar adeta spor olarak kabul görmemektedir. Spor, pek çok spor emekçisini içinde barındıran geniş bir alandır. Göz önündeki branşlar dışında faaliyet gösteren sporcular büyük bir güvencesizlik içindedir. Spor emekçileri ise kronikleşmiş sorunlarla boğuşmaktadır.

Sporda şiddetin önlenmesi için işlevsel bir yapı bulunmamaktadır. 6222 sayılı Sporda Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun sporda şid-

deti önlememiş, baskı ve sindirme politikalarına hizmet etmiştir. Futbol alanında şiddetin önlenmesi için getirildiği söylenen Passolig ise, piyasalaşmanın derinleşmesine hizmet etmiş, sporseverleri spordan uzaklaştıran uygulamalara kapı açmıştır. Kulüplerin bilet gelirleri, Passolig ve onun anlaşmalı olduğu banka eliyle bir havuzda toplanmakta, banka buradan ciddi bir faiz geliri elde etmekte, kulüplerin gelirlerinde kesinti meydana gelmektedir. Passolig'in şiddet eylemlerinde bulunanların ceza almasını sağlayacağı yönündeki argüman da gerçeklik taşımamaktadır. Hala tribün kapatma cezaları verilmekte, o tribünde yer alan tüm sporseverlerin bir sonraki maça girmelerinin yasaklanması şeklinde kararlar uygulanmaktadır. Bu tip kararlar, sporseverlerin spordan uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Spor kulüpleri ve spor yönetimi sermayenin güdümünde ve tek adam zihniyetinin etkisi altındadır. Federasyonların seçimleri demokratik ortamda gerçekleşmemekte, federasyon yöneticileri iktidar eliyle atanmaktadır. Kulüplerin yönetimleri yalnızca patronlar tarafından oluşturulmakta, yurttaşların spor politikalarına yön vermesi engellenmektedir. Sporun demokratikleşmesinin en önemli adımlarından bir diğeri de spor basınının demokratikleşmesidir. Spor basını büyük ölçüde medya tekellerinin hakimiyeti altındadır. Bu tekeller, spor yönetiminin de bir parçası haline gelmektedir.

Sporun sermaye tekeline geçmesinin nedenlerden bir diğeri spor yöneticilerinin gönüllülük esasına dayalı olarak göreve gelmeleridir. Bu durum, sermayedar olmayan spor yöneticilerinin federasyonlarda yönetici olmalarını engellemektedir. Öte yandan dernek niteliği taşıyan kulüpler, özellikle de futbol kulüpleri, milyarlarca lira borç içinde faaliyetlerini sürdürmekte, spor yöneticilerinin ise kanunen herhangi bir mali sorumluluğu bulunmaktadır.

Herkes için erişilebilir spor TİP'in kırmızı çizgisidir.

- Başta çocukların ve gençlerin beslenme koşullarını kamusal olanaklarla yeterli hale getirecek, sporu herkes için teknik ve

fiziki olarak erişilebilir kılacak, eğitim kurumları ve müfredatı bu doğrultuda yeniden yapılandıracağız.

- Kentlerimizin, yeşil alanları ve spor alanlarını tespit edip spor kulüpleri ve kamu kurumlarına ait spor tesislerinin fiziki koşullarını gözden geçireceğiz. Spor yapılabilecek alanların çoğaltılması ve mevcut alanlara çocukların ve gençlerin ulaşımının kolaylaştırılmasını sağlayacağız.
- Eğitim politikaları içinde sporun yeri ve anlamını yeniden tanımlayacağız. Sporun tüm yurttaşlar için temel haklardan biri olduğu temeline dayanan bir müfredat hazırlayacağız.
- Müfredatta sporun yerini genişletecek, çocukların ve gençlerin spora katılımını teşvik edecek, ders programları ile antrenman programlarını bu doğrultuyla uyumlu hale getireceğiz.
- Piyasada karşılığı olmayan spor branşlarının yaygınlaştırılması ve erişilebilir olması ve bu branşlarda faaliyet gösteren sporcuların desteklenmesi için gerekli önlemleri alacağız.
- Sporcuların ve spor emekçilerinin hukuki koşulları ve özlük haklarını spor alanının koşullarını göz önünde bulundurarak özel bir kanun düzenlenmesi ile koruma altına alacağız. Şirketleşen veya dernek olarak faaliyet gösteren kulüplerin spor emekçilerine yaşattığı hak gasplarına son vereceğiz.
- Sporda şiddetin önlenilmesi için yöneticiler ve taraftar grupları arasındaki ilişkileri şeffaflaştırılacak düzenlemeler yapacağız. Spor yöneticiliğini kitle kontrolü, spor sevgisini de rant ve holiganizm alanı olmaktan çıkaracak, spor izlemeyi güvenli şekilde erişilebilir bir aktiviteye dönüştüreceğiz.
- Sporseverlerin, sporcuların ve spor emekçilerinin, kulüplerin karar alma mekanizmalarına dahil olabilecekleri bir yapı inşa edeceğiz.
- Kadın sporcuların yetişmesi ve seyirci olarak kadınların spora katılımındaki dengesizliğin giderilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği hedefi ile hareket edeceğiz.

- Sağlıklı bir spor kültürünün oluşturulması spor basınıni patronların inisiyatiline bırakmayacağız. Basın emekçilerinin sendikalaşmasını teşvik edecek ve özünde bir kamu görevi ifa eden basına belli kamu güvenceleri sağlayacağız.
- Federasyonlar ile ilgili bir kanuni düzenleme yapacak ve bu düzenlemede federasyon yöneticiliği için liyakate dayalı kriterler belirleyeceğiz. Federasyon yönetimlerinde, spor yöneticiliği eğitimi almamış olanların sayısı bu eğitimi almış yönetici sayısını geçmeyecek.
- Spor kulüplerinin mali denetimlerini sıkı bir şekilde takip edeceğiz. Spor yöneticilerinin bu anlamdaki hukuki ve cezai sorumluluklarını tesis edeceğiz.

KÜLTÜREL GELİŞİM ve SANATIN ÖZGÜRLEŞMESİ İÇİN HAYAL GÜCÜ SAHNEYE

Kültür-sanat alanına müdahalenin en temel aracı olan sansür bugün hiç olmadığı kadar yaygın biçimde uygulanıyor. Sinema filmlerinden televizyon dizilerine, edebiyat yayınlarından tiyatro oyunlarına, opera-bale repertuvarlarından halk konserlerine kadar her türlü sanatsal üretimin yasaklarla ve tehditlerle önü kesildi. Yıllar içinde kendi “makbul” kadrolarını yaratan AKP iktidarı, kutuplaştırıcı söylemiyle toplumda sanatı ve sanatçıyı bilinçli olarak düşmanlaştırdı. Oysa Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 64. Maddesi uyarınca devletin üstlenmesi gereken temel yükümlülüklerden biri de sanatın ve sanatçının desteklenmesidir. Buna karşın geline nokta sanat emekçisinin sanat üretimiyle ayakta kalması neredeyse imkânsızdır. Anayasa ile teminat altına alınmış olan düşünce ve ifade özgürlüğü ise Saray Rejimi’nin olağan hale gelmiş keyfî uygulamalarının ve kendi güvenlik alanını korumaya dönük tedbirlerinin açık saldırısı altındadır.

Yaşamsal bir öncelik olarak kabul ettiğimiz kültür-sanat alanı varlığını, ancak sanatsal üretimin çeşitlendirilerek geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasıyla sürdürebilir. Kültür-sanat alanında ihtiyaç duyulan devamlılığın sağlanması için bütüncül bir kültür-sanat politikası zorunludur ve hukuk alanında yapılacak düzenlemelerle kapsayıcılık, çokkültürlülük, bağımsızlık, eşitlik ve erişilebilirlik ilkeleri bütün yurttaşlar adına güvence altına alınmalıdır.

Kültürel gelişim ve özgür sanat TİP'in kırmızı çizgisidir.

SANATI TOPLUMLA BULUŞTURACAĞIZ

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (Madde 27) uyarınca, kültür ve sanatı belli bir zümrenin ayrıcalığı olmayacak biçimde toplum-sallaştıracacağız.
- Toplumun her kesiminin gerek sanat üretimine aktif katılımını gerekse sanattan yararlanmasını sağlamak üzere yerel yönetimlere hareket alanı tanıyacağız.
- Sanatçıların, emekçilerin, eğitimcilerin, sivil toplum kuruluşlarının ve meslek birliklerinin katılımı ve işbirliğiyle oluşacak meclislerle, kültür ve sanat alanını ülkenin her yerinde, dezavantajlı grupların da katılımını sağlayacak biçimde tüm yurttaşlar için erişilebilir kılacağız.

SANAT ESERİNDEN SUÇ, SANATÇIDAN SUÇLU YARATILAMAZ

- Sanat eserinin içeriğini suçun maddi unsuru haline getiren ve sanatçının yargılanmasına sebep olan yasal düzenlemeleri ortadan kaldıracacağız. Kültürel ve sanatsal ortamı özgürlüğün ve yaratıcılığın en geniş haline kavuşturacağız.
- Sanatın ve sanatçının anayasal haklarına sahip çıkacağız. Sanatı en karanlık biçimde kuşatan her türlü sansür, yasak ve yargı tehdidini ortadan kaldıracacağız. Hâlihazırda gerek sansür aracılığıyla gerekse dağıtım, yayın ve yayım tekelleriyle nitelikli sanatın önünde engel teşkil eden tüm kurum ve pratikleri tasfiye edecek; sözü zincirlerinden, kitabı sokulduğu poşetten, sanatçıyı içine almaya çalıştıkları kısıkaçtan kurtaracağız.
- Bağımsız yayınları susturma ya da ağır para cezalarıyla yıldırma dışında herhangi bir fiili görevi bulunmayan RTÜK'e ve idareye kontrolsüz yetki tanıyan tüm düzenlemelere son vereceğiz.
- İktidarla ilişkili her türlü kişi ya da kuruluşun tekeline almaya

çalıştığı kültürel faaliyetlerin bağımsızlaşmasının önündeki engelleri kaldıracaktır.

TOPLUMUN HER KESİMİNDEN GENİŞ KATILIMLI BİR KÜLTÜREL DEVRİM BAŞLATACAĞIZ

- AKP iktidarının edebiyattan sinemaya, sahne sanatlarından görsel sanatlara, sokak etkinliklerinden akademik eğitime kadar geniş bir alanda egemen kılmaya çalıştığı içerikten ve estetikten yoksun, sığ ve çıkarıcı zihniyete bir son verecek, katılımcı ve kapsayıcı, uzun erimli bir kültür-sanat politikası belirleyeceğiz.
- Çağdaş sanat eğitimini yeniden yapılandıracak, herkes için ücretsiz ve erişilebilir bir sanat eğitim sistemi oluşturarak nitelikli sanat üretimini teşvik edeceğiz.
- Sanat tarihi eğitimini orta öğrenimden itibaren zorunlu hale getireceğiz.
- Değişim programlarıyla yurt dışı seyahatlerini lüks olmaktan çıkaracak, özellikle orta ve yüksek öğrenim çağındaki gençlere kültürel gelişime yönelik burs programları sunacağız.
- Ulusal ve uluslararası yarışmalar, festivaller, organizasyonlar düzenleyecek, uluslararası etkinliklere katılacak sanatçıları destekleyerek sanatı görünür kılacağız.

SANATÇININ VE KÜLTÜR-SANAT EMEKÇİSİNİN HAKLARINI GÜVENCE ALTINA ALACAĞIZ

- Sanatçıların ve İş Kanunu'na tabi çalışmayan kültür emekçilerinin sosyal haklarını teminat altına almak için gereken yasal düzenlemeleri yapacak, acil durumlarda başvurulmak üzere ayrı bir işsizlik fonu oluşturacağız.
- İş Kanunu'na tabi olsun ya da olmasın set işçisinden kostüm tasarımcısına, ışık asistanından ses operatörüne, editörden çevirmen ve kapak tasarımcısına kültür endüstrisindeki bütün

emekçilerin çalışma koşullarını gözetecek ve köleleştirici çalışma koşullarına son vereceğiz.

- Kültür-sanat alanında faaliyet gösteren firmaların denetimini sürekli hale getirecek, İş Kanunu'na açıkça aykırı faaliyet gösteren, başta film yapım şirketleri olmak üzere işçilik haklarını ihlal eden, iş güvenliğini sağlayamayan işletmelere ağır para cezası, ruhsat, lisans, izin iptali gibi caydırıcı yaptırımlar uygulayacağız.
- Sanatçının hukukî statüsünü netleştirecek, eser sözleşmesi adı altında iş sahiplerini sorumluluktan kurtaran ve muğlak ifadeler sebebiyle sanatçının mağduriyetine yol açan düzenlemeleri ortadan kaldıracacağız.
- İstihdam politikalarıyla sanatçıyı ekonomik açıdan özgürleştirecek, sanatçıyı farklı sektörlerde çalışmaya zorlayan ve sanatını hobi haline getiren mevcut sisteme son vereceğiz.
- Meslek kuruluşlarının ve sendikaların niteliklerinin yükseltilmesi için çalışmalar yapacak, sanatçının ve kültür-sanat emekçisinin örgütlenme bilincini geliştiren etkinlikler düzenleyeceğiz.

KÜLTÜR-SANAT FAALİYETİNİ DEVLETİN TEMEL YÜKÜMLÜLÜKLERİNDEN BİRİ HALİNE GETİRECEĞİZ

- Kültür ve Turizm Bakanlıklarını ayıracak, Kültür Bakanlığının bütçeden aldığı payı artırarak kültür ve sanat alanındaki faaliyetlerin tamamını uygun oranlarda destekleyeceğiz. Söz konusu faaliyetlerin finansmanında ölçülebilir, nesnel kriterler uygulayacak, kamu kurumları tarafından sağlanan fon ve teşvik süreçlerini şeffaflık ilkesiyle yurttaşların denetimine açık tutacağız.
- Sanatın, sermaye sınıfının elinde tutulan, ancak müzayedelerde görülen bir metaya dönüşmesini engelleyeceğiz. Bu amaçla eser alımı yapan kamusal müzelerin sayısını artıracacağız.
- Kültür yayıncılığı alanında faaliyet gösteren yayınevlerinin, ba-

ğımsız tiyatro, sinema ve dans kumpanyalarının vergi yükümlülüğünü yeniden düzenleyerek vergi oranlarını sektörün gelişimine olanak tanıyacak biçimde en düşük seviyeye indireceğiz.

- Fikri ve sınaî mülkiyet üzerindeki vergileri sıfırlayacak, sanatçının ve kültür-sanat emekçisinin şahsî vergi yükümlülüğünü kaldıracak, kültür-sanat ürünlerindeki katma değer vergisi uygulamasına son vereceğiz.

KÜLTÜR-SANAT ÜRETİMİNİN HACMİNİ DÜŞÜREN BÜTÜN ENGELLERİ KALDIRACAĞIZ

- Kapanan sinema salonlarını, tiyatro sahnelerini, konser alanlarını yeniden topluma kazandıracak, sanatçıların çalışma yapabileceği resim ve heykel atölyeleri, ses kayıt/fotoğraf/film stüdyoları, prova mekânları ve platolar oluşturacak, ihtiyaç duyulan teknik ekipman, sanatsal malzeme, kostüm ve dekor konusunda finansal destek vereceğiz.
- Kâğıt fabrikalarını yeniden açacak, hammadde konusunda dışa bağımlılığı azaltacağız.
- Ekonomik kriz dolayısıyla işletmesini kapamak zorunda kalan kitapçı ve sahafları hibe ve teşviklerle ayağa kaldıracak, dağıtım zincirindeki tekelleşmeye son vereceğiz.
- Fikri mülkiyet ve telif hakları konusundaki yasal düzenlemeleri çağın gereklerine uygun hale getirecek, korsanla mücadelede etkin önlemler alacağız.
- Telif ihlaline maruz kalan sanatçının yargıya erişimini kolaylaştıracak, telif sözleşmelerinden kaynaklanan ihlallerin kısa süre içerisinde çözülmesini sağlamak için Sanat Tahkim Komisyonu oluşturacağız.

KÜLTÜR ALANINDA AYRIMCILIĞA HİZMET EDEN TÜM ETMENLERİ BERTARAF EDECEĞİZ

- Uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınan ayrımcılık ya-

sağına uyulmasını sağlayacak, bütün yurttaşlara anadilinde eğitim ve sanata erişim hakkı tanıyarak baskıyı değil diyalogu esas alan yeni bir kültür dili inşa edeceğiz. Kültürel değerlerin çeşitliliğini korumak ve geliştirmek için yerel yönetimlere daha fazla olanak tanıyacağız.

KÜLTÜR MİRAS RANT KAYNAĞI DEĞİL İNSANLIĞIN ORTAK MİRASIDIR

- Anadolu'nun zengin kültür mirasını dönem, etnik veya dini seçicilik yapmadan, evrensel ilkeler ışığında ve sürdürülebilir modellerle korumak ve bu mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak öncelikli görevimizdir. Bu amaçla, ulusal kültür envanteri çalışmalarına başlayacağız. Kültür varlıklarımızın, ülkenizin ve yerel toplulukların ekonomik zenginliğine katkı sağlayacağı politikaları bilimsel ve çağdaş yaklaşımla üreteceğiz.
- Kültür mirasımızın korunması, onarılması ve kullanılması çalışmaları, siyasi veya ekonomik rant kaynağı olarak görülemez. Bu görevi devlet politikaları ile destekleyecek, işinde yeterli, nitelikli, evrensel bilgi düzeyinde uzmanlardan oluşan kadrolar tarafından yürütülmesini bir öncelik olarak ele alacağız.

TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ

İNAT VE UMUT BİLDİRGESİ

TİP SENİN MECLİS SENİN

